Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Pohjois-Savon keskiosan palvelukohteiden opastussuunnitelma

Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen julkaisuja 13/2011

Pohjois-Savon keskiosan palvelu-kohteiden opastussuunnitelma

13/2011
Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen julkaisuja

ISBN 978-952-257-412-1 (painettu)
ISBN 978-952-257-413-8 (PDF)

ISSN-L 1798-8055
ISSN 1798-8055 (painettu)
ISSN 1798-8063 (verkkojulkaisu)

Julkaisu on saatavana myös verkkojulkaisuna:
http://www.ely-keskus.fi/pohjois-savo/julkaisut

Kansikuva: Esa Laurikainen
Valokuvat: Esa Laurikainen ja Olli Mäkelä
Kartat: © Karttakeskus lupa nro L4356
© Maanmittauslaitos lupa nro 3/MML/11

Kuopio 2011

K U V A I L U L E H T I

Julkaisusarjan nimi ja numero
Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen julkaisuja 13/2011

Vastuualue
Liikenne ja infrastruktuuri

Tekijät
Ramboll Finland Oy

Julkaisuaika
Joulukuu 2011

Julkaisija
Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Hankkeen rahoittaja/toimeksiantaja

Julkaisun nimi
Pohjois-Savon keskiosan palvelukohteiden opastussuunnitelma

Tiivistelmä

Palvelukohteilla tarkoitetaan tienkäyttäjille palveluja tarjoavia palveluyrityksiä ja -toimintoja. Pohjois-Savon keskiosaan eli Juankosken, Kaavin, Kuopion, Maaningan, Nilsiän, Rautalammin, Rautavaaran, Siilinjärven, Suonenjoen, Tervon, Tuusniemen ja Vesannon kuntien alueelle laaditussa palvelukohteiden opastussuunnitelmassa on kartoitettu kaikki viitoituskelpoiset palvelukohteet sekä inventoitu kohteiden nykyinen viitoitus, täsmennetty yleisiä viitoitusperiaatteita alueellisiin olosuhteisiin paremmin sopiviksi ja laadittu kartoille alueellisten periaatteiden mukaiset opastusmerkkisuunnitelmat. Suunnitelmassa esitetään, millaisin opastusmerkein ja kuinka kaukaa yksittäisen palvelukohteen opastus voidaan toteuttaa.

Suunnittelualueella on 375 palvelukohdetta, joiden viitoitusmahdollisuudet on käyty läpi. Nykyisellään näistä on opastettu opastustauluilla 130 kohdetta. Suunnitelmassa opastustauluilla opastettaviksi on esitetty 138 kohdetta sekä palvelukohteiden osoiteviitalla ja mahdollisilla ennakkomerkeillä 114 kohdetta. Yleisin opastuskohde on mökkimajoitus.

Alueen kautta kulkee Sininen Tie -matkailutie, jonka tunnusta voidaan hyödyntää yksittäisten kohteiden opastuksessa.

Opasteiden pystyttäminen edellyttää tienpitäjän lupaa. Suunnitelmassa on kuvattu maanteiden varsille tulevien opasteiden lupamenettely. Opastusmerkkien hankinta, pystyttäminen ja ylläpito ovat opastettavan kohteen haltijan vastuulla, mutta merkkien hoito kuuluu ELY-keskusten alueellisiin hoitourakkasopimuksiin. Suunnitelmassa on ohjeistettu opasteiden hankintaa ja pystytystä.

Vuonna 2007 tehtyyn laajaan opastusmerkkiuudistukseen liittyvä siirtymäaika päättyy vuoden 2013 lopussa, johon mennessä suuri osa opastusmerkeistä on tarpeen uusia. Uudistuksen myötä muuttuneet ja laajentuneet opastusmahdollisuudet kannattaa hyödyntää mahdollisimman pian.

Asiasanat
Liikenteen ohjaus, tienkäyttäjäinformaatio, tienvarsipalvelut, tienkäyttäjiä palvelevat alueet

ISBN (painettu)	ISBN (PDF)	ISSN-L	ISSN (painettu)	ISSN (verkkojulkaisu)
978-952-257-412-1	978-952-257-413-8	1798-8055	1798-8055	1798-8063

Kokonaissivumäärä	Kieli	Hinta (sis. alv 8%)
Teksti 56 sivua + liitteet	Suomi	-

Julkaisun myynti/jakaja
Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Julkaisu on saatavana myös/vain verkossa: www.ely-keskus.fi/pohjois-savo/julkaisut

Julkaisun kustantaja
Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Painopaikka ja -aika
Kopijyvä Oy joulukuu/2011

Alkusanat

Palvelukohteilla tarkoitetaan tienkäyttäjille palveluja tarjoavia palveluyrityksiä ja -toimintoja. Palvelukohteiden opastukseen käytetään erilaisia opastusmerkkejä ja kohdetunnuksia. Opastusmerkkien asettaminen ja ylläpito ovat yleensä opastettavan kohteen ylläpitäjän vastuulla. Opastusmerkit edellyttävät tienpitäjän lupaa.

Vuonna 2007 palvelukohteiden viitoitusuudistuksessa laajennettiin opastusmerkeissä ruskean värin käyttöä, lisättiin kohdetunnusten määrää ja otettiin käyttöön uusia opastusmerkkejä. Myös palvelukohteiden viitoitusohjeita ja yleisiä viitoitusperiaatteita tarkistettiin.

Suunnitelman tavoitteena on saada Pohjois-Savon keskiosaan yhtenäinen, selkeä ja ajallisesti kestävä palvelukohteiden viitoitusjärjestelmä, joka helpottaa tienkäyttäjiä löytämään tarvitsemansa palvelut. Suunnittelualue käsittää Kuopion, Koillis-Savon ja Sisä-Savon seudut eli Juankosken, Kaavin, Kuopion, Maaningan, Nilsiän, Rautalammin, Rautavaaran, Siilinjärven, Suonenjoen, Tervon, Tuusniemen ja Vesannon kuntien alueen.

Suunnitelmaa laadittaessa on käytetty Tiehallinnon ohjeita ”Palvelukohteiden alueellisen opastussuunnitelma laatiminen” ja ”Palvelukohteiden viitoitus”.

Suunnitelman projektiryhmän työskentelyyn ovat osallistuneet:

Raimo Kaikkonen, puh. joht.	Pohjois-Savon ELY-keskus
Arto Huuskonen	Pohjois-Savon ELY-keskus
Hanna Turunen	Pohjois-Savon ELY-keskus
Juhana Ketola	Pirkanmaan ELY-keskus
Minna Halme	Kuopion Matkailupalvelu Oy/Savon Matkailu
Olli Kokander	Sisä-Savon seutuyhtymä
Liisa Jokela	Juankosken kaupunki
Mikko Lehto	Nilsiän kaupunki
Heikki Simonen	Siilinjärven kunta

Projektiryhmä on pitänyt kaksi kokousta. Marraskuussa 2011 on pidetty palvelukohdeyrittäjille ja sidosryhmille tarkoitetut suunnittelu- ja esittelytilaisuudet Suonenjoella, Kuopiossa ja Juankoskella. Suunnitelmaluonnokset ovat marras-joulukuussa 2011 olleet internetissä nähtävillä ja kommentoitavissa, jolloin niistä on saatu runsaasti palautetta. Palaute on mahdollisuuksien mukaan otettu huomioon suunnitelmaa viimeisteltäessä.

Suunnitelman laatijana on toiminut Ramboll Finland Oy, jossa työstä ovat vastanneet Olli Mäkelä, Esa Laurikainen ja Susanna Kukkonen.

Kuopiossa joulukuussa 2011

Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Sisällys

1 Lähtökohdat 9
1.1 Palvelukohteiden opastusjärjestelmä 9
1.2 Palvelukohteiden opastusmerkit 10
1.3 Palvelukohteiden seudullinen opastussuunnitelma 13
1.4 Suunnitelman rajauksia 14

2 Suunnittelualue 15

3 Opastuksen nykytila 19
3.1 Nykyinen palvelukohteiden viitoitus 19
3.2 Huomioita palvelukohteiden viitoituksesta 19

4 Palvelukohteiden opastus 21
4.1 Opastuksen yleisperiaatteet 21
4.2 Suunnitelman laatiminen ja sisältö 23
4.3 Suunnitelman sisältö palvelukohdetyypeittäin 27
4.3.1 Opastuspiste (tunnus 711) 28
4.3.2 Opastustoimisto (tunnus 712) 29
4.3.3 Huoltoasema (tunnus 722) ja autokorjaamo (tunnus 721) 30
4.3.4 Hotelli tai motelli (tunnus 723) 31
4.3.5 Ruokailupaikka (tunnus 724) 32
4.3.6 Kahvila tai pikaruokapaikka (tunnus 725) 33
4.3.7 Leirintäalue (tunnus 733) ja matkailuajoneuvoalue (tunnus 734) 34
4.3.8 Ulkoilualue (tunnus 742) 35
4.3.9 Museo tai historiallinen rakennus (tunnus 772a) 36
4.3.10 Luontokohde (tunnus 772c) 37
4.3.11 Näköalapaikka (tunnus 772d) 38
4.3.12 Muu nähtävyys (tunnus 772f) 39
4.3.13 Uintipaikka (tunnus 773a) 40
4.3.14 Kalastuspaikka (tunnus 773b) 41
4.3.15 Hiihtohissi (tunnus 773c) 42
4.3.16 Golfkenttä (tunnus 773d) 43
4.3.17 Mökkimajoitus (tunnus 774a) 44
4.3.18 Aamiaismajoitus (tunnus 774b) 45
4.3.19 Suoramyyntipaikka (tunnus 774c) 46
4.3.20 Käsityöpaja (tunnus 774d) 46
4.3.21 Kotieläinpiha (tunnus 774e) 47
4.3.22 Ratsastuspaikka (tunnus 774f) 47
4.3.23 Muiden kohteiden opastus 48
4.4 Opastuksen erityispiirteitä 48

5 Matkailutiet 50
5.1 Sininen Tie 50
5.2 Matkailuteiden reittiviitoitus 51
5.3 Matkailutietunnuksen käyttö palvelukohteiden opastuksessa 51

6 Opastuslupa ja opasteiden hankinta 53

7 Opastussuunnitelman toteuttaminen ja ylläpito 55

Lähtöaineisto 56

Liitteet 57

1 Lähtökohdat

Palvelukohteilla tarkoitetaan tienkäyttäjille palveluja tarjoavia palveluyrityksiä ja -toimintoja. Tällaisia ovat esim. hotellit, retkeilymajat, leirintäalueet, kahvila- ja ravintolapalvelut, erilaiset aktiviteetit ja nähtävyydet. Myös paljon liikennettä aiheuttavat kohteet, kuten uimapaikat, museot, huvipuistot ja laskettelukeskukset on opastettu opastusmerkein. Palvelukohdetunnuksin opastetaan lisäksi yleiseen turvallisuuteen ja matkantekoon liittyviä palveluita, joita ovat esimerkiksi ensiapu tai huoltoasema. Palvelukohteiden opastukseen käytetään erilaisia opastusmerkkejä ja kohdetunnuksia.

Opastusmerkkien asettaminen ja ylläpito ovat yleensä opastettavan kohteen ylläpitäjän vastuulla. Opastusmerkit edellyttävät tienpitäjän lupaa.

1.1 Palvelukohteiden opastusjärjestelmä

Maantiellä viitoituksen tarkoituksena on yhdessä asianmukaisen tiekartan kanssa, johon tienkäyttäjä tutustuu ennen matkalle lähtöä, opastaa tienkäyttäjä kohteeseen edullisinta reittiä. Palvelukohteiden viitoitus täydentää reittiopastusta osoittamalla tienkäyttäjälle tämän matkan aikana tarvitsemia palveluja. Opastusjärjestelmän rakenne muodostuu kolmesta tasosta (kuva 1-1).

Kuva 1-1. Opastusjärjestelmän kolmitasoinen rakenne (Lähde: Tiehallinnon ohjejulkaisu: Palvelukohteiden viitoitus).

Ensimmäinen taso - Tiekartat ja tieverkon viitoitus

Tienkäyttäjä suunnistaa tieverkolla tiekartassa esitettyihin kohteisiin vertailemalla tiekarttaa ja tieverkon viitoitusta toisiinsa. Suunnistaminen tieverkolla on mahdollista tunnistamalla tienviitoista tiekartalla esiintyvät tienumerot ja maantieteelliset erisnimet.

Toinen taso - Opastuspaikat

Kohdealueella tienkäyttäjä tarvitsee usein tarkempaa tietoa kohteen sijainnista tai monimuotoisempaa tietoa sijaintiympäristönsä palveluista kuin mitä tiekartta tarjoaa. Opastuspaikassa on vähintään ulko- tai sisätiloihin sijoitettu alueellinen opastuskartta (opastuspiste) tai sisätiloihin sijoitettu opastuspääte tai matkailuneuvontapiste (opastustoimisto).

Opastuspaikkojen tehtävä on opastaa tienkäyttäjä sille tielle, josta lopulliseen määränpäähän käännytään. Hyvin varustetusta opastuspaikasta tienkäyttäjä voi ottaa mukaansa alueen matkailupalveluja esittelevän kartan, joka toimii varmistuksena matkalla perille.

Kolmas taso - Lähiviitoitus

Tienkäyttäjä ohjataan perille kohteeseen lähiviitoituksella. Lähiviitoituksen perustyökaluja ovat osoitejärjestelmää tukevat tien- ja kadunnimikilvet sekä lähi-, paikallis- ja erityiskohteita osoittavat tienviitat, joita täydennetään tarvittaessa palvelukohteiden opastusmerkeillä ja erilaisilla toimintoja kuvaavilla osoiteviitoilla.

Ajoneuvonavigaattoreiden yleistyminen korvaa mm. tiekartan käyttötarvetta. Palvelukohteiden lähiopastus on kuitenkin edelleen tärkeää tienkäyttäjien ohjaamiseksi haluamiinsa palvelukohteisiin.

1.2 Palvelukohteiden opastusmerkit

Käytettävät liikennemerkit ja tunnukset

Tienkäyttäjille tarkoitettuja palveluja osoitetaan tieliikenneasetuksen mukaisilla (kuva 1-2)
- palvelukohteen opastustauluilla (A- ja B-tyypit)
- palvelukohteen erkanemisviitalla
- palvelukohteen osoiteviitalla
- palvelukohteen osoiteviitan ennakkomerkillä ja
- matkailutiemerkeillä.

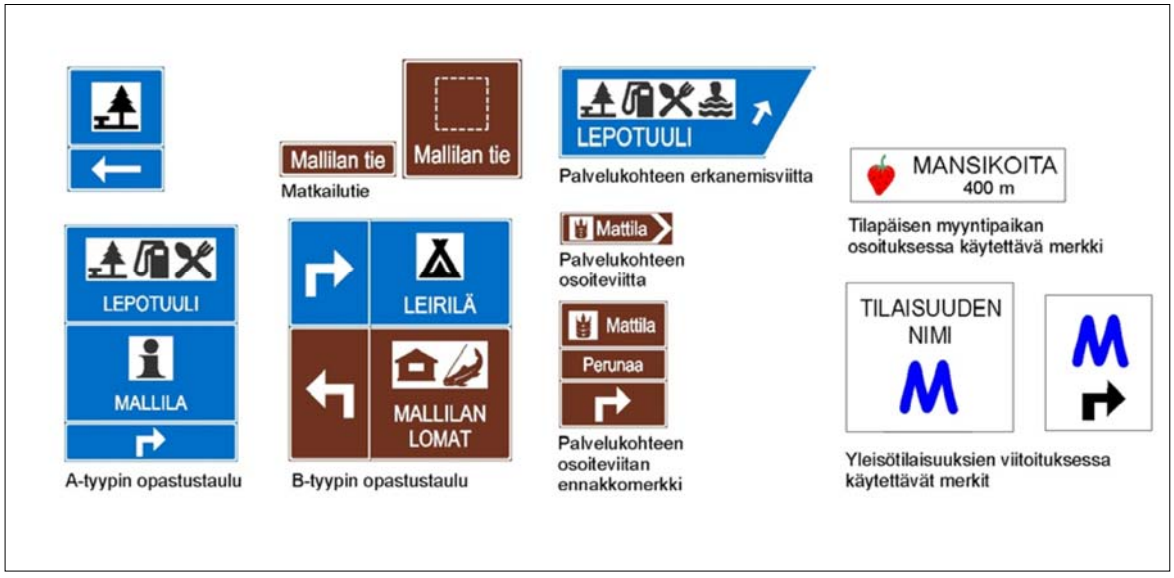

Kuva 1-2. Palvelukohteen opastuksessa käytettävät liikennemerkit.

Palvelukohteen opastustauluja käytetään kauempaa tapahtuvaan opastukseen mm. silloin, kun reitti opastettavaan kohteeseen kääntyy risteyksissä. Samassa pystytystelineessä voi olla yleensä enintään kolmen kohteen opastus. Saman pystytystelineen taulussa voidaan esittää yhteensä enintään kymmenen tienkäyttäjälle tarkoitettua tietoa, joita ovat tunnukset, nuolet, nimet, aukioloajat ja etäisyydet.

Palvelukohteen osoiteviittaa ja sen ennakkomerkkiä käytetään lähiopastuksena osoittamaan kohteeseen johtavaa liittymää.

Yleisötilaisuuksien ja matkailijoita palvelevan myyntitoiminnan opastuksessa voidaan käyttää tilapäisiä opasteita. Yleisötilaisuuksilla tarkoitetaan yleensä muutaman päivän, pisimmillään viikkoja,

kestäviä messuja, näyttelyjä, kokouksia, urheilutilaisuuksia tai muita tapahtumia, joihin saapuu runsaasti yleisöä paikkakunnan ulkopuolelta. Myös tilapäiset opasteet edellyttävät tienpitäjän eli maanteillä paikallisen ELY-keskuksen lupaa.

Palvelukohteiden opastusmerkeissä käytetään tieliikenneasetuksen mukaisia tunnuksia (kuva 1-3). Palvelukohteet voidaan ryhmitellä

- tienvarsipalvelut
- majoituspalvelut
- nähtävyydet
- aktiviteetit
- maaseutuyritykset.

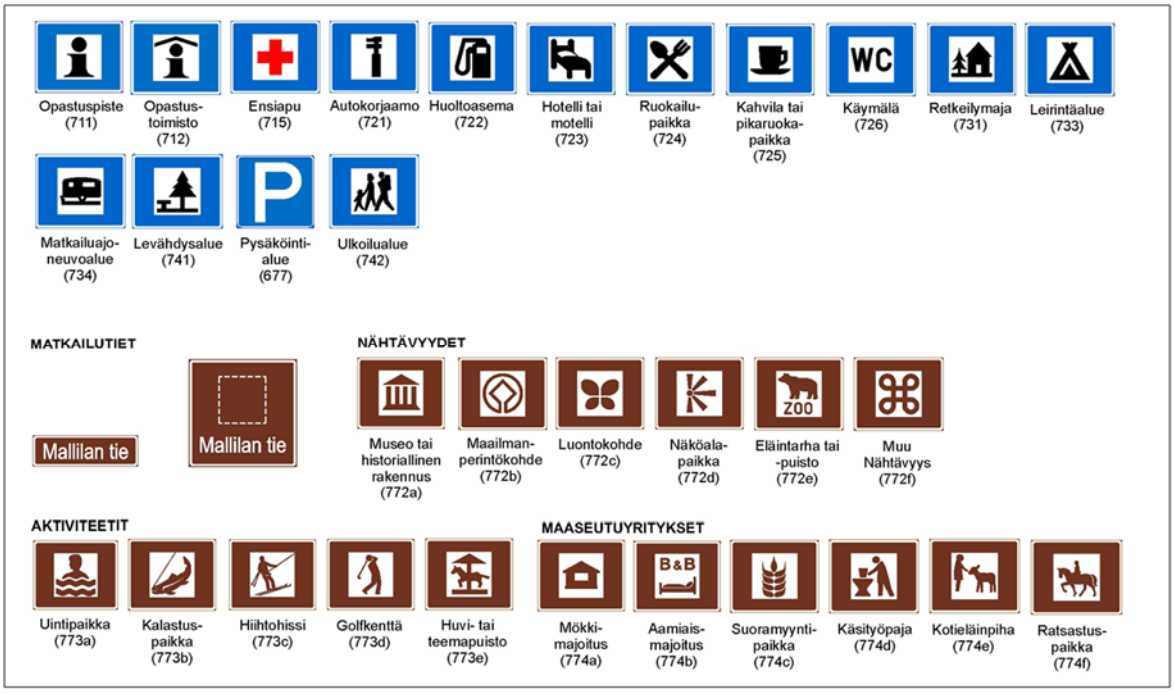

Kuva 1-3. Palvelukohteen opastuksessa käytettävät tunnukset.

Kohdeopastuksessa voidaan käyttää mustapohjaista osoiteviittaa muihin kuin edellä kuvattuihin palvelukohteisiin. Tyypillisiä mustapohjaisen osoiteviitan käyttökohteita ovat esimerkiksi erilaiset virastot ja laitokset, kirjasto, hautausmaa tai terveyskeskus. Mustapohjaista osoiteviittaa voidaan käyttää myös sellaisten palvelukohteiden opastuksessa, joissa palvelukohteen tunnuksen edellytykset eivät täyty. Mustapohjaiset osoiteviitat eivät sisälly tähän suunnitelmaan.

Käytettävät värit

Palvelukohteiden opastusmerkeissä käytetään sinistä ja ruskeaa pohjaväriä. Opastusmerkin väri riippuu palvelukohteen sisällöstä. Kohteen päätunnus määrittää käytettävän pohjavärin. Perusväri on sininen opastettaessa kaikille tienkäyttäjille, kuten matkailijoille, ammattiautoilijoille ja liikematkustajille tarkoitettua yleisesti matkoihin liittyvää palvelua (päätoiminnon tunnus 711 - 742). Perusväri on ruskea osoitettaessa vapaa-ajan matkailuun liittyvää palvelua (päätoiminnon tunnus 771 - 774). Opastusmerkeissä voidaan tarvittaessa yhdistää sekä sinistä että ruskeaa perusväriä. Esimerkkejä värien käytöstä palvelukohteiden opastusmerkeissä on kuvassa 1-4. Tarkemmin värien käytöstä eri tilanteissa on ohjejulkaisussa "Palvelukohteiden viitoitus".

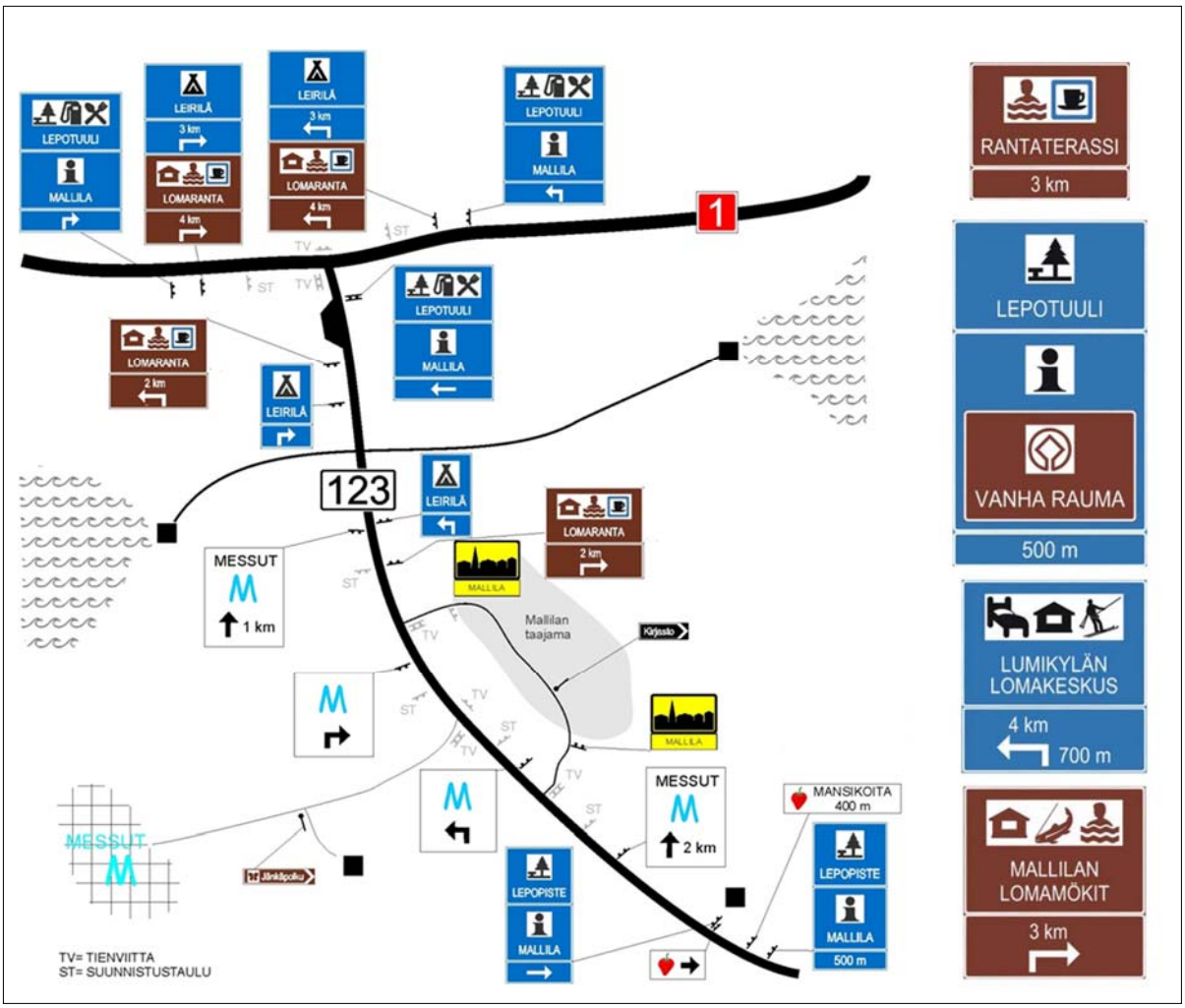

Kuva 1-4. Esimerkkejä värien käytöstä palvelukohteiden opastusmerkeissä.

Palvelukohteiden opastusmerkkiuudistus vuonna 2007

Vuonna 2007 tehtiin laaja opastusmerkkiuudistus. Merkittävimmät muutokset olivat:

- Palvelukohteiden opastuksessa otettiin käyttöön runsaasti uusia tunnuksia (esim. museo tai historiallinen rakennus, luontokohde, näköalapaikka, eläintarha tai -puisto, golf-kenttä, huvi- ja teemapuisto, aamiaismajoitus, suoramyyntipaikka, käsityöpaja, kotieläinpiha ja ratsastuspaikka).
- Opastusmerkeissä otettiin käyttöön ruskea pohjaväri vapaa-ajan matkailuun liittyville palveluille.
- Uutena liikennemerkkinä otettiin käyttöön ruskeapohjainen palvelukohteen osoiteviitta ja sen ennakkomerkki, joissa voidaan esittää yksi ruskeapohjaisen merkkiryhmän tunnus.
- Aiemmin kokeilulupiin perustunut matkailuteiden viitoitus virallistettiin. Matkailutietunnusta on jatkossa mahdollista käyttää yksittäisen palvelukohteen tai matkailutieinformaatiota sisältävän opastuspaikan opastuksessa.
- Aiemmin maaseutuyritysten opastuksessa käytetty mustapohjainen ”tähkämerkki” jäi pois ja maaseutuyritysten viitoitus tapahtuu jatkossa ruskeapohjaisten tunnusten avulla.

Palvelukohteiden viitoitus tulee muuttaa uusien käytäntöjen mukaiseksi vuoden 2013 loppuun mennessä.

1.3 Palvelukohteiden seudullinen opastussuunnitelma

Palvelukohteiden alueellisia opastussuunnitelmia tehdään kolmella tasolla:

1. **Palvelukohteiden maakunnallinen opastussuunnitelma**
   - Maakuntaa tai vielä laajempaa aluetta käsittävä opastussuunnitelma.
2. **Palvelukohteiden seudullinen opastussuunnitelma**
   - Useita kuntia tai tiejaksoja käsittävä opastussuunnitelma.
3. **Palvelukohteiden paikallinen opastussuunnitelma**
   - Esimerkiksi matkailualuetta, kunnan keskustaajamaa tai ylipäätänsä paljon palveluja käsittävän alueen opastussuunnitelma.

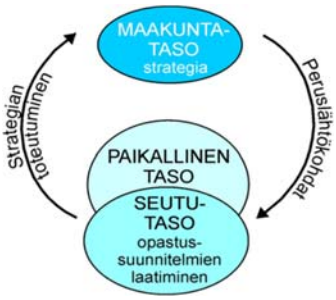

Vuonna 2008 laadittu Savo-Karjalan maakuntien opastussuunnitelma sisältää sekä Pohjois-Karjalan että Pohjois-Savon maakunnalliset osuudet. Tässä maakuntatason suunnitelmassa esitetyt periaatteet ja ratkaisut ovat ohjanneet tämän seututason suunnitelman laadintaa (kuva 1-5).

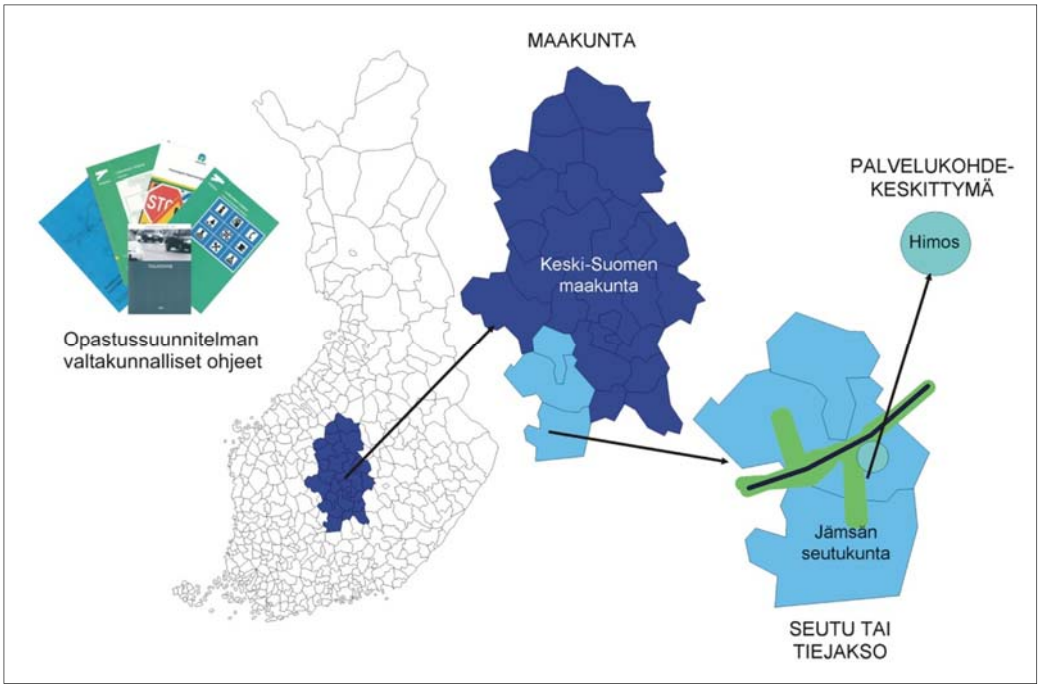

Kuva 1-5. Valtakunnalliset ohjeet ja maakuntatasoinen opastussuunnitelma ohjaavat seututasoisen suunnitelman laadintaa.

Seutukohtaisen palvelukohteiden opastussuunnitelman tavoitteina on

- edistää palvelukohteiden viitoituksen yleisten tavoitteiden toteutumista
- aikaansaada suunnittelualueelle yhtenäinen, selkeä ja ajallisesti kestävä sekä helposti ymmärrettävä viitoitusjärjestelmä, jossa on otettu huomioon vuonna 2007 muuttuneet opastusmerkit
- auttaa yrittäjiä ja muita kohdeopastusta tarvitsevia opastuksen suunnittelussa, toteuttamisessa ja ylläpidossa
- varmistaa yrittäjien tasa-arvoinen ja oikeudenmukainen kohtelu viitoittamalla samantyyppiset palvelut samalla tavalla
- lisätä opastuksen uskottavuutta huolehtimalla siitä, että viitoitettavien palvelujen laatu vastaa viitoituksen perusteella saatua mielikuvaa
- helpottaa ELY-keskusten lupakäsittelijöiden ja sidosryhmien tehtäviä opastusasioissa.

Seudullisessa opastussuunnitelmassa kartoitetaan kaikki viitoituskelpoiset palvelukohteet sekä inventoidaan kohteiden nykyinen viitoitus, täsmennetään yleisiä viitoitusperiaatteita alueellisiin olosuhteisiin paremmin sopiviksi ja laaditaan kartoille alueellisten periaatteiden mukaiset opastusmerkkisuunnitelmat.

Suunnitelmassa esitetään, millaisin opastusmerkein ja kuinka kaukaa yksittäisen palvelukohteen opastus voidaan toteuttaa. Suunnitelma ohjaa palvelukohteiden opastuksen toteuttamista, mutta lopullisesti yksittäisen kohteen opastuksen toteuttaminen ratkaistaan asiaa koskevan lupahakemuksen perusteella, jolloin tarkistetaan lupapäätökseen vaikuttavien tietojen ajantasaisuus. Suunnitelman avulla yrittäjät ja muut palvelukohteiden haltijat voivat arvioida opastuksen toteutustapaa ja laajuutta. Suunnitelma nopeuttaa lupakäsittelyä.

Vaikka tietty palvelukohde on suunnitelmassa merkitty opastettavaksi, ei tämä edellytä opastuksen toteuttamista, vaan asia on palvelukohteen haltijan ratkaistavissa. Toisaalta se, että tiettyä palvelukohdetta ei ole merkitty suunnitelmassa opastettavaksi, ei välttämättä estä opastusluvan saamista varsinkaan, mikäli tilanne on muuttunut suunnitelman laatimisvaiheessa käytettävissä olleista tiedoista. Epäselvissä tapauksissa kannattaa ottaa yhteyttä ELY-keskuksen lupayhdyshenkilöön, joka voi arvioida tilanteen ja antaa ohjeita ennen lupahakemuksen laatimista.

Tahkon alueella paikallinen opastussuunnitelma

Nilsiän Tahkon alueella on niin runsaasti erilaisia opastettavia kohteita, että alueelle on v. 2008 laadittu tarkempi yksittäiset opastusmerkit sisältävä paikallinen opastussuunnitelma. Tämän vuoksi Tahkon alue on rajattu pois nyt käsillä olevasta suunnitelmasta.

Suunnittelutyön aikana on kuitenkin todettu, että tilanne on Tahkon alueella muuttunut niin paljon, että v. 2008 laaditun suunnitelman päivittäminen on tarpeen. Päivitystarpeeseen vaikuttaa mm. toteutumassa oleva uusi katuyhteys Nilsiän taajamaan ja Sieraniemen välille. Tämän työn yhteydessä on Nilsiän kaupungin ja Pohjois-Savon ELY-keskuksen kesken alustavasti sovittu Tahkon opastussuunnitelman päivittämisestä.

1.4 Suunnitelman rajauksia

Suunnitelma perustuu vuoden 2011 tilanteeseen

Palvelukohteiden osalta suunnitelman lähtökohtana on vuoden 2011 tilanne. Tilanne kuitenkin muuttuu jatkuvasti: uusia palvelukohteita syntyy, vanhoja poistuu ja toimivien kohteiden palvelutarjonta muuttuu, jolloin voi olla tarpeen tarkistaa opastuksen sisältöä ja laajuutta. Tämän vuoksi suunnitelma on ohjeellinen ja tilanne tarkistetaan opastuslupahakemuksen käsittelyvaiheessa.

Suunnitelma koskee maanteitä

Tienpitäjä päättää liikennemerkkien asettamisesta. Tienpitäjänä toimii maanteillä ELY-keskus, kaduilla kunta ja yksityisteillä yksityistiekunta. Palvelukohdeopasteiden asettaminen edellyttää tienpitäjän lupaa.

Tämä suunnitelma koskee valtion maanteitä. Katuja ja yksityisteitä on käsitelty opastuksen jatkuvuuden varmistamiseksi tapauksissa, joissa maantieltä alkava viitoitus on tarpeen johtaa kadun tai yksityistien kautta.

Nilsiän Tahkon alue on rajattu pois tästä suunnitelmasta.

2 Suunnittelualue

Suunnittelualue käsittää Kuopion, Koillis-Savon ja Sisä-Savon seudut eli Juankosken, Kaavin, Kuopion, Maaningan, Nilsiän, Rautalammin, Rautavaaran, Siilinjärven, Suonenjoen, Tervon, Tuusniemen ja Vesannon kuntien alueen. Suunnittelualueesta käytetään tässä suunnitelmassa nimeä **Pohjois-Savon keskiosa**.

Pohjois-Savon keskiosan asukasluku on noin 156 700 henkilöä. Näistä asuu Kuopion seutukunnassa 121 600, Sisä-Savossa 15 200 ja Koillis-Savossa 19 800 henkeä. Kuopion kaupungin asukasluku on 96 800 henkeä, Siilinjärven 21 000 henkeä ja muiden kuntien 1 700 - 7 600 henkeä.

Suunnittelualueen kaupallinen rakenne ja matkailukeskukset on esitetty kuvassa 2-1. Pohjois-Savon maakunnan keskus on Kuopio. Kuopion keskusta on maakunnallisesti merkittävä kaupallinen keskus, joka palvelee merkittävää osaa maakunnan väestöstä. Suunnittelualueella kaupunkikeskuksiksi on luokiteltu Juankoski, Nilsiä ja Suonenjoki. Muiden suunnittelualueen kuntien keskustaajamat on luokiteltu kuntakeskuksiksi. Alueella on lisäksi useita lähipalvelukeskukseksi tai lähipalvelupisteeksi luokiteltuja kylätaajamia. Kuopion - Siilinjärven alueella on lisäksi aluekeskukseksi tai lähiökeskukseksi luokiteltuja alakeskuksia.

Suunnittelualueen ainoa matkailukeskukseksi luokiteltu kohde on Tahko Nilsiässä. Kuvan 2-1 matkailupisteet ovat usein yksittäisiä matkailukohteita. Tällaisia ovat mm. Kaavin Vaikkojoki, Kuopion Rauhalahti ja Ritoniemi, Maaningan Viannankoski, Siilinjärven Kasurilan laskettelukeskus ja Tervon Lohimaa.

Alueen tieverkko

Maanteitä suunnittelualueella on yhteensä 2973 km. Näistä

- valtateitä 177 km
- kantateitä 194 km
- seututeitä 669 km
- yhdysteitä 1934 km

Suunnittelualueen kautta kulkevia pääteitä ovat (kuva 2-2):
- Helsingin - Mikkelin - Kuopion - Kajaanin valtatie 5
- Jyväskylän - Kuopion - Joensuun valtatie 9
- Äänekosken - Suonenjoen kantatie 69
- Mikkelin - Pieksämäen - Suonenjoen kantatie 72
- Siilinjärven - Nurmeksen kantatie 75
- Viitasaaren - Siilinjärven kantatie 77
- Iisalmen - Rautavaaran - Nurmeksen kantatie 87.

Pääteitä täydentää laaja seutu- ja yhdystieverkko.

Palvelukohteiden opastuksen toteuttamismahdollisuuksien kannalta maantiet on jaettu kolmeen ryhmään:
- moottoritie ja moottoriliikennetie
- valtatie ja kantatie
- seututie ja yhdystie.

Moottori- ja moottoriliikenneteitä, joilla palvelukohteiden opastuksen kannalta on tiukimmat periaatteet, on valtatiellä 5 välillä Vehmasmäki - Kuopio 29 km ja välillä Vuorela - Siilinjärvi 13 km. Valtatien 5 väli Päiväranta - Vuorela muuttuu moottoritieksi tiehankkeen valmistuessa v. 2014, joten koko väliä Vehmasmäki - Siilinjärvi on tässä suunnitelmassa käsitelty moottoritienä. Tähän liittyy vielä vajaan 3 km osuus moottoriliikennetietä valtatiellä 9 Vehmasmäessä.

Valta- ja kantateitä (ilman moottoriväyliä), joilla opastuskynnys on muuta tiestöä tiukempi, on yhteensä 322 km. Pääosa maantieverkosta yhteensä 2603 km on seutu- ja yhdysteitä, joille opastuksen järjestäminen on helpompaa.

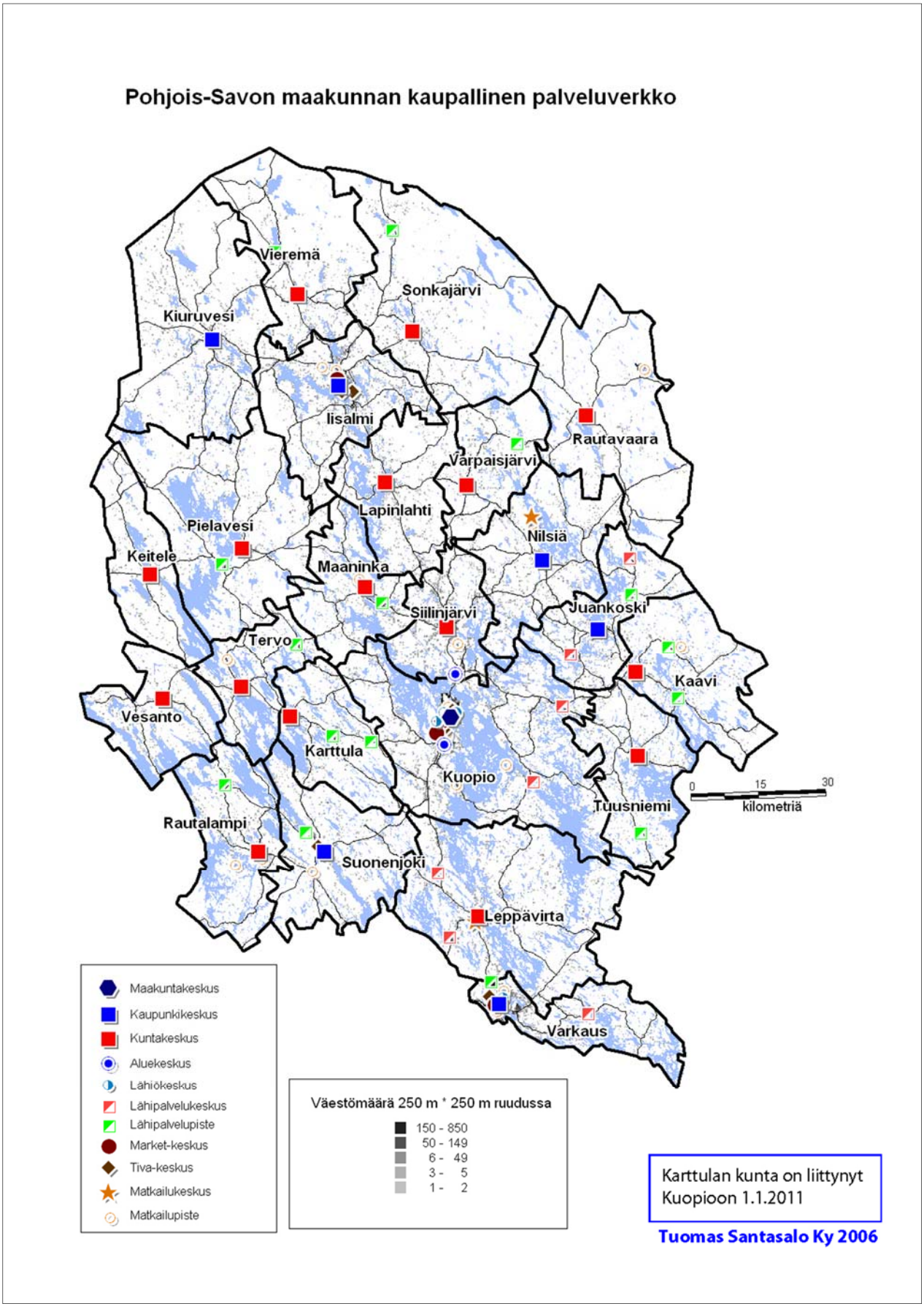

Kuva 2-1. Pohjois-Savon kaupallinen palveluverkko ja matkailukeskukset.

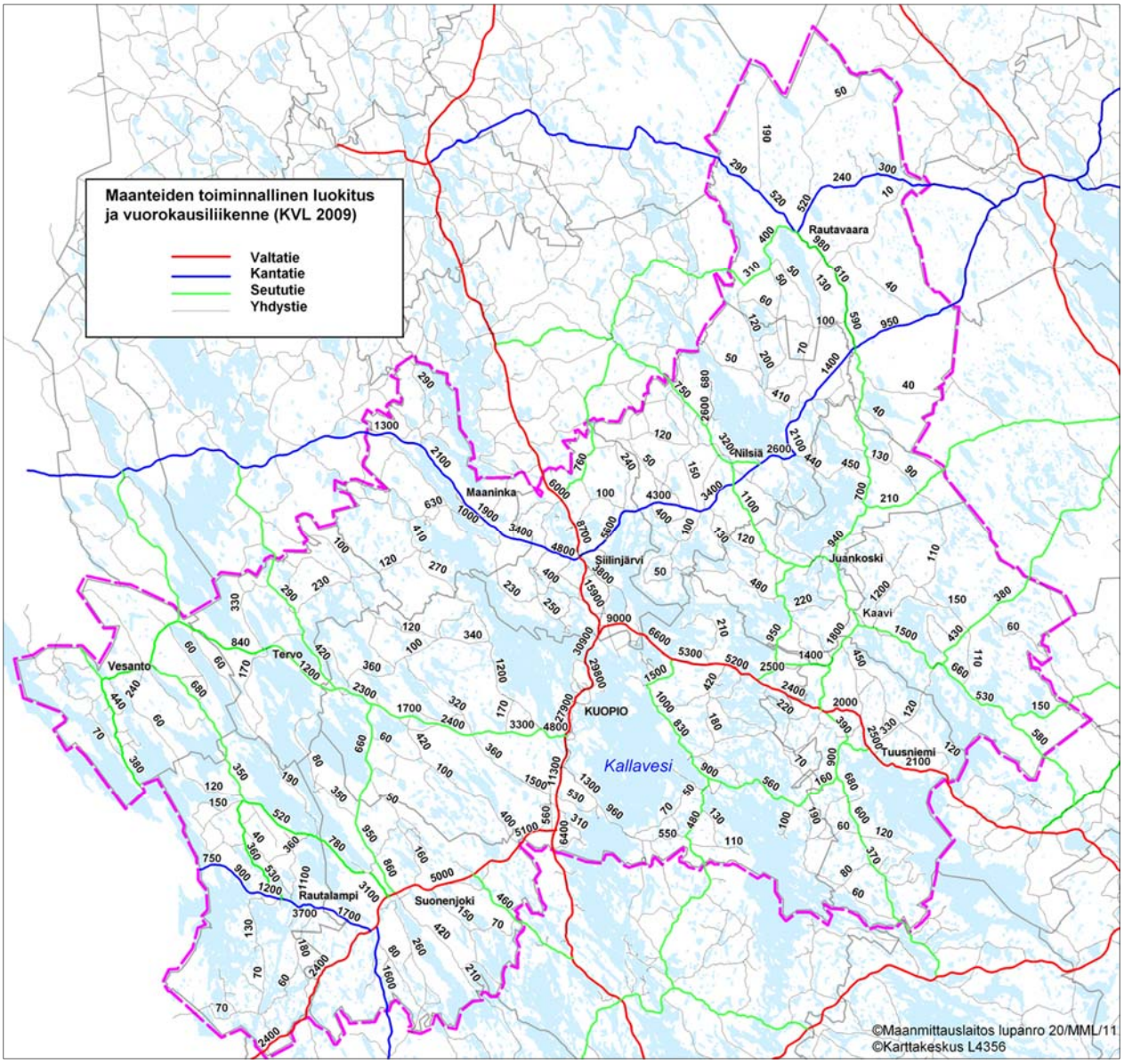

Kuva 2-2. Suunnittelualueen maanteiden toiminnallinen luokitus ja liikennemäärät.

Tämä suunnitelma koskee valtion maanteitä. Katuja ja yksityisteitä on käsitelty opastuksen jatkuvuuden varmistamiseksi tapauksissa, joissa maantieltä alkava viitoitus on tarpeen johtaa kadun tai yksityistien kautta. Kaduilla tienpitäjä on kunta ja yksityisteillä yksityistiekunta. Näilläkin teillä palvelukohdeopasteet vaativat tienpitäjän luvan.

Kuopion keskeisellä kaupunkialueella ainoastaan valtatie 5 (moottoritie) on valtion maantie. Muu tieverkko on pääosin katuja. Kuopion keskeisellä kaupunkialueella palvelukohteiden opastusta on tarkasteltu pelkästään valtatieltä 5 alkavan opastuksen kannalta, jolloin valtaosa keskustan kohteista jää tarkastelun ulkopuolelle.

Suunnittelualueen muissa taajamissa pääväylät ovat pääosin maanteitä. Näissä tarkastelun ulkopuolelle jäävät lähinnä kaduilta ja yksityisteiltä osoiteviitalla opastettavat kohteet.

Matkailun ja yritystoiminnan organisaatiot

Matkailuun liittyvät alueelliset myynti- ja markkinointiorganisaatiot ovat keskeinen yhteistyötaho alueellisia opastussuunnitelmia laadittaessa. Ne toimivat usein opastustoimistojen ylläpitäjinä. Ne tuntevat hyvin alueen matkailuyrittäjät ja heidän opastustarpeensa.

Kunnan tehtävänä on edistää ja tukea oman alueensa matkailua ja matkailuyrittäjiä. Kunnat tuottavat matkailuesitteitä ja muuta matkailua tukevaa aineistoa. Usein kunnat ovat mukana ylläpitämässä opastustoimistoja. Maanteiden levähdys- ja pysäköintipaikoilla ja muilla yleisillä paikoilla sijaitsevien opaskarttojen ylläpito on yleensä kuntien vastuulla. Kuntapuolella matkailuasioiden organisointi on toteutettu vaihtelevasti; osassa kuntia on matkailuasioita hoitavaa omaa henkilöstöä, mutta yleisesti kunnat ostavat palveluja matkailun myynti- ja markkinointiorganisaatioilta, joissa ne ovat osakkaina tai omistajina.

Kuopion alueen matkailun alueorganisaationa Savon Matkailu huolehtii ja vastaa alueen yhdeksän kunnan ja kuntien alueella olevien matkailuyritysten keskitetystä kehysmarkkinoinnista sekä jälleenmyyntiporrasta tukevasta tuotekehitystoiminnasta yhteistyössä emo-organisaationsa Kuopion Matkailupalvelu Oy:n kanssa. Suunnittelualueen kunnista Savon Matkailun jäsenkuntia ovat Kaavi, Kuopio, Nilsiä, Rautavaara, Siilinjärvi, Tervo ja Tuusniemi. Savon Matkailulla on alueellinen matkailuneuvonta Kuopiossa yhdessä Kuopion Matkailupalvelujen kanssa.

Suunnittelualueen muut kunnat hoitavat matkailupalvelut ja -markkinoinnin pääosin omin voimin.

Tahkon Markkinointi Oy on Tahkon alueen yrittäjien osakeyhtiö, joka vastaa Tahkon alueen matkailun yhteismarkkinoinnista. Tahkon Markkinointi Oy:n tavoitteena on vahvistaa Tahkon alueen tunnettuutta sekä kotimaan että kansainvälisillä matkailumarkkinoilla sekä edistää alueen kasvua ja kehittymistä ympärivuotisena matkailukeskuksena. Tahkon Markkinointi vastaa seuraavista tehtävistä: matkailun markkinointi ja mainonta, vierailujen, pr- ja suhdetoiminnan koordinointi, osallistuminen messuille ja myyntipäiville sekä kotimaassa että ulkomailla, tapahtumien ideointi ja koordinointi, yhteisten www-sivujen sisältövastuu, sisäinen ja ulkoinen tiedottaminen, tuotekehitys ja koulutus, tutkimustoiminnasta vastaaminen, osallistuminen matkailualueen kehittämis- ja suunnitteluhankkeisiin, yhteydenpito päättäjiin, hankerahoittajiin ja matkailun sidosryhmiin ja Tahkon alueen yhteinen näkemyksen muodostaminen.

Sisä-Savon seutuyhtymä on Rautalammin, Suonenjoen, Tervon ja Vesannon kuntien omistama kehittämisorganisaatio. Seutuyhtymä tuottaa elinkeinoneuvontapalveluja alueen yrityksille ja hallinnoi yritysten ja seudun kehittämiseen tähtääviä hankkeita julkisen rahoituksen tuella.

Muut suunnittelualueen kunnat hoitavat elinkeinopalvelunsa pääosin kunnan organisaatioon kuuluvilla elinkeinopalveluilla.

Palvelukohdeyrittäjistä suuri osa kuuluu Suomen yrittäjät -järjestöön, jolla on paikallisyhdistykset kaikissa suunnittelualueen kunnissa.

3 Opastuksen nykytila

3.1 Nykyinen palvelukohteiden viitoitus

Nykyinen opastus on inventoitu suunnittelutyön maastokäyntien yhteydessä. Suunnittelutyön aikana tehty inventointi koskee lähinnä maanteiden varsilla olevaa opastusta, joten pelkästään taajamien katuverkolla tai yksityisteillä olevilla opasteilla viitoitetut kohteet eivät sisälly kattavasti esitettäviin lukuihin. Nykytilan inventointi koskee lähinnä opastustauluja, mutta ei kattavasti osoiteviittoja.

Suunnittelualueella on tarkasteltu kaikkiaan 375 palvelukohdetta. Näistä nykyisellään näistä 130 kohdetta on opastettu maanteillä olevilla opastustauluilla (taulukko 3-1).

Opastustauluilla opastettuja kohteita on kunnittain seuraavasti:

- Juankoski 8 kohdetta
- Kaavi 10 kohdetta
- Kuopio 36 kohdetta
- Maaninka 4 kohdetta
- Nilsiä 17 kohdetta
- Rautalampi 10 kohdetta
- Rautavaara 7 kohdetta
- Siilinjärvi 9 kohdetta
- Suonenjoki 9 kohdetta
- Tervo 5 kohdetta
- Tuusniemi 14 kohdetta
- Vesanto 1 kohdetta.

Päätunnuksen mukaan luokiteltuna yleisimpiä kohteita ovat:

- opastuspiste (tunnus 711) 23 kohdetta
- hotelli tai motelli (tunnus 723) 16 kohdetta
- huoltoasema (tunnus 722) 14 kohdetta
- mökkimajoitus (tunnus 774a) 12 kohdetta

Osoiteviitoin opastettujen kohteiden määrästä ei ole tarkkaa tietoa.

3.2 Huomioita palvelukohteiden viitoituksesta

Osa opasteista on melko iäkkäitä ja heikkolaatuisia eivätkä siten anna kovin houkuttelevaa kuvaa opastettavasta palvelusta. Vuonna 2007 käyttöön otettuja ruskeapohjaisia opasteita on toistaiseksi melko vähän, mikä osaltaan kertoo opasteiden uusimistarpeesta.

Nykyisin viitoitetuista kohteista kaikki eivät välttämättä täytä enää viitoituskriteerejä. Joissakin kohteissa toiminta on loppunut tai muuttunut niin merkittävästi, että opastusmerkit on tarpeen poistaa tai opastuksen laajuutta on tarpeen muuttaa.

Useiden opasteiden tunnuksissa ja sisällössä on tarkistamisen tarvetta. Erityisesti v. 2007 tapahtunut kohdetunnusten uusiminen ja lisääminen tuovat muutostarpeita. Varsinkin maaseutuyritysten ja nähtävyyksien osalta tunnusvalikoima on muuttunut ja laajentunut. Esimerkiksi aikaisemmat mustapohjaiset maaseutuyritysopasteet (tähkä-merkki) tulee korvata uusilla ruskeapohjaisilla opasteilla, jolloin voidaan hyödyntää opastusmerkkiuudistuksen yhteydessä käyttöön otetut uudet ja monipuolistuneet tunnukset. Tunnusvalikoiman laajentaminen mahdollistaa opastuksen toteuttamisen joillekin sellaisille kohteilla, joita ei aikaisemmin ole voitu opastaa.

Kaikkiaan maastoinventointi on antanut vaikutelman, että opasteiden läpikäynti ja tarvittavilta osin uusiminen on tarpeellista ja osalla merkeistä välttämätöntäkin ennen opastusmerkkiuudistuksen vuoteen 2013 ulottuvan siirtymäkauden päättymistä. Opasteita voidaan pitää yrityksen tai muun kohteen käyntikorttina, jolloin huonokuntoinen opaste ei anna hyvää kuvaa kohteesta.

Taulukko 3-1. Nykyisin maanteiltä opastustauluin opastetut palvelukohteet kunnittain päätunnuksen mukaan.

Päätunnus	Kunta												
	Juankoski	Kaavi	Kuopio	Maaninka	Nilsiä[1]	Rautalampi	Rautavaara	Siilinjärvi	Suonenjoki	Tervo	Tuusniemi	Vesanto	Yhteensä
711		2	6		5	3	2		1	1	2	1	**23**
712	1				1								2
722			6	1	1		1	4			1		**14**
723	2		5		1	2	1	1	3		1		16
724			3		1	1			1				**6**
725			1	1		2			1		1		6
733			1										**1**
734			1										1
772a	1		3		1	1		1					**7**
772c	1	1	2	1			3				1		9
772d			1										**1**
772f		1							1		1		3
773a			1		2			1		1	1		**6**
773b	1	1			1					1			4
773c		1			1			1					**3**
773d					3			1		1			5
774a	1	3	2	1		1			1	1	2		**12**
774b		1	2						1		3		7
774c	1		1								1		**3**
774e			1										1
Yhteensä	**8**	**10**	**36**	**4**	**17**	**10**	**7**	**9**	**9**	**5**	**14**	**1**	**130**

[1] Tahkon kohteet puuttuvat

4 Palvelukohteiden opastus

4.1 Opastuksen yleisperiaatteet

Palvelukohteiden opastuksessa käytetään:

- Opastustauluja yleensä silloin, kun kohdetta opastetaan kauempaa ja opastettava reitti kääntyy liittymissä.
- Osoiteviittaa ja mahdollisesti osoiteviitan ennakkomerkkiä kohteen lähiopastuksena.

Kuva 4-1. Esimerkki opastustaulusta (A-tyyppi).

Kuva 4-2. Esimerkki osoiteviitasta.

Opastusetäisyyteen eli siihen, kuinka kaukaa opastus voidaan aloittaa, vaikuttavat:

- Palvelukohteen luonne ja sisältö
  - erilaiset palvelukohteet opastetaan eri tavoin (vrt. huvipuisto/mökkimajoitus)
  - mm. laatutekijät, kapasiteetti ja kävijämäärä vaikuttavat
- Sijainti suhteessa muihin vastaaviin palveluihin ("kilpailutilanne")
  - esim. majoitus- tai ravitsemisliikkeistä opastetaan pääsääntöisesti lähimmät kohteet
- Palvelukohteen sijainti ja tieluokka
  - taajamissa opastus on rajatumpaa kuin muualla
  - taajamien ulkopuolella tien luonne ja -luokka vaikuttavat opastukseen
    - moottoritie ja moottoriliikennetie ovat rajatuimpia
    - valtatiellä ja kantatiellä on rajoituksia
    - seututiellä ja yhdystiellä voidaan opastaa etäämpää.

Muita opastuksessa käytettäviä periaatteita ovat:

- Palvelukohteiden opastusmerkeissä voi esiintyä vain opastuskriteerit täyttävien toimintojen tunnuksia riippumatta siitä, onko kyseessä kohteen pää- tai oheistoiminto. Pitkiä opastusetäisyyksiä käytettäessä opastuskriteerien tulee täyttyä selkeästi.
- Tienkäyttäjä muodostaa mielikuvan palvelukohteesta viitoituksessa esitettyjen tunnusten perusteella. Tämän vuoksi kohteesta on löydyttävä vähintään opastusmerkissä esitetyt palvelut kullekin palvelulle tyypillisenä ja säännöllisenä aukioloaikana.
- Toimintakauden päättyessä opastusmerkki tulee poistaa tai peittää. Yksittäinen tunnus tulee peittää silloin, kun sitä vastaavaa kausittaista palvelua ei ole tarjolla muun toiminnan jatkuessa.
- Palvelukohde viitoitetaan aina aloituskohdasta perille saakka.

Yksittäistä opastustaulua koskevia periaatteita:

- Palvelukohteen opastustaulussa voidaan esittää viitoitettavasta kohteesta enintään kolme tärkeintä viitoituskriteerit täyttävän palvelun tunnusta, jotka asetetaan tärkeysjärjestykseen vasemmalta oikealle.
- Liikenneturvallisuussyistä samassa pystytystelineessä voi olla enintään kolmen kohteen tai palvelun opastustaulut, joissa voidaan esittää yhteensä enintään kymmenen tienkäyttäjälle tarkoitettua tietoa.
- Liittymän yhdellä tulosuunnalla voi tieverkon viitoitukseen kuuluvan suunnistustaulun lisäksi olla palvelukohteiden opastusmerkkejä enintään kahdessa pystytystelineessä, joista vain toisessa saa olla B-tyypin palvelukohteen opastustauluja.

Pääteillä, joiden liittymissä saattaa olla ”ylitarjontaa” liittyvien teiden suunnassa oleviin kohteisiin, pyritään eri palvelukohteiden opasteita yhdistämään samaan pystytystelineeseen. Tämän vuoksi on suositeltavaa, että yritykset jo opastuslupaa hakiessaan neuvottelevat yhteisten opastustaulujen toteuttamisesta.

Jos viitoitettavia palveluja on niin paljon, ettei kaikkien kohteiden opastusmerkkejä saada mahtumaan liittymän yhdellä tulosuunnalla kahteen palvelukohteiden opastusmerkkejä sisältävään pystytystelineeseen, viitoitetaan palvelukohteet yleensä opastuspisteen kautta. Tällöin tienkäyttäjää opastetaan opastuspisteessä olevilla opastuskartoilla mahdollisimman monipuolisesti alueen palveluista, myös sellaisista, joita ei voida kohdekohtaisesti osoittaa palvelukohteiden opastusmerkeillä.

4.2 Suunnitelman laatiminen ja sisältö

Palvelukohteiden selvittäminen

Suunnitelman pohjaksi on koottu tiedot palvelukohteista, jotka saattavat tulla kysymykseen opastettavina kohteina. Tavoitteena on ollut saada kattava luettelo suunnittelualueen palvelukohteista. Taajamien keskusta-alueilta on kuitenkin tarkastelun ulkopuolelle on rajattu sellaisia palvelukohteita, joiden opastus maanteiltä ei tule kysymykseen. Tämän vuoksi Kuopion keskustakohteista suuri osa on jätetty pois tarkastelusta ja palvelukohdeluettelosta.

Palvelukohdetiedot on koottu seuraavista lähteistä:

- Päälähteenä ovat olleet kuntien ylläpitämät yritysrekisterit
- Hyödynnetty vuonna 2008 laaditun maakunnallisen opastussuunnitelmatyön yhteydessä eri tahoilta koottu aineisto:
  - Museovirasto *(merkittävät museot, historialliset rakennukset ja muut historialliset nähtävyydet)*
  - Pohjois-Savon taidetoimikunta *(merkittävät taiteelliset nähtävyydet)*
  - Pohjois-Savon ympäristökeskus *(merkittävät luonnonnähtävyydet ja luontokohteet)*
  - Metsähallitus *(kansallispuistot, luontokeskukset sekä merkittävät luonnonsuojelu- ja ulkoilualueet)*
  - Suomen Matkailuorganisaatioiden yhdistys - SUOMA ry *(kansainvälisen vihreävalkoisen i-tunnuksen käyttöoikeuden saaneet opastustoimistot).*
- Erilaiset matkailu- ja kuntaesitteet sekä internetissä että paperisina.
- Projektiryhmän kuntayhdyshenkilöiden tekemät täydennykset ja tarkistukset.

Palvelukohteista on koottu suunnitelman liitteeksi luettelo, joka sisältää yrityksen/kohteen nimi- ja osoitetiedot, kohteen palvelun sisältö (josta arvioitu päätunnus ja sivutunnukset), palvelujen määrä- ja laatutietoja sekä muuta opastuksen toteuttamiseen vaikuttavaa informaatiota. Tietoja on täydennetty maastokäyntien yhteydessä.

Suunnittelutyön pohjaksi on löytynyt 375 erilaista palvelukohdetta. Luettelo palvelukohteista on liitteenä 1.1. Yhteenveto suunnitelmassa käsitellyistä palvelukohteista on taulukossa 4-1.

Kunnittain palvelukohteita on seuraavasti:

- Juankoski 28 kohdetta
- Kaavi 28 kohdetta
- Kuopio 80 kohdetta
- Maaninka 21 kohdetta
- Nilsiä 36 kohdetta
- Rautalampi 34 kohdetta
- Rautavaara 18 kohdetta
- Siilinjärvi 36 kohdetta
- Suonenjoki 35 kohdetta
- Tervo 16 kohdetta
- Tuusniemi 29 kohdetta
- Vesanto 14 kohdetta

Eniten kohteita sisältyy seuraaviin päätunnuksen mukaisiin ryhmiin:

- mökkimajoitus (tunnus 774a) 54 kohdetta
- autokorjaamo (tunnus 721) 33 kohdetta
- uintipaikka (tunnus 773a) 33 kohdetta
- opastuspiste (tunnus 711) 31 kohdetta
- huoltoasema (tunnus 722) 29 kohdetta
- hotelli tai motelli (tunnus 723) 25 kohdetta
- ruokailupaikka (tunnus 724) 24 kohdetta

Palvelukohteista suuri osa sijaitsee kaupunkien tai kirkonkylien taajama-alueella, jolloin maantieltä alkava opastustauluopastus ei yleensä tule kysymykseen. Suunnitelmaluettelossa sijaintitieto on tällaisten kohteiden osalta pyritty merkitsemään maantieopastuksen epäämisperusteeksi. Kadulta alkava opastus tällaisille kohteille on kuitenkin usein mahdollinen.

Taulukko 4-1. Suunnittelualueen palvelukohteet (potentiaaliset opastettavat kohteet) palvelun tyypin (pääja alatunnus) ja kunnan mukaan.

Päätunnus	Kunta												
	Juankoski	Kaavi	Kuopio	Maaninka	Nilsiä[1]	Rautalampi	Rautavaara	Siilinjärvi	Suonenjoki	Tervo	Tuusniemi	Vesanto	Yhteensä
711	2	2	6		5	3	5		1	1	4	2	**31**
712	1		1		1	1							4
721	2	3	6	4	3	1		10		2	1	1	**33**
722	3	1	7	1	3	1	2	7	1		2	1	29
723	2	1	9		1	3	2	2	3		1	1	**25**
724	1	1	4		1	4		2	9	1		1	24
725	3		3	3	1	2	1		3		3	1	**20**
733	1		1										2
734			1							1			**2**
742				1			1		1	1	1		5
772a	3	1	3		1	1		2	2		1	1	**15**
772c	1	1	6	3		2	3	1		1	1	2	21
772d			2	1						2	1		**6**
772f		1			1				1		1		4
773a	3	2	6	1	3	4	2	1	8	2	1		**33**
773b	1	1		1	1	2				1			7
773c		1	1		1			1					**4**
773d					3			1		1			5
774a	2	6	13	4	9	7	1		4	2	6		**54**
774b	1	2	2	1	1		1	1	1		3		13
774c	1	2	1		1	1		1	1	1	3	2	**14**
774d		2	3	1				2					8
774e			1										**1**
774f	1	1	4			2		5				2	15
Yhteensä	**28**	**28**	**80**	**21**	**36**	**34**	**18**	**36**	**35**	**16**	**29**	**14**	**375**

[1] Tahkon kohteet puuttuvat

Opastussuunnitelman laatiminen

Maastokäyntien yhteydessä on pyritty tarkistamaan palvelukohteiden nykytila, toiminnan laajuus ja laatu sekä muut opastukseen vaikuttavat seikat. Maastokäyntien yhteydessä kohteita arvioitaessa on käytetty apuna kuntayhdyshenkilöiden paikallistuntemusta. Lisäksi tietoja on täydennetty intenetistä, erilaisista esitteistä ja muista lähteistä.

Suunnitelmaluonnosten pohjalta on marraskuussa 2011 pidetty yrittäjille ja muille sidosryhmille tarkoitetut esittely- ja keskustelutilaisuudet Suonenjoella, Kuopiossa ja Juankoskella. Näihin tilaisuuksiin osallistuneet noin 40 palvelukohteiden edustajaa ovat osaltaan tarkistaneet kohdetiedot ja tehneet esityksiä opastuksen järjestämiseksi. Suunnitelmaluonnokset ovat marras-joulukuussa 2011 olleet internetissä nähtävillä ja kommentoitavissa, jolloin niistä on saatu runsaasti palautetta. Saatu palaute on mahdollisuuksien mukaan otettu huomioon suunnitelmaa viimeisteltäessä.

Suunnitelman sisältö

Suunnitelma koostuu:

- palvelukohdeluettelosta
- suunnitelmakartoista (8 kpl noin 1:150 000 aluekarttoja ja 13 kpl tarkempia taajamakarttoja).

Palvelukohdeluettelo (liite 1.1) sisältää tiedot kohteista, palvelun sisällöstä (ehdotus viitoituksessa käytettäviksi päätunnukseksi ja sivutunnuksiksi) ja esityksen opastuksen toteuttamistavasta (opastustaulut, osoiteviitta). Suunnitelmissa esitetyt tunnukset ovat suunnittelijan käsitys kohteen palveluista. Merkkien toteutuksessa käytettävät päätunnus ja sivutunnus ratkaistaan lupapäätöksessä luvanhakijan esityksen pohjalta ja ne voivat poiketa suunnitelmasta. Luetteloon on lupakäsittelyä palvelemaan otettu myös sellaisia kohteita, joille ei maanteiltä alkavaa opastusta pidetä mahdollisena. Osa taajamissa sijaitsevista kohteita voitaneen opastaa katuverkolta, mutta tähän ei suunnitelmassa oteta kantaa.

Suunnitelmakartat (liitteet 1.2 ja 1.3) sisältävät esityksen opastettavista kohteista ja opastuksen laajuudesta. Kartoissa on eri väreillä kuvattu nykytilanne ja muutokset nykytilanteeseen.

Suunnitelman mukaan opastustauluin voidaan maanteiltä opastaa 138 kohdetta (taulukko 4-2), kun nykyisellään opastustauluin opastettuja on 130 kohdetta. Osoiteviitalla ja tarvittaessa osoiteviitan ennakkomerkillä opastettavia kohteita suunnitelmassa on yhteensä 114 kohdetta (taulukko 4-3).

Opastustauluilla opastettavia kohteita on kunnittain seuraavasti:

- Juankoski 10 kohdetta
- Kaavi 11 kohdetta
- Kuopio 36 kohdetta
- Maaninka 4 kohdetta
- Nilsiä 14 kohdetta
- Rautalampi 12 kohdetta
- Rautavaara 13 kohdetta
- Siilinjärvi 9 kohdetta
- Suonenjoki 9 kohdetta
- Tervo 5 kohdetta
- Tuusniemi 12 kohdetta
- Vesanto 3 kohdetta

Eniten kohteita sisältyy seuraaviin arvioidun päätunnuksen mukaisiin ryhmiin:

- opastuspiste (tunnus 711) 27 kohdetta
- huoltoasema (tunnus 722) 20 kohdetta
- hotelli tai motelli (tunnus 723) 16 kohdetta
- luontokohde (tunnus 772c) 10 kohdetta
- mökkimajoitus (tunnus 774a) 9 kohdetta

Taulukot 4-2 ja 4-3. Opastustaulun (vasen taulukko) ja osoiteviitalla (oikea taulukko) opastettaviksi esitettävät kohteet palvelun tyypin (päätunnus) ja kunnan mukaan.

Opastustaulukohteet

Päätunnus	Kunta												Yhteensä
	Juankoski	Kaavi	Kuopio	Maaninka	Nilsiä[1]	Rautalampi	Rautavaara	Siilinjärvi	Suonenjoki	Tervo	Tuusniemi	Vesanto	
711	2	2	6		3	3	5		1		3	2	**27**
712	1				1	1							**3**
721													
722		1	7	1	2		2	4			2	1	**20**
723	2		5		1	2	2	1	3				**16**
724			3		1	2			1	1			**8**
725			1	1		2			1		2		**7**
733	1		1										**2**
734										1			**1**
742							1				1		**2**
772a	1		2		1	1		1					**6**
772c	1	1	3	1			3				1		**10**
772d			1										**1**
772f		1							1		1		**3**
773a			1					1					**2**
773b	1	1			1	1				1			**5**
773c		1			1			1					**3**
773d					3			1		1			**5**
774a		3	2	1					1	1	1		**9**
774b		1	1						1		1		**4**
774c	1		1										**2**
774d			1										**1**
774e			1										**1**
Yhteensä	**10**	**11**	**36**	**4**	**14**	**12**	**13**	**9**	**9**	**5**	**12**	**3**	**138**

Osoiteviittakohteet

Päätunnus	Kunta												Yhteensä
	Juankoski	Kaavi	Kuopio	Maaninka	Nilsiä[1]	Rautalampi	Rautavaara	Siilinjärvi	Suonenjoki	Tervo	Tuusniemi	Vesanto	
721				3		1		2		2	1		**9**
725			1										**1**
734			1										**1**
742				1						1			**2**
772a	2		1					1	1		1	1	**7**
772c			2	2		2		1				2	**9**
772d				1						2	1		**4**
772f					1								**1**
773a	3	1	4	1	2	1	2		3	2			**19**
774a	2	1	4	3	3	3			2	1	3		**22**
774b	1	1	1	1	1		1	1			2		**9**
774c		2			1	1		1	1	1	3	1	**11**
774d		2	2	1				2					**7**
774f	1	1	2			1		5				2	**12**
Yhteensä	**9**	**8**	**18**	**13**	**8**	**9**	**3**	**13**	**7**	**9**	**11**	**6**	**114**

[1] Tahkon kohteet puuttuvat

Osoiteviitalla opastettavia kohteita on kunnittain seuraavasti:

- Juankoski 9 kohdetta
- Kaavi 8 kohdetta
- Kuopio 18 kohdetta
- Maaninka 13 kohdetta
- Nilsiä 8 kohdetta
- Rautalampi 9 kohdetta
- Rautavaara 3 kohdetta
- Siilinjärvi 13 kohdetta
- Suonenjoki 7 kohdetta
- Tervo 9 kohdetta
- Tuusniemi 11 kohdetta
- Vesanto 6 kohdetta

Eniten kohteita sisältyy seuraaviin arvioidun päätunnuksen mukaisiin ryhmiin:

- mökkimajoitus (tunnus 774a) 22 kohdetta
- uintipaikka (tunnus 773a) 19 kohdetta
- ratsastuspaikka (tunnus 774f) 12 kohdetta
- suoramyyntipaikka (tunnus 774c) 11 kohdetta

Suunnitelman mukaan alueella on toistakymmentä uutta kohdetta, jotka halutessaan voivat ottaa käyttöön opastustaulut. Joidenkin kohteiden toiminta on lakannut, jolloin vielä teiden varsilla olevat opastustaulut pitäisi poistaa. Usean kohteen osalta opastustauluopastuksen laajuutta tai reittejä esitetään muutettavaksi. Uusien vuoden 2007 uudistuksessa tulleiden ruskeapohjaisten osoiteviittojen käyttöä voidaan huomattavasti lisätä. Monen kohteen osalta ne korvaavat nykyisen mustapohjaisen osoiteviitan.

Suunnitelman toteuttaminen

Suunnitelma on ohjeellinen. Lopullisesti opastuksen toteuttaminen, toteuttamistapa, sisältö ja laajuus ratkaistaan lupahakemusten käsittelyvaiheessa. Tällöin tarkistetaan kohdetta koskevien tietojen oikeellisuus ja ajantasaisuus. Suunnitelma helpottaa ja nopeuttaa lupahakemusten käsittelyä. Samalla se antaa luvan hakijalle käsityksen opastuksen mahdollisuuksista ja laajuudesta.

Suunnitelmassa on osoitettu kohteet, joiden opastus nähdään suunnitelman tekovaiheessa mahdolliseksi. Suunnitelma ei kuitenkaan velvoita palvelukohteen haltijaa järjestämään opastusta.

Opastuksen lupamenettelyä ja opastuksen toteuttamiseen liittyviä kysymyksiä on käsitelty omassa kohdassaan.

4.3 Suunnitelman sisältö palvelukohdetyypeittäin

Seuraavassa käydään läpi suunnitelmaa palvelukohdetyypeittäin kohteen päätunnuksen mukaan ryhmiteltynä.

Kunkin tunnuksen osalta on koottu:

- Tunnuksen käyttöperiaatteet lyhyesti. Tarkemmin tunnuksen käyttöohjeet on kuvattu *Palvelukohteiden viitoitus* -ohjejulkaisussa.
- Palvelukohteiden opastuksen nykyinen tilanne.
- Opastussuunnitelman sisältö ja muutokset nykytilaan nähden.

Suunnittelualueella ei ole maanteiltä opastettavia retkeilymajoja (tunnus 731), maailmanperintökohteita (tunnus 772b), eläintarhoja tai -puistoja (tunnus 772e) tai huvi- tai teemapuistoja (tunnus 773e), joten näiden opastusta ei ole käsitelty.

Myöskään ensiaputunnuksen (tunnus 715) käyttöä ei käsitellä tässä suunnitelmassa. Ensiaputunnuksen käytetään osana teiden viitoitusta. Sitä ei käytetä tunnuksena palvelukohteiden opasteissa. Tunnuksen käyttö suunnitellaan tienpitäjien toimesta eikä se kuulu opastuksen lupamenettelyn piiriin.

4.3.1 Opastuspiste (tunnus 711)

Tunnuksen käyttö

Merkillä voidaan osoittaa opastuspiste, jossa on vähintään alueen palveluja osoittava opastuskartta. Opastuspisteenä voidaan osoittaa myös sellaiset miehitetyt opastustoimistot, joille ei ole myönnetty kansainvälisen vihreävalkoisen i-tunnuksen käyttöoikeutta.

Taajamassa oleva opastuspiste viitoitetaan lähiopastuksena kaikilta merkittäviltä tulosuunnilta taajamaan saavuttaessa. Moottoritiellä ja moottoriliikennetiellä voidaan osoittaa levähdysalueella oleva ja muilla maanteillä tienvarsipalveluihin kuuluva opastuspiste. Viitoitus voidaan määritellä tarkemmin alueellisessa opastussuunnitelmassa.

Kuva 4-3. *Tyypillisesti opastuspiste sisältää kunnan tai suppeamman alueen opaskartan sekä luettelon alueen palveluista ja nähtävyyksistä. Kuvassa Ahkiolahden opastuspiste Maaningalla kantatien 77 levähdysalueella.*

Opastuksen nykytila

Inventoinnin mukaan suunnittelualueella on 31 opastuspistettä (päätunnus), joista 23 kohdetta on opastettu nykyisin opastustauluin. Lisäksi runsaasti opastuspisteitä on opastettu muiden kohteiden sivutunnuksena. Opastuspisteitä on pääteiden varsilla, huoltoasemien pihoissa ja taajamien keskusta-alueilla.

Opastuspisteiden karttojen ylläpito on pääosin kuntien vastuulla. Osalla alueista on lisäksi mainosalan yritysten ylläpitämiä mainostauluja, joihin ne myyvät maksullista esittelytilaa. Pääosin opastuspisteiden kartat ja muu informaatio ovat hyvätasoisia.

Suunnitelma

Suunnitelmassa esitetään opastustauluin opastettavaksi 27 opastuspistettä eli uutta opastustauluopastusta esitetään 4 kohteeseen.

Maanteillä opastuspisteitä osoittavien opastusmerkkien ylläpito on tienpitäjän ELY-keskuksen vastuulla. Pääosin opastusmerkit ovat kunnossa ja uusittu v. 2007 muutettujen ohjeiden mukaisiksi, mutta joidenkin opastuspisteiden osalta aikaisemmin käytetty teksti "Opastus Information" pitäisi korvata uusien ohjeiden mukaisesti i-tunnuksella.

4.3.2 Opastustoimisto (tunnus 712)

Tunnuksen käyttö

Merkillä voidaan osoittaa kunnan tai matkailusta huolehtivan järjestön opastustoimisto, josta matkailijat voivat saada aluetta koskevia tietoja.

Viitoitettavan opastustoimiston tulee täyttää kansainvälisen vihreävalkoisen i-kilven käyttöehdot. Jos opastustoimisto ei ole avoinna ympäri vuorokauden suositellaan, että toimiston ulkopuolelle sijoitetaan valaistu tai valaistussa ympäristössä oleva opastuskartta.

Taajamassa oleva opastustoimisto viitoitetaan lähiopastuksena kaikilta merkittäviltä tulosuunnilta taajamaan saavuttaessa. Taajaman ulkopuolella opastetaan tienvarsipalveluihin kuuluva opastustoimisto.

Kuva 4-4. Juankosken kaupungin matkailuinfo sijaitsee satama-alueella entisessä kahvilapytingissä.

Opastuksen nykytila

Suunnittelualueella on tunnistettu 4 opastustoimistoa, jotka sijaitsevat Kuopiossa, Juankoskella, Nilsiässä ja Rautalammilla. Monen kunnantoimiston aulassa tai neuvonnassa on tarjolla matkailijoita palvelevaa esiteaineistoa ja neuvontaa, mutta nämä eivät ole varsinaisia opastustoimistoja eikä niitä opasteta sellaisina.

Suunnitelma

Juankosken, Nilsiän ja Rautalammin opastuskeskuksille esitetään säilytettäväksi nykyinen opastustauluopastus. Kuopion keskustassa torin laidalla sijaitseva Kuopion matkailupalvelun opastustoimisto opastetaan katuverkolta, mutta ei moottoritieltä (valtatie 5).

4.3.3 Huoltoasema (tunnus 722) ja autokorjaamo (tunnus 721)

Huoltoasema-tunnuksen käyttö (tunnus 722)

Huoltoaseman sijainti osoitetaan ensisijaisesti öljy-yhtiön tunnuksella varustetulla myyntipaikkakilvellä. Kilpi asetetaan huoltoaseman kanssa samalle puolelle tietä paikkaan, josta se mahdollisuuksien mukaan näkyy tien suunnassa vähintään 300 metrin päähän sillä tiellä, jonka liikennettä asema pääasiallisesti palvelee.

Merkkiä ei yleensä käytetä taajamassa. Maanteillä voidaan osoittaa tienvarsipalveluihin kuuluva huoltoasema alueellisen opastussuunnitelman mukaan. Tienvarsipalvelujen ulkopuolella oleva huoltoasema voidaan osoittaa harvaan asutulla seudulla tai jos vastaavia palveluja ei ole saatavissa pitkällä tiejaksolla alueellisen opastussuunnitelman mukaan. Harvaan asutulla seudullakin tienvarsipalvelujen ulkopuolella oleva huoltoasema voidaan viitoittaa vain, jos seuraavaan vastaavan tasoiseen palveluun maantien suunnassa on pitempi ajomatka kuin edestakainen matka tienvarren ulkopuoliseen kohteeseen.

Autokorjaamo-tunnuksen käyttö (tunnus 721)

Merkillä voidaan osoittaa tienvarsipalveluihin kuuluva autokorjaamo tai korjaamopalveluja tarjoava huoltoasema, jossa ilman ajanvarausta korjataan arkipäivisin matkan aikana syntyneitä pieniä vikoja palveluille tyypillisinä ja säännöllisinä aukioloaikoina.

Merkkiä ei yleensä käytetä taajamassa. Maanteillä voidaan osoittaa tienvarsipalveluihin kuuluva autokorjaamo. Tienvarsipalvelujen ulkopuolella oleva autokorjaamo voidaan osoittaa harvaan asutulla seudulla tai jos vastaavia palveluja ei ole saatavissa pitkällä tiejaksolla.

Opastuksen nykytila

Suunnitelman palvelukohdeluettelossa on 29 huoltoasemaa, kun ns. kylmäasemat on jätetty pois tarkastelusta. Näistä 14 huoltoasemalla on nykyään opastustauluja, yleensä ennakko-opasteita. Suuri osa taajamien huoltoasemista sijaitsee pääväylien varrella siten, että huoltoasema tai sen mainospylväs on niin hyvin näkyvillä, että erillistä opastustauluopastusta ei tarvita.

Suunnitelman palvelukohdeluettelossa on 33 autokorjaamoa (päätunnus). Taajamien katuverkossa tai teollisuusalueilla sijaitsevat korjaamot on suurelta osin jätetty pois luettelosta. Yhdelläkään korjaamoista ei ole opastustauluja, mutta useilla korjaamoilla varsinkin haja-asutusalueella on mustavalkoinen osoiteviitta. Pääosa taajamien korjaamoista sijaitsee teiden ja katujen varsilla siten, että ne löytyvät julkisivumainosten avulla eikä erillisille opasteille ole tarvetta. Teollisuusalueilla on omia opastustaulujaan, joista käy ilmi korjaamojen sijainti. Osa korjaamoista on opastettu huoltoasemien sivutunnuksella.

Suunnitelma

Suunnitelmassa opastustauluopastus esitetään 20 huoltoasemalle, lähinnä ennakko-opastuksena. Pääosa opastettavien kohteiden lisäyksestä johtuu tasapuolisuusnäkökohdista, koska taajaman tai liittymän muut huoltoasemat halutaan saada samaan asemaan jo opastettujen huoltoasemien kanssa. Eri huoltoasemien ennakko-opasteet tulisi tällöin saada samoihin pystytystelineisiin.

Yhdellekään autokorjaamolle ei esitetä opastustauluopastusta. Autokorjaamoista valtaosa on taajamissa, jolloin opastustauluopastus maanteiltä ei tule kysymykseen. Autokorjaamoista 9 esitetään opastettavaksi osoiteviitalla. Osalle kohteista voidaan lisäksi käyttää mustapohjaista osoiteviittaa. Osa autokorjaamoista sijaitsee huoltoaseman yhteydessä, jolloin ne voivat olla sivutunnuksena huoltoaseman opasteissa.

4.3.4 Hotelli tai motelli (tunnus 723)

Tunnuksen käyttö

Merkillä voidaan osoittaa hotelli tai motelli, jossa on majoitustilaa vähintään 25 hengelle, huoneissa oma wc ja suihku, aamiaispalvelu ja vastaanotto auki palveluille tyypillisinä ja säännöllisinä aikoina. Hotelli, jossa on ravintola, osoitetaan hotelli- ja ruokailupaikkatunnuksen yhdistelmänä.

Taajamassa hotelli tai motelli voidaan tarvittaessa viitoittaa lähiopastuksena, jos viitoitukselle on liikenteellinen tarve. Yleensä taajamassa sijaitseva hotelli tai motelli voidaan viitoittaa taajaman ulkopuolelta vain, jos paikkakunnalla ei ole muita vastaavia palveluja. Hotelli tai motelli voidaan viitoittaa taajaman kautta kulkevalta tai taajaman ohittavalta maantieltä, jos taajamassa oleva hotelli tai motelli katsotaan alueellisessa opastussuunnitelmassa tärkeäksi.

Taajaman ulkopuolella maanteillä voidaan osoittaa tienvarsipalveluihin kuuluva hotelli tai motelli. Tienvarsipalvelujen ulkopuolella oleva hotelli tai motelli voidaan viitoittaa, jos seuraavaan vastaavan tasoiseen palveluun maantien suunnassa on pitempi ajomatka kuin edestakainen matka tienvarren ulkopuoliseen kohteeseen. Periaatteesta voidaan poiketa, jos tienvarsipalvelujen ulkopuolella oleva hotelli tai motelli on selkeästi tienvarsipalveluihin kuuluvaa kohdetta tasokkaampi tai alueellinen opastussuunnitelma toteaa kohteen merkittäväksi. Yleensä valta- ja kantatieltä voidaan osoittaa tienvarsipalvelujen ulkopuolella risteävän valta- tai kantatien suunnassa oleva hotelli tai motelli ainoastaan harvaan asutulla seudulla tai muualla silloin, kun lähiseudulla ei ole muita majoituskohteita tai leirintäalueita.

Opastuksen nykytila

Suunnittelualueelta on tarkastelussa mukana 25 hotellia, joista nykyisellään on opastettu opastustauluin 16 kohdetta. Ei-opastetut ovat taajamien keskustahotelleja.

Suunnitelma

Suunnitelmassa opastustauluopastusta esitetään 16 hotellille. Rautavaaran kirkonkylän ainoalle hotellille (Hotelli Tiilikka) esitetään ennakko-opastusta sisääntuloteille nykyisten omatekoisten opasteiden tilalle. Yksi kohteista (Hupeli Tuusniemellä) on lopettanut toimintansa ja opasteet pitäisi poistaa.

Kuva 4-5.
Rautavaaran kirkonkylän ainoan hotellin omatekoiset opasteet pitäisi korvata asianmukaisilla opastustauluilla.

4.3.5 Ruokailupaikka (tunnus 724)

Tunnuksen käyttö

Merkillä voidaan osoittaa lounas- tai ruokaravintola, jossa valmistetaan ja tarjoillaan lämpimiä aterioita. Ruokailupaikalla tulee olla palveluille tyypilliset ja säännölliset aukioloajat sekä asiakaspaikkoja palvelemaan normaalikokoisen turistibussin matkustajamäärä.

Taajamassa ruokailupaikan viitoitus voidaan toteuttaa lähiopastuksena, jos viitoitukselle on liikenteellinen tarve.

Taajamassa sijaitseva ruokailupaikka voidaan tarvittaessa osoittaa taajaman kautta kulkevalta tai taajaman ohittavalta maantieltä, jos taajamassa oleva ruokailupaikka katsotaan alueellisessa opastussuunnitelmassa tärkeäksi. Yleensä taajamassa sijaitseva ruokailupaikka viitoitetaan taajaman ulkopuolelta vain, jos paikkakunnalla ei ole muita vastaavia palveluja.

Moottoritiellä tai moottoriliikennetiellä voidaan opastaa levähdysalueella oleva ruokailupaikka alueellisen opastussuunnitelman mukaan. Muilla maanteillä voidaan osoittaa tienvarsipalveluihin kuuluva ruokailupaikka. Tienvarsipalvelujen ulkopuolella oleva ruokailupaikka voidaan viitoittaa, jos seuraavaan vastaavaan palveluun maantien suunnassa on pitempi ajomatka kuin edestakainen matka tienvarren ulkopuoliseen kohteeseen. Yleensä valta- ja kantatieltä voidaan osoittaa vain harvaan asutulla seudulla tienvarsipalvelujen ulkopuolella risteävän valta- tai kantatien suunnassa oleva ruokailupaikka.

Valta- ja kantateillä tienkäyttäjät opastetaan ruokailupaikan läheisyyteen kuntakeskuksen tai muun tunnetun paikan nimellä. Ruokailupaikka voidaan osoittaa palvelukohteen opastustaululla, jos sitä ei voida paikantaa kuntakeskuksen tai muulla kohteen markkinoinnissa käytetyllä paikannimellä taikka kohteen nimi johtaa harhaan haettaessa kohdetta kuntakeskuksen tai muun tunnetun paikan nimellä.

Opastuksen nykytila

Suunnittelualueella on tarkastelussa mukana 24 ruokailupaikkaa. Näistä nykyisellään on opastettu opastustauluin (päätunnus) 6 kohdetta. Osa ruokailupaikoista on sivutunnuksena hotellien, huoltoasemien tai lomakylien opasteissa.

Suunnitelma

Suunnitelmassa opastustauluopastusta esitetään 8 ruokailupaikalle. Suurin osa ruokailupaikoista sijaitsee taajamissa eivätkä tarvitse opastusta maanteiltä.

4.3.6 Kahvila tai pikaruokapaikka (tunnus 725)

Tunnuksen käyttö

Merkillä voidaan osoittaa tienvarsipalveluihin kuuluva kahvila tai pikaruokapaikka, jonka aukioloajat ovat palvelulle tyypillisiä ja säännöllisiä. Merkillä voidaan osoittaa myös ruokailupaikat, jotka asiakaspaikkoja lukuun ottamatta täyttävät ruokailupaikkatunnuksen vaatimukset. Tyypillisiä pikaruokapaikkoja ovat mm. grillikahvilat ja hampurilaisravintolat.

Jos kahvila tai pikaruokapaikka sijaitsee palvelukohdekeskittymässä tai sellaisen nähtävyyskohteen yhteydessä, jossa voidaan luontaisesti olettaa olevan merkin osoittamia palveluja, ei kahvilaa tai pikaruokapaikkaa erikseen viitoiteta.

Kahvila tai pikaruokapaikka -merkkiä ei yleensä käytetä taajamassa. Taajaman ulkopuolella maanteillä voidaan osoittaa tienvarsipalveluihin kuuluva kahvila tai pikaruokapaikka. Seututiellä ja yhdystiellä sekä harvaan asutulla alueella valtatiellä ja kantatiellä voidaan viitoittaa tienvarsipalvelujen ulkopuolella oleva kahvila tai pikaruokapaikka, jos seuraavaan vastaavaan palveluun maantien suunnassa on pitempi ajomatka kuin edestakainen matka tienvarren ulkopuoliseen kohteeseen.

Opastuksen nykytila

Suunnittelualueella on tarkastelussa mukana 20 kahvilaa tai pikaruokapaikkaa. Näistä nykyisellään on opastettu opastustauluin 6 kohdetta.

Suunnitelma

Suunnitelmassa opastustauluopastusta esitetään 7 kahvilalle tai pikaruokapaikalle. Osoiteviittaopastusta esitetään 1 kohteelle.

Valtaosa kahviloista tai pikaruokapaikoista sijaitsee taajamissa, eivätkä tarvitse opastusta maanteiltä.

Kuva 4-6. Tiinan Tupa valtatien 9 varrella Rautalammilla on yksi kahvilana opastettavista kohteista.

4.3.7 Leirintäalue (tunnus 733) ja matkailuajoneuvoalue (tunnus 734)

Tunnuksien käyttö

Leirintäalue -merkillä voidaan osoittaa ulkoilulain mukainen yleisessä matkailukäytössä toimiva leirintäalue. Yleisesti matkailulliseksi leirintäalueeksi katsotaan alueet, joilla on vähintään yhden tähden tasoluokitusta vastaavat palvelut. Tasoluokituksena käytetään leirintäalueiden luokitusryhmän viisiportaista tasoluokitusjärjestelmää. Tasoluokitusta ei kuitenkaan esitetä opastusmerkeissä.

Matkailuajoneuvoalue -merkillä voidaan osoittaa ulkoilulain mukainen yleisessä matkailukäytössä toimiva matkailuajoneuvoalue, jossa on vähintään 25 matkailuajoneuvopaikkaa. Yleisesti matkailulliseksi matkailuajoneuvoalueeksi katsotaan alueet, joilla on vähintään yhden tähden tasoluokitusta vastaavat palvelut. Tasoluokituksena käytetään leirintäalueiden luokitusryhmän viisiportaista tasoluokitusjärjestelmää. Tasoluokitusta ei kuitenkaan esitetä opastusmerkissä.

Taajamassa sijaitsevan leirintäalueen viitoitus aloitetaan yleensä taajamaan johtavalta maantieltä. Taajaman ulkopuolella maanteillä voidaan osoittaa tienvarsipalveluihin kuuluva leirintäalue. Tienvarsipalvelujen ulkopuolella oleva leirintäalue voidaan viitoittaa, jos seuraavaan vastaavaan palveluun tien suunnassa on pitempi ajomatka kuin edestakainen matka tienvarren ulkopuoliseen kohteeseen. Periaatteesta voidaan poiketa, jos tienvarsipalvelujen ulkopuolella oleva leirintäalue on selkeästi tienvarsipalveluihin kuuluvaa kohdetta palveluvarustukseltaan monipuolisempi tai alueellinen opastussuunnitelma toteaa kohteen merkittäväksi. Tällöin liittymän yhdellä tulosuunnalla esitetään sekä päätien että risteävän tien suunnassa olevan leirintäalueen ennakko-opastus. Yleensä valta- ja kantatieltä voidaan osoittaa tienvarsipalvelujen ulkopuolella risteävän valta- tai kantatien suunnassa oleva leirintäalue ainoastaan harvaan asutulla seudulla tai muualla silloin, kun lähiseudulla ei ole muita majoituskohteita tai leirintäalueita.

Matkailuajoneuvoalue viitoitetaan kuten leirintäalue, jos matkailuajoneuvoalue on kohteen päätoiminto. Mikäli matkailuajoneuvoalue toimii jonkin muun kohteen oheistoimintona, määrää kohteen päätoiminto viitoitustavan.

Opastuksen nykytila

Inventointitietojen mukaan suunnittelualueella on 2 leirintäaluetta (Putaansaari Camping Juankoskella ja Camping Atrain Kuopiossa) sekä 2 matkailuajoneuvoaluetta (SF-Caravan Alatalo Kuopion Jännevirralla ja Lohimaan Caravanalue Tervossa). Lisäksi leirintäalue tai matkailuajoneuvoalue on sivutunnuksena useissa kohteissa. Esimerkiksi Matkailukeskus Rauhalahden moottoritieopastuksessa päätunnuksena on mökkimajoitus (774a) ja leirintäalue on sivutunnuksena.

Suunnitelma

Suunnitelmassa opastustauluopastusta esitetään molemmille leirintäalueille sekä Lohimaan Caravanalueelle siten, että opastus kauempaa on sivutunnuksena Lohimaan yleisopastuksessa ja omat opastustaulut ovat vasta matkailuajoneuvoalueen liittymässä. SF-Caravan Alatalo toimii lähinnä karavaanariyhdistyksen jäsenalueena, joten kohteeseen esitetään osoiteviittaopastusta.

Useita palveluita sisältävät alueet voivat esittää päätunnuksekseen leirintäalue-, matkailuajoneuvoalue- tai mökkimajoitustunnuksen haluamallaan tavalla. Asia ratkaistaan opastuslupahakemusvaiheessa. Päätunnuksen valinta vaikuttaa myös opastusmerkkien väriin: leirintäalueiden ja matkailuajoneuvoalueiden opastustaulut ovat sinipohjaisia, mutta mökkimajoituskohteiden opasteet ovat ruskeapohjaisia.

4.3.8 Ulkoilualue (tunnus 742)

Tunnuksen käyttö

Merkillä voidaan osoittaa yleinen ulkoilualue, johon on järjestetty monipuoliset ulkoilu- ja retkeilymahdollisuudet. Ulkoilualueella tulee olla sisäinen viitoitus ja alueen huollon tulee olla järjestetty. Merkin käytön edellytyksenä on myös, että ulkoilualueen ylläpitäjä vastaa alueen varustuksesta ja laadusta.

Ulkoilualue -merkkiä ei yleensä käytetä taajamassa.

Taajaman ulkopuolella maanteillä voidaan osoittaa tienvarsipalveluihin kuuluva ulkoilualue. Tienvarsipalvelujen ulkopuolella oleva ulkoilualue voidaan viitoittaa, jos seuraavaan vastaavaan palveluun tien suunnassa on pitempi ajomatka kuin edestakainen matka tienvarren ulkopuoliseen kohteeseen. Yleensä valta- ja kantatieltä voidaan osoittaa vain harvaan asutulla seudulla tienvarsipalvelujen ulkopuolella risteävän valta- tai kantatien suunnassa oleva ulkoilualue.

Opastuksen nykytila

Inventoinnissa suunnittelualueella on tunnistettu 5 ulkoilualuetta, joiden osalta voidaan harkita ulkoilualuetunnusta päätunnuksena. Näistä mitään ei ole nykyään opastettu opastustauluin maanteiltä.

Joidenkin kohteiden osalta rajanveto ulkoilualueen ja luontokohteen välillä on pitkälti makuasia. Myös rajanveto sen suhteen, milloin lähes joka taajaman liepeiltä löytyvät ulkoilureitit, lenkkipolut ja hiihtoladustot täyttävät ulkoilualueen vaatimukset, on hankalaa. Tienkäyttäjäopastuksen kannalta oleellista on, että opastus voidaan ohjata riittävän tasokkaalle pysäköintipaikalle, jossa pitäisi löytyä myös ulkoilualueen opastus.

Suunnitelma

Suunnitelmassa esitetään opastustauluopastusta kahdelle kohteelle (Kipari Rautavaaralla ja Luostarivaellusreitti Tuusniemellä) sekä osoiteviittaopastusta kahdelle kohteelle (ulkoilualue Maaningan kirkonkylän tuntumassa ja Savelan ulkoilualue Tervossa).

Osa ulkoilureittejä sisältävistä kohteista, kuten Tiilikan kansallispuisto tai Pisan luonnonsuojelualue, on opastettu luontokohteina. Joidenkin ulkoilualueiden opastuksen esteenä on sopivan pysäköintialueen puuttuminen.

4.3.9 Museo tai historiallinen rakennus (tunnus 772a)

Tunnuksen käyttö

Merkillä voidaan osoittaa maakunnallisesti merkittävä museo, historiallisesti merkittävä rakennus tai yleensä rakennushistoriallinen kohde. Merkillä ei yleensä osoiteta toimivaa seurakuntakirkkoa. Opastuksen edellytyksenä on myös, että kohteet ovat hyvin hoidettuja, aukioloajoiltaan riittäviä ja avoinna kesäaikaan vähintään viitenä päivänä viikossa. Kohteen kunnossapitäjä tulee olla määritelty ja maanteiltä viitoitettavassa kohteessa tulee olla riittävästi pysäköintitilaa.

Suosituksen museon, historiallisesti merkittävän rakennuksen tai rakennushistoriallisen kohteen viitoituskelpoisuudesta antaa Museovirasto. Museoista viitoituskelpoisia ovat yleensä ainakin maakunnan merkittävimpään neljännekseen kuuluvat kohteet.

Taajamassa sijaitseva museo tai historiallinen rakennus voidaan viitoittaa lähiopastuksena, jos viitoitukselle on liikenteellinen tarve tai viitoitustarve on todettu kunnan opastussuunnitelmassa. Taajamassa olevaa kohdetta ei yleensä viitoiteta maantieltä.

Taajaman ulkopuolella maanteillä voidaan osoittaa tienvarsipalveluihin kuuluva tai tienvarsipalvelujenulkopuolella oleva museo tai historiallinen rakennus. Yleensä valta- ja kantatieltä voidaan osoittaa tienvarsipalvelujen ulkopuolella risteävän valta- tai kantatien suunnassa oleva museo tai historiallinen rakennus vain, jos kohde on maakunnallisesti erittäin tärkeä.

Opastuksen nykytila

Tarkastelussa on ollut 15 museota tai historiallista rakennusta. Näistä nykyisellään on opastettu opastustauluin 7 kohdetta.

Suunnitelma

Suunnitelmassa opastustauluopastusta esitetään 6 museolle tai historialliselle rakennukselle. Lisäksi osoiteviittaopastusta esitetään 7 kohteelle.

Kuva 4-7. Masuuni Brunou Juankoskella on yksi opastettavista museokohteista. Suunnitelmassa opastusta esitetään laajennettavaksi alkamaan valtatieltä 9 ja kantatieltä 75.

4.3.10 Luontokohde (tunnus 772c)

Tunnuksen käyttö

Merkillä voidaan osoittaa kansallispuisto, luontokeskus tai merkittävä luonnonnähtävyys taikka muuten arvokas luontokohde.

Kansallispuistossa on luonto- ja retkeilypolkuja sekä muita nähtävyysreittejä, jotka yleensä alkavat ja päättyvät kansallispuiston opastuspisteeseen. Luonnonnähtävyyden tai muun arvokkaan luontokohteen opastuksen edellytyksenä on, että kohde on turvallinen, varustettu matkailijoiden vastaanottamista varten sekä kohteella on ylläpitäjä, joka vastaa alueen varustuksesta ja laadusta. Kohteen varustuksen vähimmäisvaatimus on pysäköintimahdollisuus, opastuskartta ja järjestetty jätehuolto.

Jos luontokeskus toimii kansallispuiston opastuspaikkana, opastetaan tienkäyttäjä luontokeskukseen kansallispuiston viitoituksella. Muutoin luontokeskuksen viitoituksessa toimitaan luonnonnähtävyyden tai muun luontokohteen tapaan.

Ulkoilureitin tai vaellusreitin lähtöpiste voidaan osoittaa palvelukohteen osoiteviitalla, jonka kannassa käytetään luontokohteen tunnusta.

Suosituksen kansallispuiston ja luontokeskuksen viitoituskelpoisuudesta antaa Metsähallitus. Suosituksen luonnonnähtävyyden tai muun arvokkaan luontokohteen viitoituskelpoisuudesta antaa alueellinen ympäristökeskus.

Merkkiä ei yleensä käytetä taajamassa. Taajaman ulkopuolella maanteillä voidaan osoittaa tienvarsipalveluihin kuuluva tai tienvarsipalvelujen ulkopuolella oleva kansallispuisto, luontokeskus, luonnonnähtävyys tai muu luontokohde. Yleensä valta- ja kantatieltä voidaan osoittaa tienvarsipalvelujen ulkopuolella risteävän valta- tai kantatien suunnassa oleva kansallispuisto, luontokeskus, luonnonnähtävyys tai muu luontokohde vain, jos kohde on maakunnallisesti erittäin tärkeä.

Opastuksen nykytila

Tarkastelussa on ollut 21 luontokohdetta. Näistä nykyisellään on opastettu opastustauluin 9 kohdetta.

Merkittävimpiä kohteita ovat Tiilikkajärven kansallispuisto Rautavaaralla, Korkeakoski Maaningalla, Pisa Juankoskella/Nilsiässä, Telkkämäki Kaavilla ja Pumpulikirkko Rautavaaralla. Muut kohteet ovat mm. lintutorneja tai luontopolkuja ulkoilualueilla.

Suunnitelma

Suunnitelmassa opastustauluopastusta esitetään 10 luontokohteelle. Osoiteviittaopastusta esitetään lisäksi 9 kohteelle.

Kuva 4-8. Tiilikan kansallispuiston opastustaulut pitäisi uusia ruskeapohjaisiksi tauluiksi, joissa päätunnuksena on luontokohde. Kuva kantatieltä 87 Rautavaaralta.

4.3.11 Näköalapaikka (tunnus 772d)

Tunnuksen käyttö

Merkillä voidaan osoittaa turvallinen ja matkailijoiden vastaanottamista varten varustettu näköalapaikka. Opastuksen edellytyksenä on myös, että kohteella on ylläpitäjä, joka vastaa paikan varustuksesta ja laadusta. Näköalapaikan varustuksen vähimmäisvaatimus on liikenteellisesti turvallinen pysäköintimahdollisuus ja järjestetty jätehuolto.

Taajamassa sijaitseva näköalapaikka voidaan viitoittaa lähiopastuksena, jos viitoitukselle on liikenteellinen tarve tai viitoitustarve on todettu kunnan opastussuunnitelmassa. Kohde voidaan tarvittaessa viitoittaa maantieltä, jos se on maakunnallisesti merkittävä.

Taajaman ulkopuolella maanteillä voidaan osoittaa tienvarsipalveluihin kuuluva tai tienvarsipalvelujen ulkopuolella oleva näköalapaikka. Yleensä valta- ja kantatieltä voidaan osoittaa tienvarsipalvelujen ulkopuolella risteävän valta- tai kantatien suunnassa oleva näköalapaikka vain, jos kohde on maakunnallisesti erittäin tärkeä.

Opastuksen nykytila

Suunnittelualueella on tunnistettu 6 näköalapaikkaa, joiden osalta voidaan harkita näköalapaikkatunnusta päätunnuksena. Näistä ainoastaan Puijolla on nykyisellään maantieltä alkava opastustauluopastus. Muut kohteet ovat Pörönmäen näkötorni Kuopion Karttulassa, Viitamäen näkötorni Maaningalla, Haapamäen ja Tervamäen näkötornit Tervossa sekä Tuusmäki Tuusniemellä.

Suunnitelma

Suunnitelmassa esitetään opastustauluopastuksen säilyttämistä Puijolle. Muille näköalapaikoille esitetään maanteiltä osoiteviittaopastusta lukuun ottamatta Karttulan taajamassa sijaitsevaa Pörönmäen näkötornia, joka voidaan mahdollisesti opastaa katuverkolta.

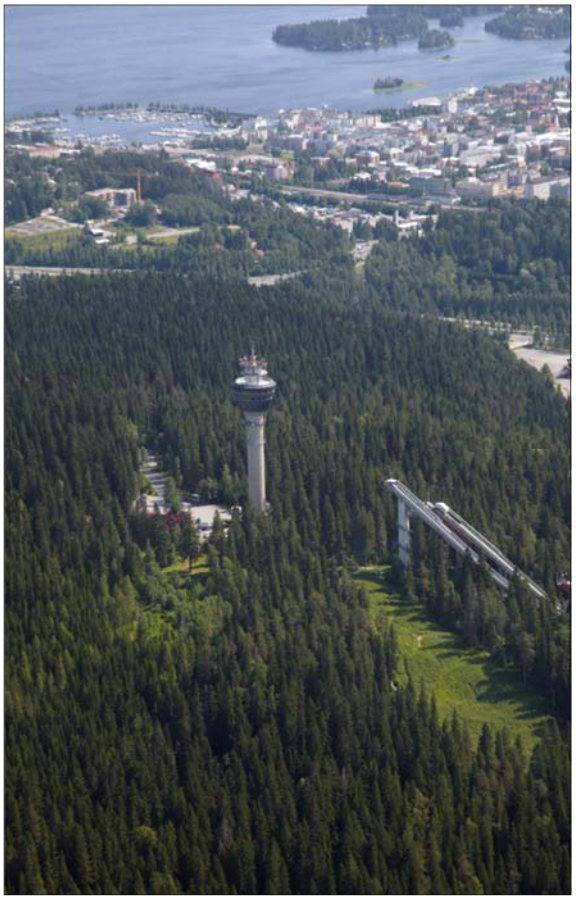

Kuva 4-9. Kuopion moottoritieltä alkavan Puijon yleisopastuksen päätunnukseksi esitetään näköalapaikkaa. Katuverkolla opastus pyritään eriyttämään erikseen Puijon tornille ja Puijon hiihtostadionille. Kuvalähde: Kuopion Matkailupalvelu.

4.3.12 Muu nähtävyys (tunnus 772f)

Tunnuksen käyttö

Merkillä voidaan osoittaa muu nähtävyys, jota ei ole määritelty merkeillä 772a - 772e. Muu nähtävyys voi olla arkeologinen kohde, muistomerkki, taiteellinen nähtävyys tai historiallinen nähtävyys, joka ei ole rakennus. Tällaisia nähtävyyksiä ovat muun muassa linnavuoret, muinaisjäännösalueet, linnojen rauniot, linnoitukset, sotiin liittyvät vallit ja muut rakennelmat, kanavat, sillat, museotiet, kansalliset kaupunkipuistot ja kokonaisuudet, joissa on useanlaisia elementtejä. Muu nähtävyys -merkkiä ei käytetä urheilu- ja liikuntapaikkojen, messukeskusten eikä muiden vastaavan tyyppisten kohteiden osoittamiseen.

Suosituksen merkittävästä historiallisesta nähtävyydestä antaa Museovirasto. Merkittävästä taiteellisesta nähtävyydestä suosituksen antaa läänin taidetoimikunta.

Taajamassa sijaitseva muu nähtävyys voidaan tarvittaessa viitoittaa lähiopastuksena, jos viitoitukselle on liikenteellinen tarve tai viitoitustarve on todettu kunnan opastussuunnitelmassa. Taajamassa olevaa kohdetta ei yleensä viitoiteta maantieltä.

Taajaman ulkopuolella maanteillä voidaan osoittaa tienvarsipalveluihin kuuluva tai tienvarsipalvelujen ulkopuolella oleva muu nähtävyys. Yleensä valta- ja kantatieltä voidaan osoittaa tienvarsipalvelujen ulkopuolella risteävän valta- tai kantatien suunnassa oleva muu nähtävyys vain, jos kohde on maakunnallisesti erittäin tärkeä.

Opastuksen nykytila

Suunnittelualueella on tunnistettu 4 muu nähtävyys -kohdetta, joista. nykyisellään on opastettu opastustauluin 3 kohdetta. Kohteet ovat Juutilan valimo Kaavilla, Simolan kotiseutukeskus Nilsiässä, Kuivataipaleen museokanava Suonenjoella ja Täyssinän rauhan rajamerkki Tuusniemellä. Näille on nykyisellään opastustauluopastus lukuun ottamatta Simolan kotiseutukeskusta, jolle on osoiteviitta.

Suunnitelma

Suunnitelmassa esitetään opastustavan ja laajuuden säilyttämistä nykyisellään. Opastustaulut pitäisi kuitenkin uusia ruskeapohjaiseksi.

Kuva 4-10. Kuivataipaleen museokanava Suonenjoella on yksi "muu nähtävyys" -tunnuksella opastettavista kohteista.

4.3.13 Uintipaikka (tunnus 773a)

Tunnuksen käyttö

Merkillä voidaan osoittaa kunnan terveysviranomaisen yleiseen käyttöön hyväksymä uimaranta, uimala tai uimahalli.

Taajamassa oleva uintipaikka voidaan tarvittaessa viitoittaa lähiopastuksena, jos viitoitukselle on liikenteellinen tarve. Lähiopastukseen voidaan käyttää myös palvelukohteen osoiteviittaa.

Taajaman ulkopuolella maanteillä voidaan osoittaa tienvarsipalveluihin kuuluva uintipaikka. Yleensä valta- ja kantatieltä ei osoiteta risteävän valta- tai kantatien suunnassa olevaa uintipaikkaa.

Opastuksen nykytila

Tarkastelussa on ollut 33 uintipaikkaa. Näistä nykyisellään on opastettu opastustauluin 6 kohdetta. Joissakin kohteissa uintipaikka on sivutunnuksena. Suuri osa uintipaikoista on taajamissa, eikä niitä ole tarpeen opastaa maanteiltä.

Suunnitelma

Suunnitelmassa opastustauluopastusta esitetään 2 uintipaikalle. Lisäksi osoiteviittaopastusta esitetään 19 kohteelle.

Kuva 4-11. Virkistyskylpylä Fontanella Siilinjärvellä on opastettu opastustauluilla kantatieltä 75. Opastustaulut pitäisi uusia ruskeapohjaisiksi.

4.3.14 Kalastuspaikka (tunnus 773b)

Tunnuksen käyttö

Kalastuspaikka -merkillä voidaan osoittaa virkistyskalastukseen oikeuttava kalastusluvan myyntipaikka, josta tulee olla opastus kalastuspaikalle tai vesialueelle, mikäli kalastuspaikka ei sijaitse lupien myyntipaikan välittömässä läheisyydessä. Epäselvissä tapauksissa suosituksen kalastuspaikan viitoituskelpoisuudesta antaa Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry.

Kalastuspaikka -merkkiä ei yleensä käytetä taajamassa. Taajaman ulkopuolella maanteillä voidaan osoittaa tienvarsipalveluihin kuuluva kalastuspaikka. Tienvarsipalvelujen ulkopuolella oleva kalastuspaikka voidaan viitoittaa, jos seuraavaan vastaavaan palveluun maantien suunnassa on pitempi ajomatka kuin edestakainen matka tienvarren ulkopuoliseen kohteeseen. Yleensä valta- ja kantatieltä voidaan osoittaa vain harvaan asutulla seudulla tienvarsipalvelujen ulkopuolella risteävän valta- tai kantatien suunnassa oleva kalastuspaikka tai jos kohde on maakunnallisesti erittäin tärkeä.

Opastuksen nykytila

Suunnittelualueella on tunnistettu 7 kohdetta, joissa kalastuspaikka on päätunnuksena. Näistä nykyisellään on opastettu opastustauluin 4 kohdetta. Nämä ovat Pisankoski Juankoskella, Vaikkojoki Kaavilla, Lastukoski Nilsiässä ja Lohimaa Tervossa.

Suunnitelma

Suunnitelmassa opastustauluopastusta esitetään 5 kalastuspaikalle. Uutena kohteena opastustauluopastusta esitetään Konnekoskelle Rautalammilla.

Kuva 4-12. Lastukosken ja Pisankosken kalastuspaikkojen opastustaulut kantatiellä 75 Nilsiässä. Kummankin kohteen opastustaulut pitäisi uusia ruskeapohjaisiksi.

4.3.15 Hiihtohissi (tunnus 773c)

Tunnuksen käyttö

Merkillä voidaan osoittaa laskettelurinne, jossa on hiihtohissi.

Merkkiä ei yleensä käytetä taajamassa. Taajaman ulkopuolella maanteillä voidaan osoittaa tienvarsipalveluihin kuuluva hiihtohissi. Tienvarsipalvelujen ulkopuolella oleva hiihtohissi voidaan viitoittaa, jos seuraavaan vastaavaan palveluun maantien suunnassa on pitempi ajomatka kuin edestakainen matka tienvarren ulkopuoliseen kohteeseen. Yleensä valta- ja kantatieltä voidaan osoittaa tienvarsipalvelujen ulkopuolella risteävän valta- tai kantatien suunnassa oleva hiihtohissi vain, jos kohde on maakunnallisesti erittäin tärkeä.

Opastuksen nykytila

Suunnittelualueella on 5 laskettelurinnettä: Maarianrinteet Kaavilla, Puijon ja Antikkalan rinteet Kuopiossa, Tahko Nilsiässä ja Kasurila Siilinjärvellä. Näistä Antikkala on opastettu vain katuverkolta ja Puijon rinteet osana Puijon yleisopastusta Kuopion moottoritieltä. Muut kohteet on opastettu opastustauluopastuksella.

Suunnitelma

Opastustauluopastus esitetään säilytettäväksi kaikille nykyisin opastustauluin opastetuille laskettelurinteille.

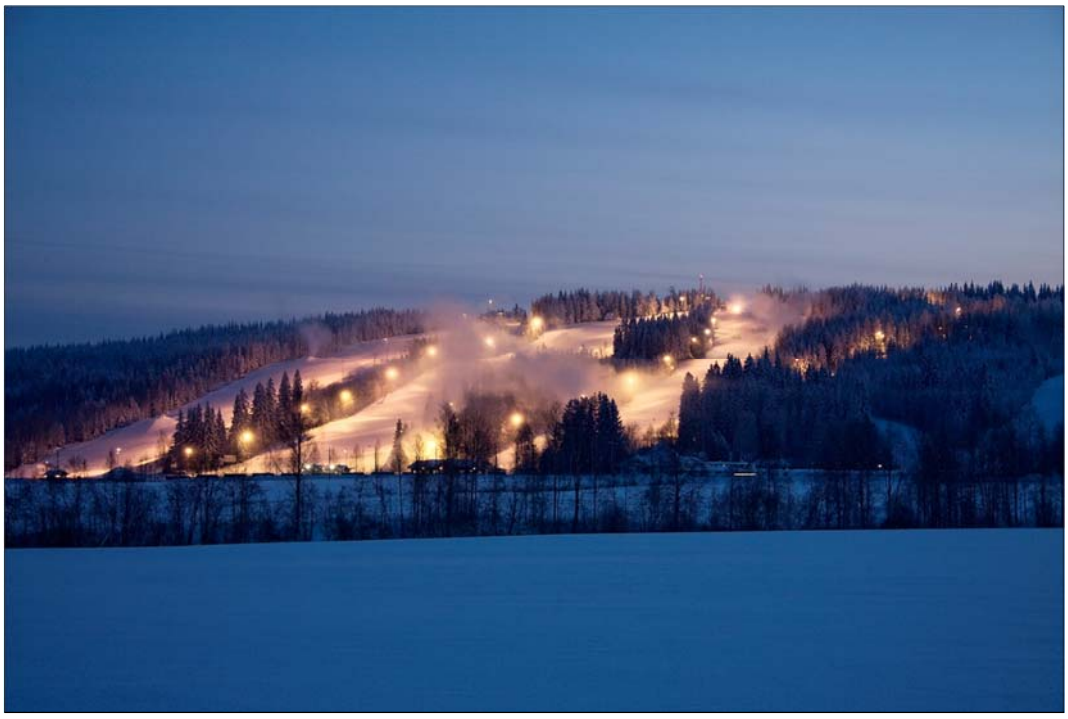

Kuva 4-13. Vuoden 2007 opastusmerkkiuudistuksessa hiihtohissi-tunnuksen väri muuttui vapaa-ajankohteena ruskeaksi. Kuva Kasurilan laskettelukeskuksesta Siilinjärveltä. Kohteen opastusta esitetään laajennettavaksi moottoritieltä (valtatie 5) alkavaksi.
Kuvalähde: Kasurilan laskettelukeskus.

4.3.16 Golfkenttä (tunnus 773d)

Tunnuksen käyttö

Merkillä osoitetaan golfkenttä, jossa on pelimahdollisuus kaikille johonkin golfseuraan kuuluville pelaajille. Opastettavan golfkentän tulee täyttää Suomen Golfliiton golfkentille asettamat vaatimukset.

Golfkenttä -merkkiä ei yleensä käytetä taajamassa. Taajaman ulkopuolella maanteillä voidaan osoittaa tienvarsipalveluihin kuuluva golfkenttä. Tienvarsipalvelujen ulkopuolella oleva golfkenttä voidaan viitoittaa, jos seuraavaan vastaavaan palveluun maantien suunnassa on pitempi ajomatka kuin edestakainen matka tienvarren ulkopuoliseen kohteeseen. Yleensä valta- ja kantatieltä voidaan osoittaa tienvarsipalvelujen ulkopuolella risteävän valta- tai kantatien suunnassa oleva golfkenttä vain, jos kohde on maakunnallisesti erittäin tärkeä.

Opastuksen nykytila

Suunnittelualueella on 5 golfkenttää, joista Nilsiässä on kaksi kenttää Tahkon alueella ja Tiirin Golf Park Tiirinlahdessa, Tarina Golf Siilinjärvellä (kohteessa 2 täysimittaista kenttää) ja Eerikkala Golf Tervossa. Kaikki kentät on opastettu opastustauluilla. Lisäksi Kuopion Puijolla on harjoituskenttä (par 3), jota ei ole opastettu.

Suunnitelma

Kaikki 5 kenttää esitetään opastettavaksi opastustauluilla. Tahkon kenttien opastus sisältyy Tahkon alueelle aikaisemmin laadittuun opastussuunnitelmaan, joka on tarkoitus päivittää.

Kuva 4-14. Golfkenttä-tunnus on yksi v. 2007 käyttöön tulleista uusista tunnuksista. Vapaa-aikakohteena golfkenttien opastustaulut ovat ruskeapohjaisia. Kuvassa Eerikkala Golfin opastustaulu maantiellä 551 Tervossa.

4.3.17 Mökkimajoitus (tunnus 774a)

Tunnuksen käyttö

Mökkimajoitus -merkkiä voidaan käyttää palvelukohteen opastustaulussa osoittamaan yhtenäinen, vähintään viisi lomamökkiä sisältävä alue, jossa on majoitustilaa lomamökeissä tai muissa sisätiloissa vähintään 25 henkilölle. Vähintään kaksi mökkiä sisältävä kohde, jossa on majoitustilaa vähintään kymmenelle henkilölle, voidaan osoittaa mökkimajoitustunnuksen sisältävällä palvelukohteen osoiteviitalla ja tarvittaessa palvelukohteen osoiteviitan ennakkomerkillä. Merkin yhteydessä käytetään kohteen nimeä, jos kyseessä on kohteen päätoiminto.

Merkkiä ei yleensä käytetä taajamassa. Mökkimajoitusta ei yleensä opasteta moottoritieltä tai moottoriliikennetieltä, ellei alueellisessa opastussuunnitelmassa todeta toisin. Muilta maanteiltä voidaan osoittaa tienvarsipalveluihin kuuluva mökkimajoitus. Tienvarsipalvelujen ulkopuolella oleva mökkimajoitus voidaan viitoittaa, jos seuraavaan vastaavaan palveluun tien suunnassa on pitempi ajomatka kuin edestakainen matka tienvarren ulkopuoliseen kohteeseen. Yleensä valta- ja kantatieltä voidaan osoittaa tienvarsipalvelujen ulkopuolella risteävän valta- tai kantatien suunnassa oleva mökkimajoitus ainoastaan harvaan asutulla seudulla tai muualla silloin, kun lähiseudulla ei ole muita majoituskohteita tai leirintäalueita.

Opastuksen nykytila

Inventointitietojen mukaan suunnittelualueella on 54 mökkimajoituskohdetta. Näistä nykyisellään opastustauluin on opastettu 12 kohdetta. Suuri osa muista kohteista on opastettu mustapohjaisin osoiteviitoin.

Suunnitelma

Suunnitelmassa opastustauluopastusta esitetään 9 mökkimajoituskohteelle. Lisäksi osoiteviittaopastusta esitetään 22 kohteelle.

Joidenkin lomamökkien opastuksessa hankaluutena on se, että avaimenhakupaikka sijaitsee eri osoitteessa kuin varsinainen lomamökki. Koska lomamökkivuokraus perustuu pääosin ennakkovarauksiin, opastus on yleensä tarkoituksenmukaista ohjata avaimenhakupaikkaan ja erillisten lomamökkien opastus voidaan tarvittaessa hoitaa mustapohjaisin osoiteviitoin.

Kuva 4-15. Myllykosken Kievari Suonenjoella on yksi mökkimajoitustunnuksella opastettavista kohteista.

4.3.18 Aamiaismajoitus (tunnus 774b)

Tunnuksen käyttö

Merkkiä voidaan käyttää palvelukohteen opastustaulussa osoittamaan maatila- ja perhemajoitustyyppinen kohde, jossa on aamiaismajoitus ja majoitustilaa vähintään 25 hengelle. Vähintään kaksi erillistä majoitustilaa sisältävä aamiaismajoituskohde, jossa on majoitustilaa vähintään kymmenelle henkilölle, voidaan osoittaa aamiaismajoitustunnuksen sisältävällä palvelukohteen osoiteviitalla ja tarvittaessa palvelukohteen osoiteviitan ennakkomerkillä.

Aamiaismajoitus -merkkiä ei yleensä käytetä taajamassa. Aamiaismajoitusta ei opasteta moottoritieltä tai moottoriliikennetieltä, ellei alueellisessa opastussuunnitelmassa todeta toisin. Muilta maanteiltä voidaan osoittaa tienvarsipalveluihin kuuluva aamiaismajoitus. Tienvarsipalvelujen ulkopuolella oleva aamiaismajoitus voidaan viitoittaa, jos seuraavaan vastaavaan palveluun tien suunnassa on pitempi ajomatka kuin edestakainen matka tienvarren ulkopuoliseen kohteeseen. Yleensä valta- ja kantatieltä voidaan osoittaa tienvarsipalvelujen ulkopuolella risteävän valta- tai kantatien suunnassa oleva aamiaismajoitus ainoastaan harvaan asutulla seudulla tai muualla silloin, kun lähiseudulla ei ole muita majoituskohteita tai leirintäalueita.

Opastuksen nykytila

Suunnittelualueella on tunnistettu 13 kohdetta, joiden päätunnuksena voisi olla aamiaismajoitus. Näistä 7 on nykyisellään opastettu opastustauluilla. Aamiaismajoituskohteet ovat yleensä maatilamatkailukohteita. Monessa kohteessa päätunnus voi olla myös esimerkiksi mökkimajoitus, ja käytettävät tunnukset ratkaistaan opastuslupaa haettaessa.

Suunnitelma

Suunnitelmassa opastustauluopastusta esitetään 4 kohteelle. Muille 9 kohteelle esitetään osoiteviittaopastusta.

Kuva 4-16. Viljamaan Kartano Kaavilla on esitetty opastettavaksi aamiaismajoituskohteena.

4.3.19 Suoramyyntipaikka (tunnus 774c)

Tunnuksen käyttö

Merkillä voidaan osoittaa suoramyyntipaikka, joka katsotaan paikkakunnalla merkittäväksi tai toimii suoramyyntikeskuksena ja jonka tuotevalikoima on monipuolinen. Merkin käyttöoikeuteen tarvitaan kunnan suostumus.

Merkkiä ei yleensä käytetä taajamassa. Suoramyyntipaikkaa ei opasteta moottoritieltä tai moottoriliikennetieltä. Muilta maanteiltä voidaan osoittaa tienvarsipalveluihin kuuluva suoramyyntipaikka. Tienvarsipalvelujen ulkopuolella oleva suoramyyntipaikka voidaan viitoittaa, jos se katsotaan alueellisessa opastussuunnitelmassa tärkeäksi. Valta- ja kantatieltä ei osoiteta tienvarsipalvelujen ulkopuolella risteävän valta- tai kantatien suunnassa olevaa suoramyyntipaikkaa.

Opastuksen nykytila

Suunnittelualueella on tunnistettu 14 mahdollista suoramyyntipaikkaa. Näistä nykyisellään on opastettu opastustauluin 3 kohdetta.

Suunnitelma

Suunnitelmassa opastustauluopastusta esitetään vain yhdelle suoramyyntipaikalle. Osoiteviittaopastusta esitetään 11 kohteelle. Esimerkiksi mansikan itsepoimintaa ei ole katsottu vielä riittäväksi suoramyyntikohdeopastuksen perusteeksi.

4.3.20 Käsityöpaja (tunnus 774d)

Tunnuksen käyttö

Merkillä voidaan osoittaa maaseutuyritys, jossa valmistetaan ja mahdollisesti myydään ammattimaisesti paikan päällä tai lähialueella tehtyjä käsityötuotteita. Käsityöllä tarkoitetaan jonkin asian valmistamista käsin, työkaluja käyttämällä tai pelkästään käsin muotoilemalla, kuitenkin käyttämättä täysin automatisoitua työtapaa. Merkin käyttöoikeuteen tarvitaan kunnan suostumus.

Merkkiä ei yleensä käytetä taajamassa. Käsityöpajaa ei opasteta moottoritieltä tai moottoriliikennetieltä. Muilta maanteiltä voidaan osoittaa tienvarsipalveluihin kuuluva käsityöpaja. Tienvarsipalvelujen ulkopuolella oleva käsityöpaja voidaan viitoittaa, jos se katsotaan alueellisessa opastussuunnitelmassa tärkeäksi. Valta- ja kantatieltä ei osoiteta tienvarsipalvelujen ulkopuolella risteävän valta- tai kantatien suunnassa olevaa käsityöpajaa.

Opastuksen nykytila

Suunnittelualueella on tunnistettu 7 mahdollista opastettavaa käsityöpajaa. Näistä nykyisellään ei mitään ole opastettu opastustauluin, mutta usealle kohteelle on mustavalkoinen osoiteviitta tai muu opaste.

Suunnitelma

Suunnitelmassa opastustauluopastusta esitetään 1 käsityöpajalle. Osoiteviittaopastusta esitetään 7 kohteelle.

4.3.21 Kotieläinpiha (tunnus 774e)

Tunnuksen käyttö

Merkillä voidaan osoittaa etenkin lapsille suunnattu eläintarha, jossa on kotieläimiä. Kotieläinpihassa asiakkaat saavat tutustua kotieläinten elämään ja usein myös osallistua niiden hoitoon. Kotieläinpihatunnuksella voidaan osoittaa myös muu pienimuotoisempi eläintarha, esim. strutsitarha tai muu lintupuisto.

Merkkiä ei yleensä käytetä taajamassa. Kotieläinpihaa ei opasteta moottoritieltä tai moottoriliikennetieltä. Muilta maanteiltä voidaan osoittaa tienvarsipalveluihin kuuluva kotieläinpiha. Tienvarsipalvelujen ulkopuolella oleva kotieläinpiha voidaan viitoittaa, jos se katsotaan alueellisessa opastussuunnitelmassa tärkeäksi. Valta- ja kantatieltä ei osoiteta tienvarsipalvelujen ulkopuolella risteävän valta- tai kantatien suunnassa olevaa kotieläinpihaa.

Opastuksen nykytila

Suunnittelualueella on vain yksi kotieläinpiha, Kuopion Eläinpuisto Vehmasmäessä. Kohteelle on nykyisin varsin laaja opastus mm. moottoritieltä (valtatie 5).

Suunnitelma

Kuopion Eläinpuisto esitetään edelleen opastettavaksi opastustauluilla. Muuttuneiden ohjeiden vuoksi opastus kuitenkin esitetään poistettavaksi moottoritieltä (valtatie 5).

4.3.22 Ratsastuspaikka (tunnus 774f)

Tunnuksen käyttö

Merkillä voidaan osoittaa kaikille vierailijoille avoinna oleva ratsastuspaikka, jolla on matkailu- tai harrastuskohteena paikkakunnalle alueellista merkitystä. Yleisesti ratsastuspaikaksi katsotaan ratsastustallit, jotka täyttävät Suomen Ratsastajainliiton talleille asettamat hyväksymiskriteerit. Merkin käyttöoikeuteen tarvitaan kunnan suostumus.

Merkkiä ei yleensä käytetä taajamassa. Ratsastuspaikkaa ei opasteta moottoritieltä tai moottoriliikennetieltä. Muilta maanteiltä voidaan osoittaa tienvarsipalveluihin kuuluva ratsastuspaikka. Tienvarsipalvelujen ulkopuolella oleva ratsastuspaikka voidaan viitoittaa, jos se katsotaan alueellisessa opastussuunnitelmassa tärkeäksi. Valta- ja kantatieltä ei osoiteta tienvarsipalvelujen ulkopuolella risteävän valta- tai kantatien suunnassa olevaa ratsastuspaikkaa.

Opastuksen nykytila

Suunnittelualueella on tunnistettu 15 mahdollista opastettavaa ratsastuspaikkaa. Näistä mitään ei ole opastettu opastustauluin, mutta usealla on mustavalkoinen osoiteviitta.

Suunnitelma

Suunnitelmassa osoiteviittaopastusta esitetään 12 ratsastuspaikalle.

4.3.23 Muiden kohteiden opastus

Mustapohjaisen osoiteviitan käyttö

Useat liikenteellisesti ja matkailullisestikin merkittävät kohteet kaipaavat opastusta, mutta niille ei ole tieliikenneasetuksessa soveltuvaa palvelukohteen tunnusta. Opastustapana voidaan tällöin käyttää mustapohjaista osoiteviittaa tai joissakin tapauksissa valkopohjaista paikalliskohteen viittaa.

Tällaisia kohteita ovat mm.

- kulttuuri- ja kongressikeskukset, teatterit
- urheilukeskukset ja -hallit, maastohiihtokeskukset
- moottoriurheilukeskukset, raviradat, ampumaradat
- koulut, oppilaitokset, kirjastot, virastot ja laitokset
- teollisuus- ja liikelaitokset
- pito- ja juhlapaikat
- ohjelmapalveluyritykset.

Suuret kohteet ja tapahtumapaikat voidaan opastaa erityiskohteena valkopohjaisella paikalliskohteen viitalla, kun alue on tunnettu omalla nimellään ja alueella on useita toimintamuotoja tai säännöllisesti järjestettäviä massatapahtumia.

Yksittäiset käyntikohteet voidaan opastaa mustapohjaisella osoiteviitalla. Osoiteviittaa käytetään vain lähiopastukseen eli opastamaan kohteeseen lähimmältä maantieltä. Sitä ei voi käyttää opastamaan kohdetta maantieltä toisen maantien suuntaan.

Jos kohteeseen suuntautuu huomattava määrä liikennettä tai se on näkyvyydeltään hankalassa paikassa, voidaan käyttää myös osoiteviitan ennakkomerkkiä.

Koska mustapohjaisen osoiteviitan käyttökohteita on runsaasti, niitä ei ole kattavasti käsitelty tässä suunnitelmassa.

4.4 Opastuksen erityispiirteitä

Matkailukeskittymien yleisopastus

Kun samalla alueella on runsaasti palvelukohteita, on tarkoituksenmukaista, että tällaisten keskittymien kauko-opastus hoidetaan alueen yleisopastuksena ja yksittäisiä palvelukohteita opastetaan vasta alueen sisällä. Yleisopastuksen toteuttaminen ja rahoittaminen edellyttää kohdealueen yrittäjien yhteistyötä ja yleensä kunnan panosta yhteisopastuksen aikaansaamiseksi.

Alueita, joille suunnitelmassa esitetään yhteistä yleisopastusta, ovat

- Tahko Nilsiässä
- Vaikkojoki Kaavilla ja Juuassa
- Puijo Kuopiossa.

Pohjois-Savon merkittävimpänä matkailualueena Tahkolle on nykyisellään varsin laaja yleisopastus, joka alkaa valtatieltä 5 etelästä Siilinjärveltä ja pohjoisesta Lapinlahdelta. Yleisopastus ohjaa matkailijat Tahkon alueelle, jonne tultaessa on opastuspiste maantien 5775 eteläpäässä. Tahkon yksittäisten kohteiden opastus on toteutettu alueen pääväylänä toimivan maantien 5775 liittymistä v. 2008 laaditun paikallisen opastussuunnitelman mukaisesti. Tässä suunnitelmassa esitetään yleisopastustaulujen sisältö uusittavaksi (päätunnus hiihtohissi 773c) ja muutettavaksi ruskeapohjaisiksi. Opastuksen laajuus säilyy entisellään.

Juuan ja Kaavin kuntien alueella virtaavan Vaikkojoen ympäristöön on syntynyt laaja yksityisverkosto ja retkeilyreitistö. Aluetta markkinoidaan lähinnä virkistyskalastusalueena ja melontareittinä. Palvelut sijaitsevat alueella hajallaan, mikä asettaa omat haasteensa opastuksen toteuttamiselle. Nykyisellään Vaikkojoen yleisopastus on maantieltä 573 lännestä Kaavin kirkonkylästä ja idästä Rauvantaipaleesta. Yleisopastus ohjaa Kortteisen - Niemikylän alueelle ja Kortteisen maantieltä 5731 on opastus yksittäisiin Vaikkojoen alueen kohteisiin. Lisäksi Vaikkojoen yläjuoksulle on opastus Juuan Kajoosta maantieltä 506.

Tässä suunnitelmassa esitetään yleisopastustaulujen sisältö uusittavaksi (päätunnus kalastuspaikka 773b) ja muutettavaksi ruskeapohjaisiksi. Opastusta esitetään laajennettavaksi maantieltä 508 Losomäestä maantien 16495 kautta. Itäsuunnan opastusreittiä esitetään muutettavaksi siten, että nykyisen Palomäen maantien 16498 sijaan Vaikkojoelle ohjataan Luikonlahdesta maantien 506 kautta. Kaavin kunta on käynnistämässä Vaikkojoen matkailullista kehittämishanketta, jonka yhteydessä Vaikkojoen opastusasiat on syytä vielä käydä läpi yhteistyössä Juuan kunnan kanssa.

Kuva 4-17. Vaikkojoen yleisopastus lännestä alkaa maantieltä 573 Kaavin kirkonkylältä. Yksittäisiä palvelukohteita opastetaan vasta Kortteisen - Niemikylän alueella. Päätunnukseksi on tarkoitus muuttaa kalastuspaikka 773b, jolloin taulun pohjaväri muuttuu ruskeaksi. Kuvan opasteista myös Maarianrinteiden ja Telkkämäen taulut ovat muuttumassa ruskeapohjaisiksi.

Puijolle on nykyisellään moottoritieltä (valtatie 5) yleisopastus tekstillä "Puijo". Tässä suunnitelmassa päädyttiin siihen, että moottoritien yleisopastuksessa käytetään edelleen yleisnimeä "Puijo". Päätunnukseksi muutetaan näköalapaikka 772d, jolloin opastustaulujen pohjaväri muuttuu ruskeaksi. Kuopion kaupunki pyrkii katuverkolla eriyttämään opastuksen Puijon hiihtostadionille ja Puijon tornille. Konttilan opastus toteutetaan Puijolle johtavalta maantieltä 5555.

Erityiskohteet

Kuopio-halli sijaitsee moottoritien (valtatie 5) tuntumassa. Messu- ja muiden yleisötapahtumien vuoksi moottoritiellä on pysyvät valkopohjaiset ennakko-opasteet, joiden tarkoituksena on toimia vaihtuvien tapahtumaopasteiden pohjatauluna. Hallin opastus hoidetaan valkopohjaisilla paikalliskohteen viitoilla ja portaaliopasteina, koska kohteelle ei ole soveltuvaa palvelukohdetunnusta.

5 Matkailutiet

Matkailutiellä tarkoitetaan erityisillä matkailutie-liikennemerkeillä merkittyä tietä. Matkailutiellä tulee olla sen yleiseen liikenteelliseen merkitykseen nähden poikkeuksellisen runsaasti matkailijoiden kannalta merkittäviä kohteita, ja tämän lisäksi sillä on erityinen matkailuelinkeinon toimintaedellytyksiä ja alueen kilpailukykyä tukeva merkitys.

Matkailutie-merkillä voidaan osoittaa vain Liikenneviraston erikseen hyväksymä matkailutie. Tiehen liittyvän yksilöllisen tunnuksen käyttö edellyttää liikenne- ja viestintäministeriön hyväksyntää.

Matkailutiehankkeelta edellytetään soveltuvaa taustaorganisaatiota, jolle matkailutiemerkintää koskeva lupa voidaan myöntää ja jonka kanssa Liikennevirasto ja ELY-keskukset asioivat matkailutiemerkinnän käyttöä ja ylläpitoa koskevissa kysymyksissä. Vastuu matkailuteiden viitoituksen suunnittelusta, toteutuksesta, ylläpidosta ja poistamisesta on luvanhakijaorganisaatiolla.

5.1 Sininen Tie

Suomen Sininen Tie on kansainvälinen reitti lännessä Vaasasta Ruotsin kautta Norjaan Atlantin rannikolle ja idässä Niiralan kautta Venäjän Karjalaan. Suomessa Sininen tie on merkitty matkailutieksi noin 550 km matkalla Vaasasta Tohmajärvelle Niiralan raja-asemalle.

Pohjois-Savossa Sinisellä Tiellä on kaksi reittiä (kuva 5-1), joista pohjoinen reitti kulkee Viitasaarelta Keiteleen, Pielaveden, Maaningan ja Siilinjärven kautta (kantatie 77 - valtatie 5). Eteläisempi reitti kulkee Vesannon, Tervon ja Kuopion kautta (maantie 659 - maantie 551 - valtatie 5). Reitit yhtyvät Siilinjärven Vuorelassa, josta reitti jatkuu Tuusniemen ja Joensuun kautta Niiralaan (valtatie 9).

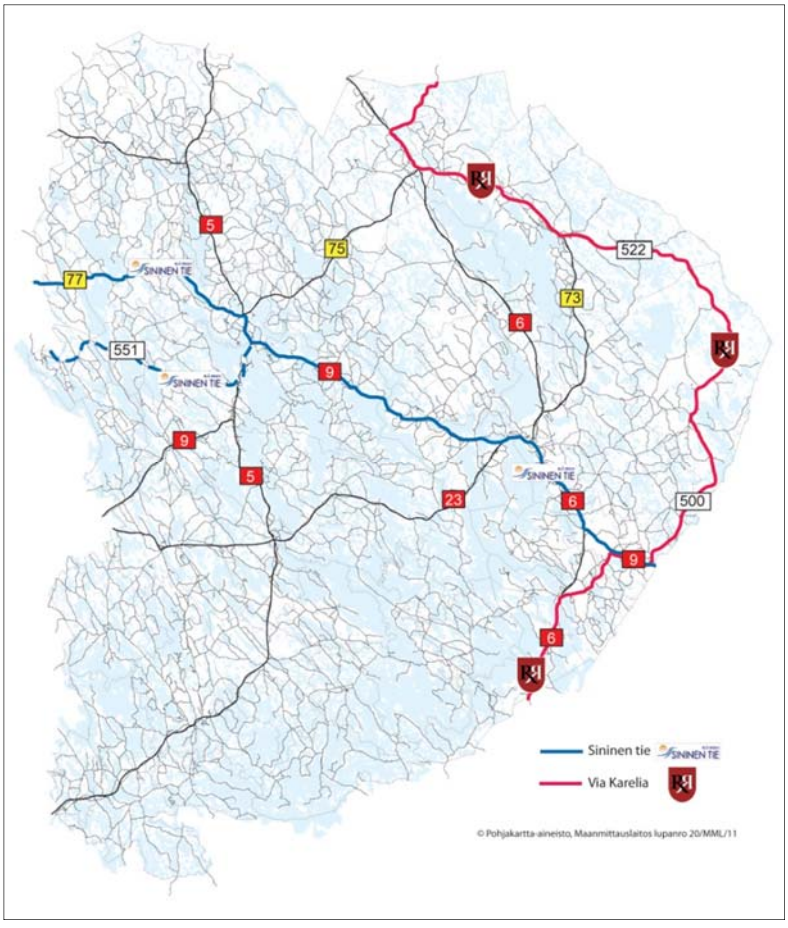

Kuva 5-1. Sinisen Tien reitit Pohjois-Savossa.

Suomen Sinisen Tien toiminnan perusarvo on ekologinen, taloudellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen kestävä kehitys. Sinisellä Tiellä matkailun tuoteteemat ovat aktiivi- ja luontomatkailu, liikunta- ja perhelomat kulttuurimatkailu ja erilaiset tapahtumat.

Suomen Sininen Tie on yksi Suomen vanhimmista virallisista matkailuteistä ja ensimmäinen matkailutiemerkit saanut tie. Suomen Sinistä Tietä hallinnoi Suomen Sininen Tie ry, jonka jäseninä ovat 20 tien varren kuntaa. Sinisen Tien internet-sivut: www.sininentie.fi.

5.2 Matkailuteiden reittiviitoitus

Matkailutiereitin viitoittamisessa tien suunnassa käytetään ruskeapohjaisia matkailutien tunnuksen sisältäviä merkkejä. Matkailutien nimen sisältävät merkit sijoitetaan liittymien ja taajamien jälkeen sekä muutoin sopivin välimatkoin, jotta tien käyttäjä voi varmistua olevansa oikealla reitillä. Ennen liittymiä, joissa matkailutiereitti kääntyy, käytetään nuolikuviollisia ”suunnistustauluja” (kuva 5-2).

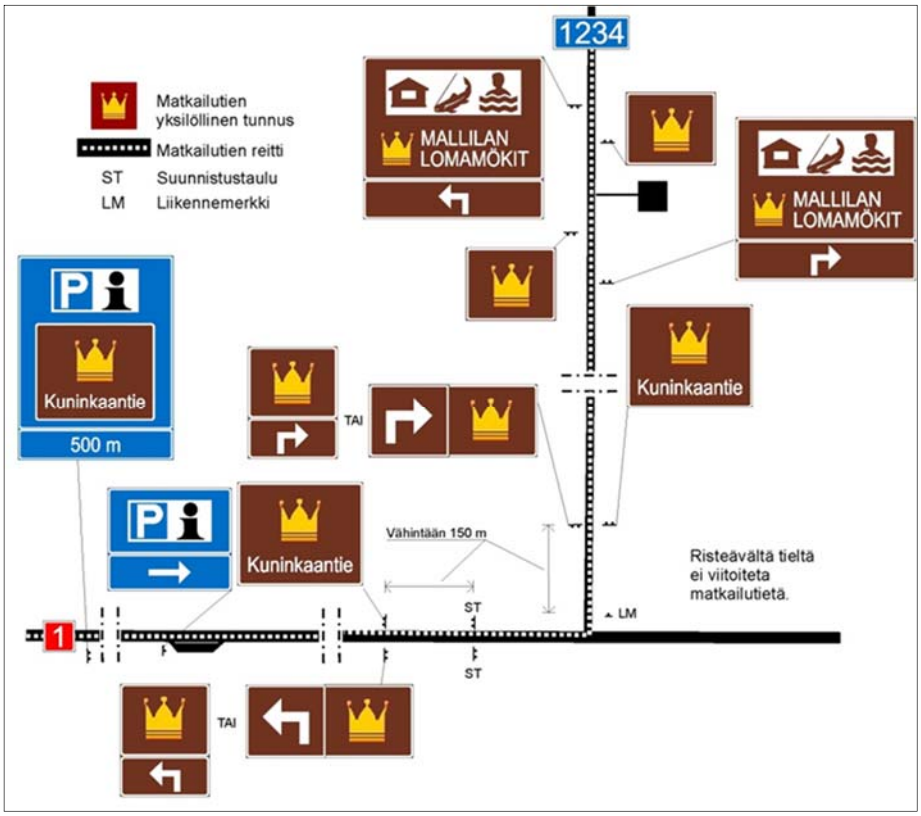

Kuva 5-2. Matkailutien viitoituksessa ja matkailutiehen liittyvien palvelukohteiden käytettävät merkit.

5.3 Matkailutietunnuksen käyttö palvelukohteiden opastuksessa

Vuoden 2007 palvelukohteiden opastusmerkkiuudistus laajensi matkailutietunnuksen käyttömahdollisuuksia yksittäisten palvelukohteiden opastuksessa:

- matkailutien vaikutuspiirissä olevien palvelukohteiden opastuksessa voidaan käyttää matkailutien tunnusta (kuva 5-3)
- matkailutietunnus ja nimi ruskealla pohjalla voidaan lisätä sellaisten opastuspisteiden opasteisiin, joissa on erityisesti kyseistä matkailutietä koskevaa informaatiota, esimerkiksi karttaesityksiä.

Kuva 5-3. Esimerkkejä matkailutietunnuksen sijoittamisesta palvelukohteen opastustauluihin. Esimerkeissä Kuninkaantien kruunutunnus.

Matkailutietunnuksen käyttö yksittäisen palvelukohteen opastuksessa edellyttää matkailutieorganisaation suostumusta. Lupakäsittelyä edistää, mikäli hakija voi liittää matkailuorganisaation suostumuksen lupahakemukseen. Tarvittaessa ELY-keskus selvittää matkailutieorganisaation kannan lupahakemusvaiheessa.

Suomen Sininen Tie ry:n yhteystiedot:

Sininen Tie ry
Toiminnanjohtaja Mervi Mikkola
Poutuntie 7, 62100 Lapua
puh. 044 438 4052
mervi.mikkola@lapua.fi

Matkailutietunnuksen voi lisätä nykyisiin opasteisiin. Erityisesti se tulisi ottaa huomioon opasteita uusittaessa tai lisättäessä, jolloin tunnus voidaan ottaa huomioon merkin sisältöä asemoitaessa.

Kuva 5-4. Sinisen Tien opastusta maantiellä 551 Kuopiossa.

6 Opastuslupa ja opasteiden hankinta

Palvelukohteen viitoittaminen edellyttää aina tienpitäjän lupaa. Tienpitäjänä toimii maantiellä ELY-keskus, kadulla kunta ja yksityisellä tiellä tiehoitokunta.

Jos viitoitettava kohde sijaitsee taajamassa ja maantieltä alkava viitoitusreitti jatkuu katuverkolla, opastelupa edellyttää myös kunnan lupaa viitoituksen jatkuvuuden varmistamiseksi kohteeseen saakka. Jos kohde sijaitsee yksityisen tien varressa ja viitoitusreitti jatkuu yksityisellä tiellä, opastelupa edellyttää myös yksityistiekunnan lupaa viitoituksen jatkuvuuden varmistamiseksi.

Opasteluvan hakeminen

ELY-keskukset ovat keskittäneet opastelupien käsittelyn Pirkanmaan ELY-keskuksessa Tampereella sijaitsevaan asiakaspalveluyksikköön, mutta kussakin liikenneasioista vastaavassa ELY-keskuksessa on lupayhdyshenkilö. Yhteystiedot löytyvät liitteestä 2.

Lupaa maantien varteen pystytettäville opasteille haetaan ELY-keskukselta kirjallisesti. Hakemuslomakkeet löytyvät ELY-keskusten internet-sivuilta:
www.ely-keskus.fi -> Liikenne -> Luvat -> Opasteet, ilmoitukset ja mainokset -> Palvelukohdeopasteet

tai suoraosoitteesta:
www.ely-keskus.fi/fi/Liikenne/Lupaasiat/Opasteetilmoituksetjamainokset/Sivut/-Palvelukohdeopasteet.aspx.

Lupahakemuslomake on liitteenä 3.

Lupia haetaan seuraavasti:

- matkailuopasteita haetaan palvelukohteen opastelupahakemuksella.
- mustapohjaista osoiteviittaa ja sen ennakkomerkkiä haetaan osoiteviitan lupahakemuksella.
- tilapäistä viitoituslupaa ja yleisötilaisuuksien viitoituslupaa haetaan suoraan paikallisesta ELY-keskuksesta.

Opasteluvan hakijan on osoitettava kohteensa viitoituskelpoisuus jokaisen viitoitettavan toiminnon osalta lupaa hakiessaan. Epäselvissä tapauksissa ELY-keskus voi kysyä ulkopuolisilta tahoilta suosituksia kohteiden viitoitusperusteista.

Kaikki uudet opasteluvat kirjoitetaan määräaikaisena, jolloin olosuhteissa tapahtuneet muutokset voidaan ottaa nopeasti huomioon. Luvan määräaika on yleensä viisi vuotta.

Lupapäätösten hinnat 1.1.2012 alkaen:

- osoiteviitta/palvelukohteen osoiteviitta (+ennakkomerkit): 100 €
- palvelukohteen opastustaulu: 200 €
- kielteinen lupapäätös: 30 €

Maksua ei peritä määräaikaista lupaa uusittaessa, mikäli opastukseen ei tule muutoksia.

Opastelupa sisältää opastemerkkien mittapiirustukset, joiden avulla merkit voidaan hankkia kilpivalmistamoilta.

Lupahakemuksen käsittely kestää 6 - 8 viikkoa. Käsittelyaikaan vaikuttaa mm. se, onko opastuskelpoisuudesta tarpeen hankkia jonkun ulkopuolisen tahon lausunto.

Opastusmerkkien hankinta ja pystytys

Opastusmerkkien hankinta, pystyttäminen ja ylläpito ovat opastettavan kohteen haltijan vastuulla. Opastusmerkin tiedot tulee pitää ajan tasalla.

Palvelukohteen opasteluvan haltija vastaa luvan mukaisen opastuksen toteuttamiskustannuksista. ELY-keskus antaa opasteluvan liitteenä tarkemmat toimintaohjeet merkin toteuttamiselle. Opasteluvan liitteenä (myös tämän suunnitelman liitteenä 4) on luettelo auditoiduista liikennemerkkien valmistajista, joilta opastusmerkit voi hankkia.

Luvanhaltija voi hankkia asennustyön ELY-keskuksen alueurakoitsijalta tai muulta sellaiselta yritykseltä, joka täyttää tiellä suoritettavan työn pätevyysvaatimukset ja hallitsee liikennemerkkien rakennetta ja pystytystä koskevan ELY:n ohjeistuksen.

Lupapäätöksen liitteenä on ohjeet opastusmerkin sijoittamisesta ja pystyttämisestä. Kuvassa 6-1 on esimerkkejä sijoittamis- ja pystytystavoista.

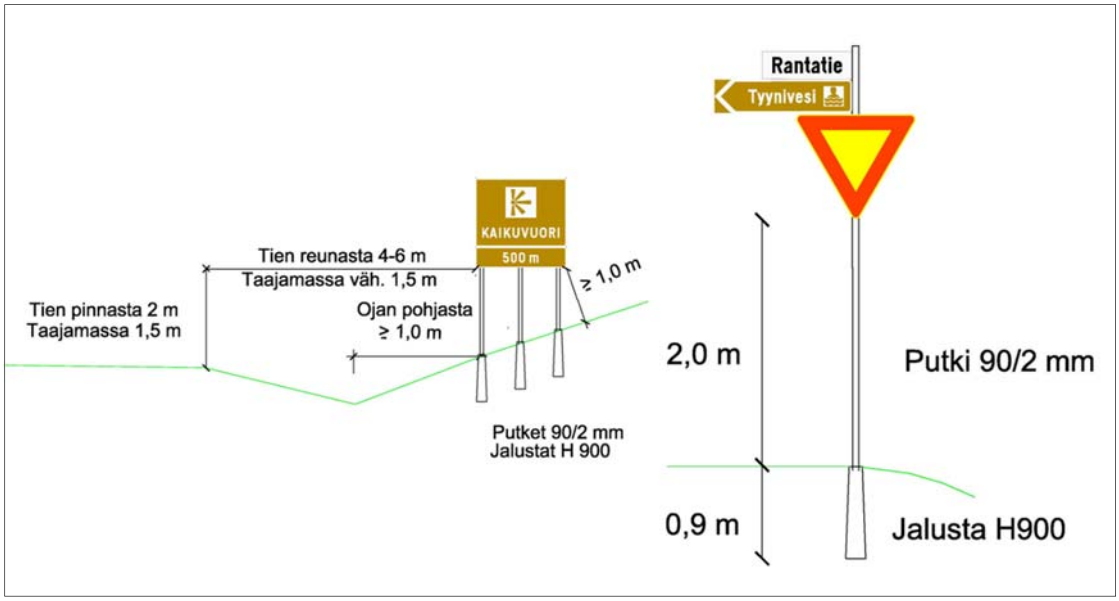

Kuva 6-1. Esimerkkejä palvelukohdeopasteiden sijoittamisesta ja pystyttämisestä.

Opastusmerkkien ja niiden pystytyksen ohjeellisia hintoja:

- liikennemerkki
  - osoiteviitta — n. 30 € kpl
  - opastustaulu — 100 -200 € kpl
- merkkijalat ja kiinnitystarpeet — 20 - 30 €/merkki
- rahti kilpivalmistamolta — 20 - 40 €/lähetys
- pystytystyö — 50 - 200 €/merkki.

Opastustaulujen hintaan vaikuttaa taulun koko ja käytettävä materiaali (alumiini, vaneri). Pystytystyön hintaan vaikuttavat mm. matkakustannukset (kuinka kaukaa pystyttäjä tulee), tarvitaanko kaivuria ja pystytettävien merkkien lukumäärä.

Opastusmerkkien hoito ja ylläpito

Opastusmerkin ylläpito kuuluu opasteluvan haltijalle. Ylläpidolla tarkoitetaan merkin uusimista tilanteessa, jossa se on niin huonokuntoinen, ettei se enää täytä normaaleja liikennemerkin kuntokriteerejä. ELY-keskus valvoo liikennemerkkien kuntoa vuosittaisilla tarkastuksilla.

Maanteillä palvelukohteen opastusmerkkien hoito kuuluu ELY-keskuksen alueellisiin hoitourakkasopimuksiin samalla tapaa kuin muut liikennemerkit. Hoitoa ovat muun muassa lian, lumen ja jään poisto, normaali säännöllinen merkkien pesu sekä pienehköjen vaurioiden korjaus, esimerkiksi jalustan suoristaminen aurauslumen jäljiltä.

Opastuksen järjestämisen edellytyksenä on, että palvelukohteesta on saatavilla opastusmerkissä osoitetut palvelut niille tyypillisinä ja säännöllisinä aukioloaikoina. Jos kohteen palveluista osa on väliaikaisesti poissa toiminnasta, tulee kyseisiä palveluja osoittavat tunnukset peittää merkin pohjavärin mukaisella peitelevyllä. Osan vuodesta suljettuna olevan kohteen opastusmerkit tulee joko poistaa tai peittää kiinnioloajaksi. Jos palvelukohteen toiminta on kokonaan keskeytyksissä, tulee opastusmerkki poistaa tai peittää kokonaan. Mikäli opastettava kohde jää kokonaan pois käytöstä, kaikki opasteet on poistettava.

7 Opastussuunnitelman toteuttaminen ja ylläpito

Opastuksen toteuttaminen

Opastuksen toteuttaminen on palvelukohteiden omistajien ja ylläpitäjien vastuulla. Palvelukohteiden opastusmerkkiuudistukseen liittyvä siirtymäkausi ulottuu vuoden 2013 loppuun, johon mennessä uudistuksen edellyttämät opasteiden muutokset tulee viimeistään toteuttaa. Uusien tunnusten ja muuttuneiden merkkien, mm. osoiteviitan ennakkomerkki, tarjoavat laajentuneet opastusmahdollisuudet kannattaa hyödyntää välittömästi. Myös palvelukohteiden imagon ja houkuttelevuuden kannalta merkit kannattaa uusia muuttuneiden käytäntöjen mukaisiksi mahdollisimman pian.

Opastustoimistojen ja opastuspisteiden kehittäminen ja näihin johtavan opastuksen toteuttaminen on kuntien ja ELY-keskusten vastuulla. Myös alueen matkailuorganisaatioilla on tässä oma osuutensa. Opastuspisteiden kartat tulisi pitää jatkuvasti ajantasaisina ja kunnoltaan hyvinä. Opastuspaikkojen viitoitus on pitänyt opastusmerkkiuudistukseen liittyen muuttaa uusien käytäntöjen mukaiseksi vuoden 2009 loppuun mennessä. Maanteiden osalta päävastuu on ELY-keskuksilla ja muiden teiden osalta kunnilla.

Opastussuunnitelman ylläpito

Kokonaisvaltaisen seudullisen opastussuunnitelman tarkistaminen tulee tehdä noin 10 vuoden välein tai aikaisemmin, jos uusia opastelupia ei voida käsitellä seudullisten viitoitusperiaatteiden perusteella nopeasti ja sujuvasti, tieverkossa tapahtuu muutoksia tai jos tavoitetilan opastusmerkkisuunnitelmien ylläpitäminen ei ole toteutunut.

LÄHTÖAINEISTO

Palvelukohteiden viitoitukseen liittyvä ohjeistus:

Palvelukohteiden viitoitus. TIEH 2000021-07. Ohje kertoo palvelukohteiden viitoitusperiaatteet ja opastaa viitoituksessa käytettävien merkkien sisällön ja muodon valitsemisessa.

Palvelukohteiden alueellisen opastussuunnitelman laatiminen. TIEH2100051-07. Ohje määrittelee alueelliset opastussuunnitelmat, ohjaa suunnitteluprosessia ja organisointia, antaa perusteita suunnitelmien laatimiselle sekä esittää eri suunnitteluvaiheiden sisältöjä ja niissä huomioon otettavia asioita.

Yleisohjeet liikennemerkkien käytöstä. TIEH 2000006–03. Ohje sisältä liikennemerkkien käyttöperiaatteet ja niihin liittyvät säädöstekstit.

Liikenteen ohjaus, Viitoitus. TIEL 2130006–96. Ohje sisältää yleiset viitoitusperiaatteet sekä määritykset viitoituskohteiden valinnoille ja viitoituksessa käytettäville opastusmerkeille.

Liikennemerkkipiirustukset. TIEL 2131908. Kansiot sisältävät liikennemerkkien yksityiskohtaiset mitoituspiirustukset.

Matkailuteiden määrittely - Periaatteet. TIEH 1000080-04. Julkaisu sisältää Tiehallinnon (nyk. Liikennevirasto) toimintalinjat matkailuteiden viitoituksessa.

Tienvarsimainonnan käsikirja. Tiehallinto, ympäristöministeriö ja Kuntaliitto 2002. Käsikirja on ensisijaisesti tienvarsimainonnasta ja lupahakemusten käsittelystä vastaaville tahoille tarkoitettu opas, joka sisältää tienvarsimainontaa koskevat säädökset, sijoitusperiaatteet ja lupamenettelyn.

Tienvarsimainonta - Toimintalinjat. TIEH 1000106–06. Toimintalinjat kuvaavat Tiehallinnon (nyk. ELY-keskusten) menettelytavan tienvarsimainosten lupakäsittelyssä sekä tienvarsimainonnan hallinnassa ja siirtymävaiheen hoitamisessa.

Tienvarsimainonnan poikkeuslupamenettelyohje. Liikenneviraston ohjeita 15/2010. Ohje on tarkoitettu Pirkanmaan ELY-keskuksessa toimiville poikkeusluvan käsittelijöille ja tienvarsimainonnan valvonnasta vastaaville muille ELY-keskuksille. Lisäksi ohje toimii ajantasaisena informaationa menettelytavoista, joilla tienpitäjä hoitaa velvoitettaan valvoa maanteiden liikenneympäristöä ulkomainonnan osalta.

Levähdys- ja pysäköimisalueiden kehittäminen – Toimintalinjat. TIEL 1000029. Toimintalinjat määrittelevät Tiehallinnon (nyk. ELY-keskusten) tienvarsipalvelujen kehittämisen suuntaviivat 2000-luvulle.

Kunnan osoitejärjestelmä – Ohjeet ja suositus. Kuntaliitto 2006. Julkaisu antaa ohjeet ja suositukset kunnan osoitejärjestelmästä.

Muu lähtöaineisto:

Savo-Karjalan maakuntien palvelukohteiden opastussuunnitelma. Tiehallinto. Savo-Karjalan tiepiiri. TIEH 1000213-09. Kuopio 2008.

Pohjois-Savon liikennejärjestelmäsuunnitelma. Liikennestrategia 2008. Pohjois-Savon liiton julkaisu A:60. Kuopio 2009.

Pohjois-Savon matkailustrategia 2015. Pohjois-Savon liiton julkaisu A:73. Kuopio 2011.

LIITTEET

1. Palvelukohteiden opastusmerkkisuunnitelma
   - 1.1 Luettelo opastettavista kohteista
   - 1.2 Suunnitelmakartat opastettavista kohteista (aluekartat 8 kpl)
   - 1.3 Suunnitelmakartat opastettavista kohteista (taajamakartat 13 kpl)
2. Palvelukohteiden opastelupayhdyshenkilöt ja yhteystiedot
3. Hakemuslomake palvelukohteen opastuslupaa varten
4. Liikenneviraston hyväksymät liikennemerkkivalmistajat

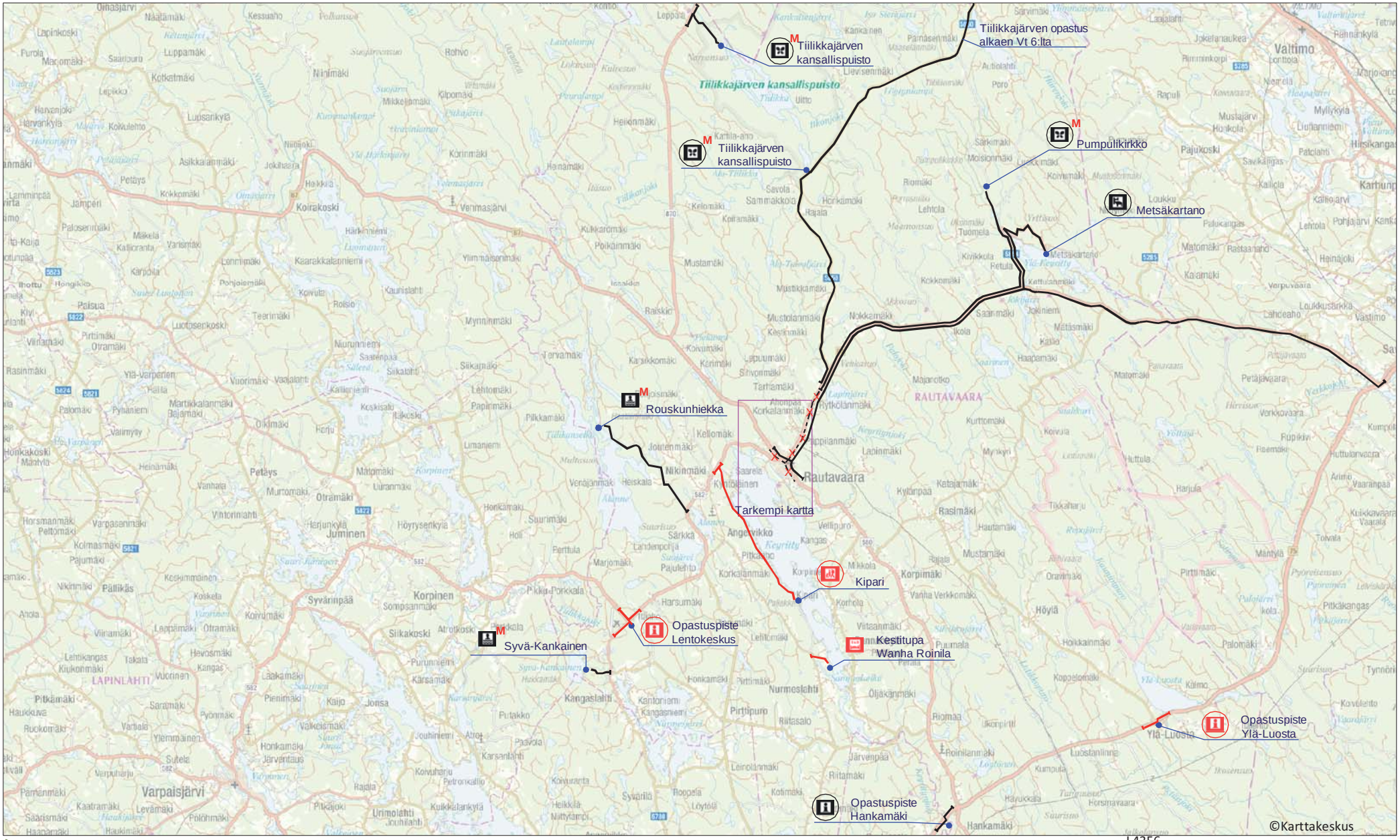

Elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskus

RAMBOLL

Keskisen Pohjois-Savon palvelukohteiden opastussuunnitelma 2011

Kartta 1

Palvelukohteiden opastus

- Opastustauluin opastettu kohde; opastus voidaan säilyttää.
- Osoiteviitalla opastettu kohde; osoiteviitta voidaan säilyttää.
- Opastustauluin opastettu kohde; opastus poistetaan toiminnan muuttumisen vuoksi.
- Uusi kohde; voidaan opastaa opastustauluin.
- Uusi kohde; voidaan opastaa osoiteviitalla.
- Osoiteviitalla opastettu kohde; voidaan opastaa opastauluin.

L4356

Vain maanteiltä alkava opastus.
Kartalla esitetty kohteen päätunnus.
Opastusmerkeissä voi olla myös muita tunnuksia.

- Nykyisen opastuksen laajuus
- Uuden/muutetun opastuksen laajuus
- M Nykyisiä opasteita muutettava/uusittava

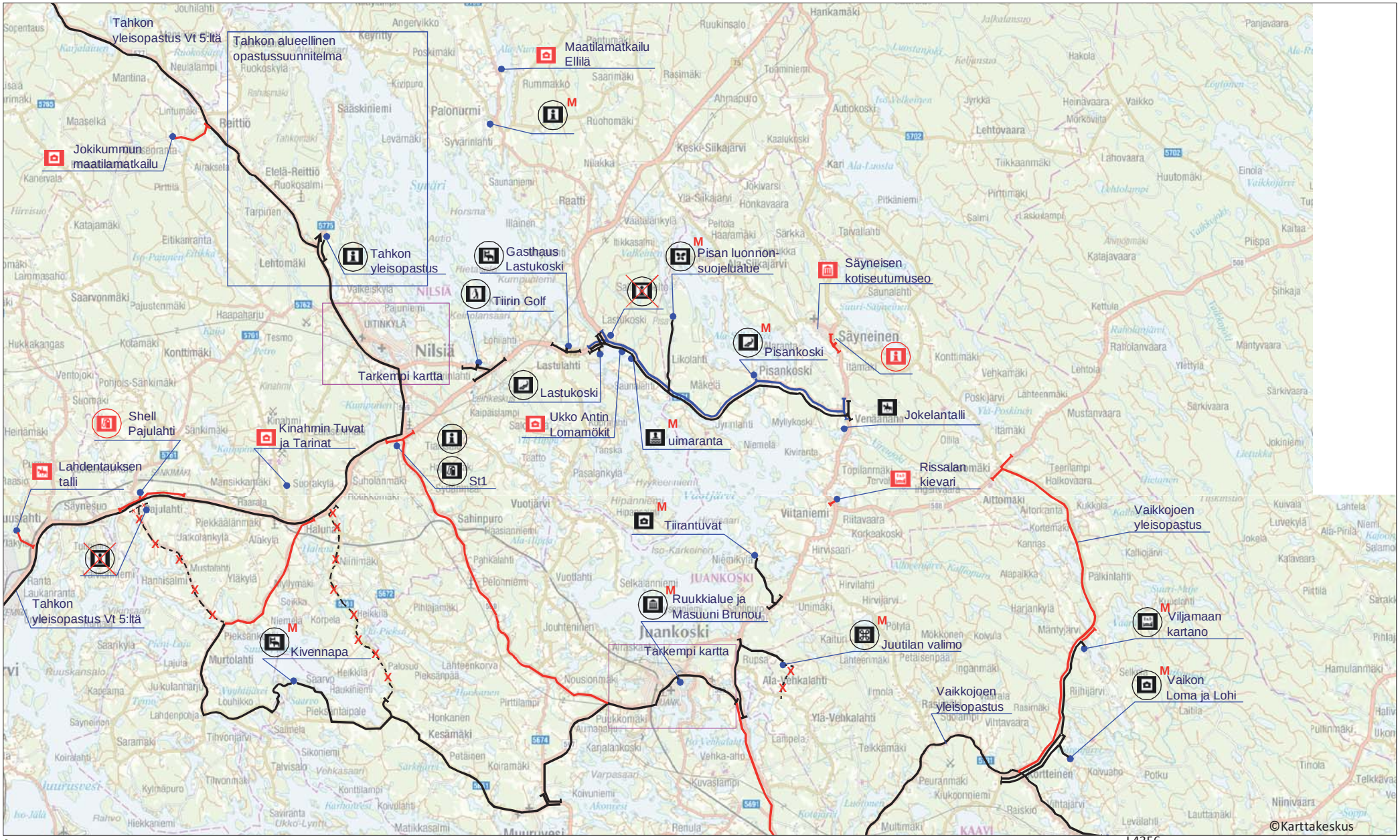

Elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskus

RAMBOLL

Keskisen Pohjois-Savon palvelukohteiden opastussuunnitelma 2011

Kartta 2

L4356

Palvelukohteiden opastus

Opastustauluin opastettu kohde; opastus voidaan säilyttää.

Osoiteviitalla opastettu kohde; osoiteviitta voidaan säilyttää.

Opastustauluin opastettu kohde; opastus poistetaan toiminnan muuttumisen vuoksi.

Uusi kohde; voidaan opastaa opastustauluin.

Uusi kohde; voidaan opastaa osoiteviitalla.

Osoiteviitalla opastettu kohde; voidaan opastaa opastauluin.

Vain maanteiltä alkava opastus.
Kartalla esitetty kohteen päätunnus.
Opastusmerkeissä voi olla myös muita tunnuksia.

Nykyisen opastuksen laajuus

Uuden/muutetun opastuksen laajuus

M Nykyisiä opasteita muutettava/uusittava

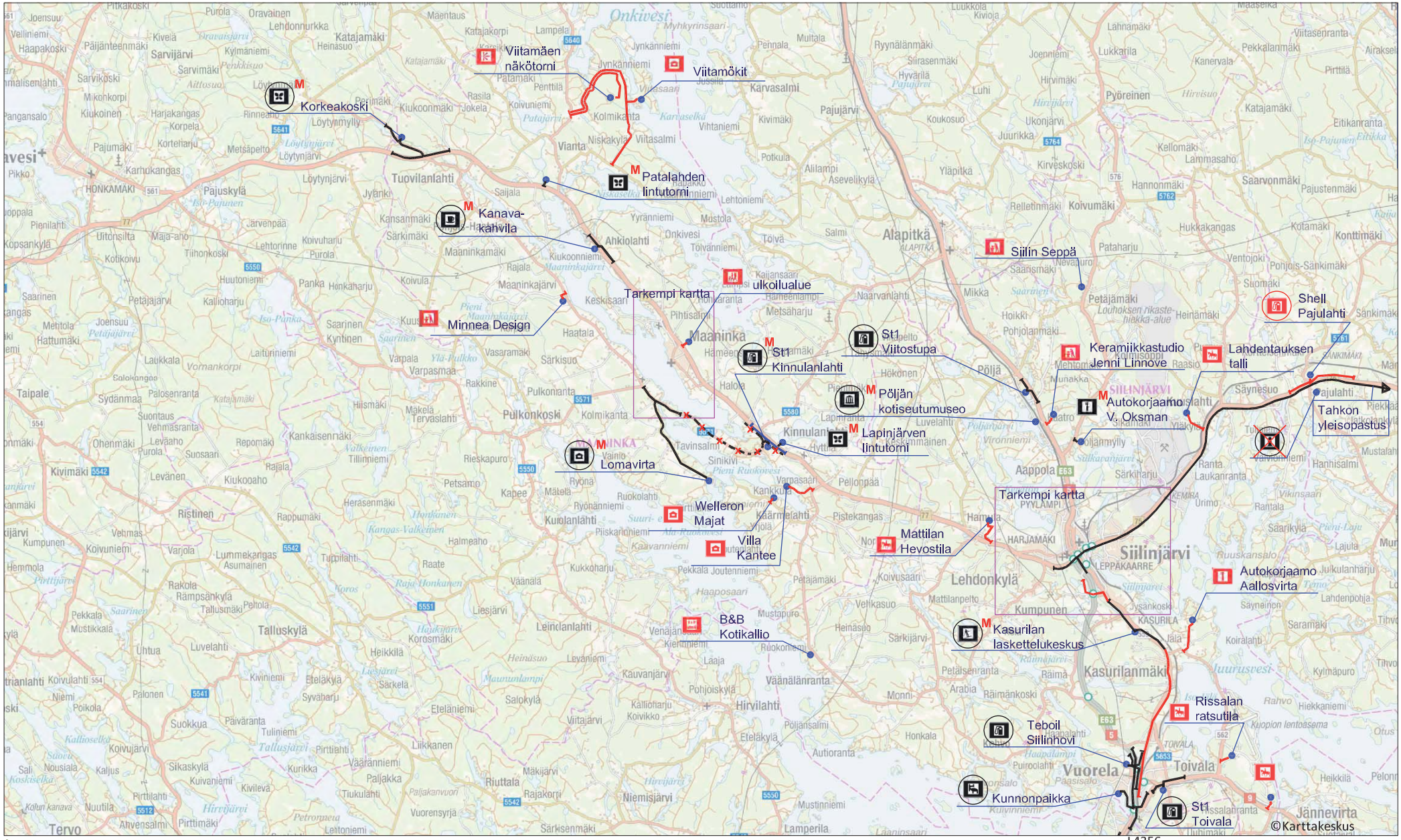

Elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskus

RAMBOLL

Keskisen Pohjois-Savon palvelukohteiden opastussuunnitelma 2011

Kartta 3

Palvelukohteiden opastus

Opastustauluin opastettu kohde; opastus voidaan säilyttää.

Osoiteviitalla opastettu kohde; osoiteviitta voidaan säilyttää.

Opastustauluin opastettu kohde; opastus poistetaan toiminnan muuttumisen vuoksi.

Uusi kohde; voidaan opastaa opastustauluin.

Uusi kohde; voidaan opastaa osoiteviitalla.

Osoiteviitalla opastettu kohde; voidaan opastaa opastauluin.

Vain maanteiltä alkava opastus.
Kartalla esitetty kohteen päätunnus.
Opastusmerkeissä voi olla myös muita tunnuksia.

Nykyisen opastuksen laajuus

Uuden/muutetun opastuksen laajuus

M Nykyisiä opasteita muutettava/uusittava

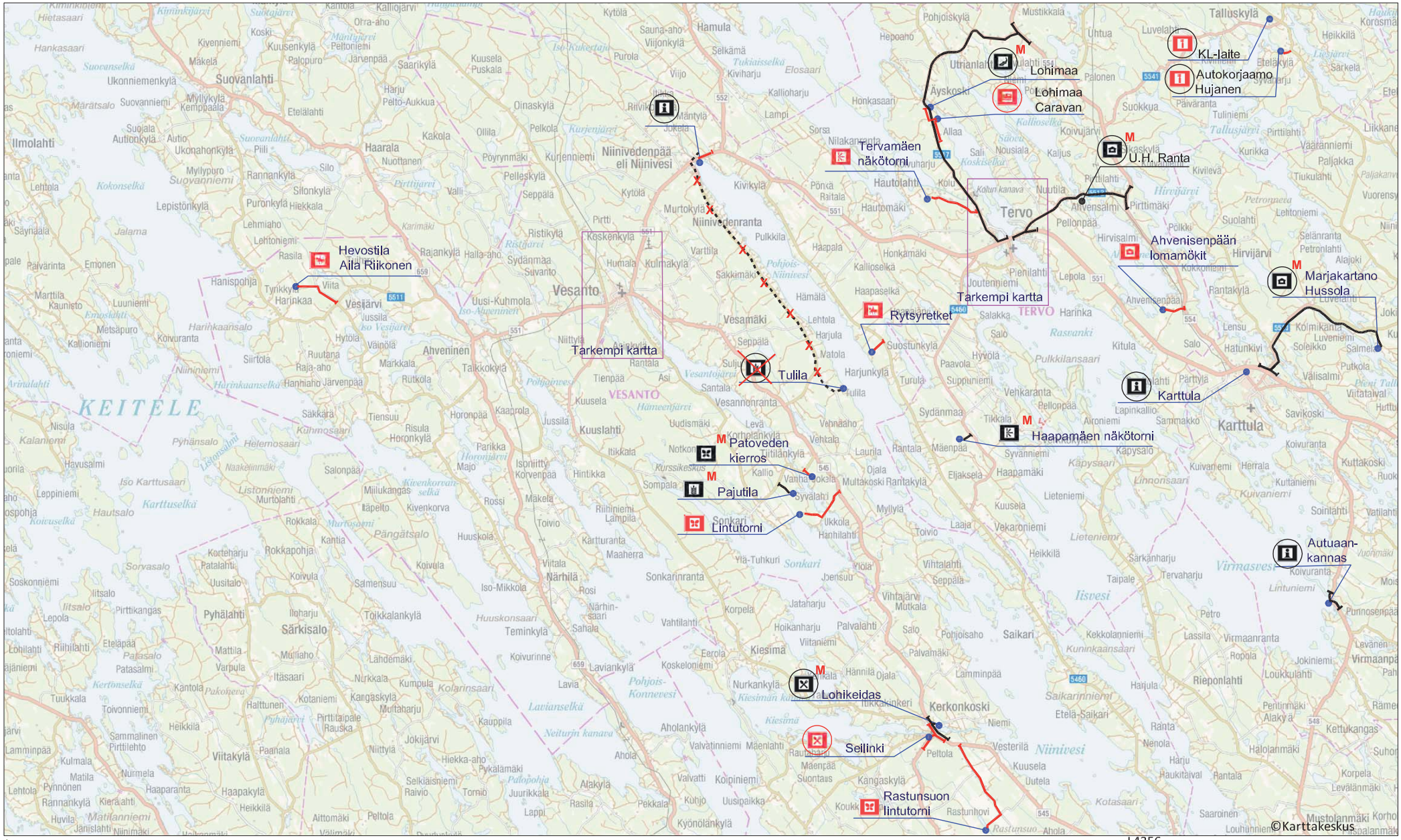

L4356

Elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskus

RAMBØLL

Keskisen Pohjois-Savon palvelukohteiden opastussuunnitelma 2011

Kartta 4

Palvelukohteiden opastus

Opastustaululn opastettu kohde; opastus voidaan säilyttää.

Osoiteviitalla opastettu kohde; osoiteviitta voidaan säilyttää.

Opastustauluin opastettu kohde; opastus poistetaan toiminnan muuttumisen vuoksi.

Uusl kohde; voidaan opastaa opastustauluin.

Uusi kohde; voidaan opastaa osoiteviitalla.

Osoiteviitalla opastettu kohde; voidaan opastaa opastauluin.

Vain maanteiltä alkava opastus.
Kartalla esitetty kohteen päätunnus.
Opastusmerkeissä voi olla myös muita tunnuksia.

Nykyisen opastuksen laajuus

Uuden/muutetun opastuksen laajuus

M Nykyisiä opasteita muutettava/uusittava

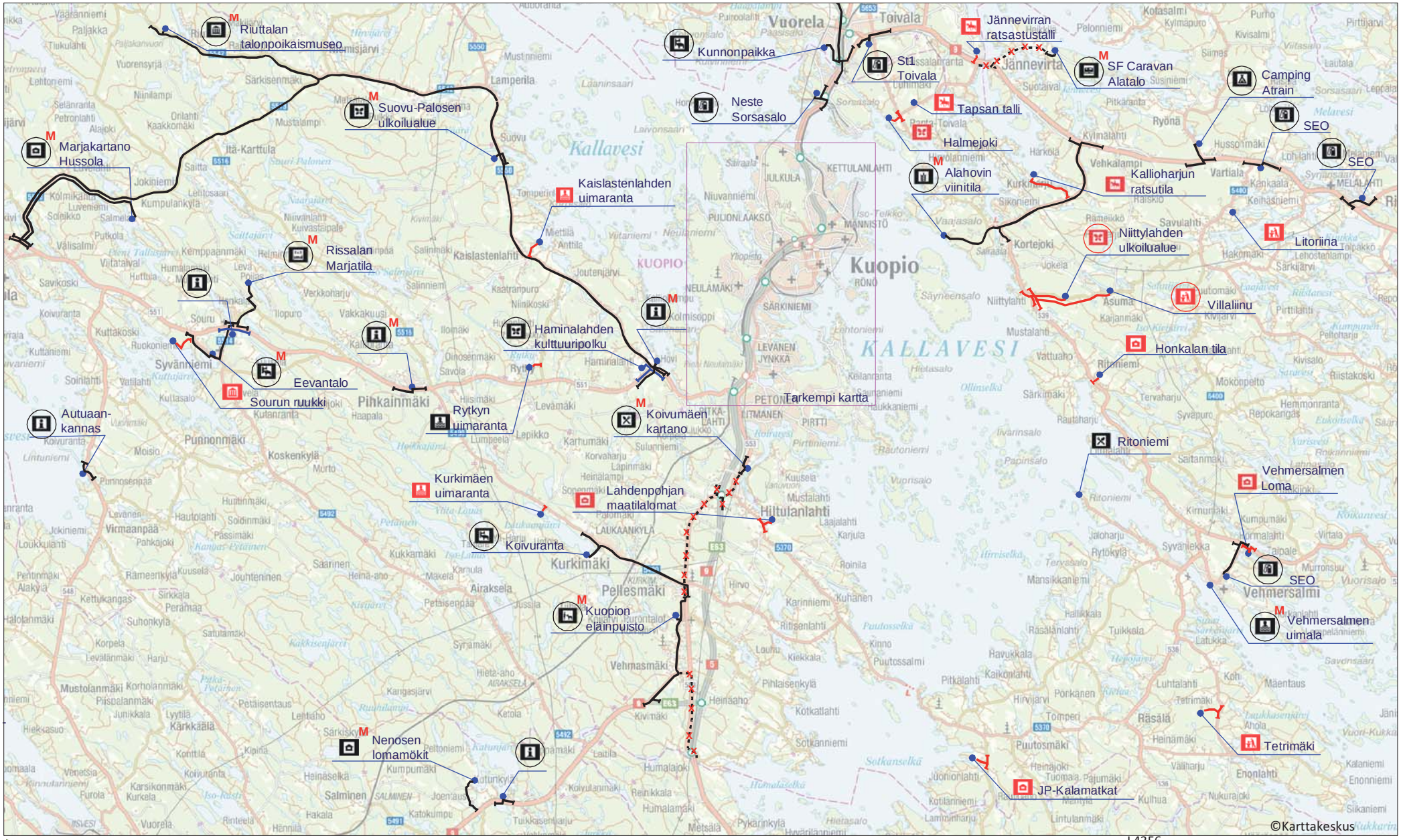

Elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskus

RAMBOLL

Keskisen Pohjois-Savon palvelukohteiden opastussuunnitelma 2011

Kartta 5

Palvelukohteiden opastus

- Opastustauluun opastettu kohde; opastus voidaan säilyttää.
- Osoiteviitalla opastettu kohde; osoiteviitta voidaan säilyttää.
- Opastustauluun opastettu kohde; opastus poistetaan toiminnan muuttumisen vuoksi.
- Uusi kohde; voidaan opastaa opastustauluun.
- Uusi kohde; voidaan opastaa osoiteviitalla.
- Osoiteviitalla opastettu kohde; voidaan opastaa opastauluun.

L4356

Vain maanteiltä alkava opastus.
Kartalla esitetty kohteen päätunnus.
Opastusmerkeissä voi olla myös muita tunnuksia.

- Nykyisen opastuksen laajuus
- Uuden/muutetun opastuksen laajuus
- M Nykyisiä opasteita muutettava/uusittava

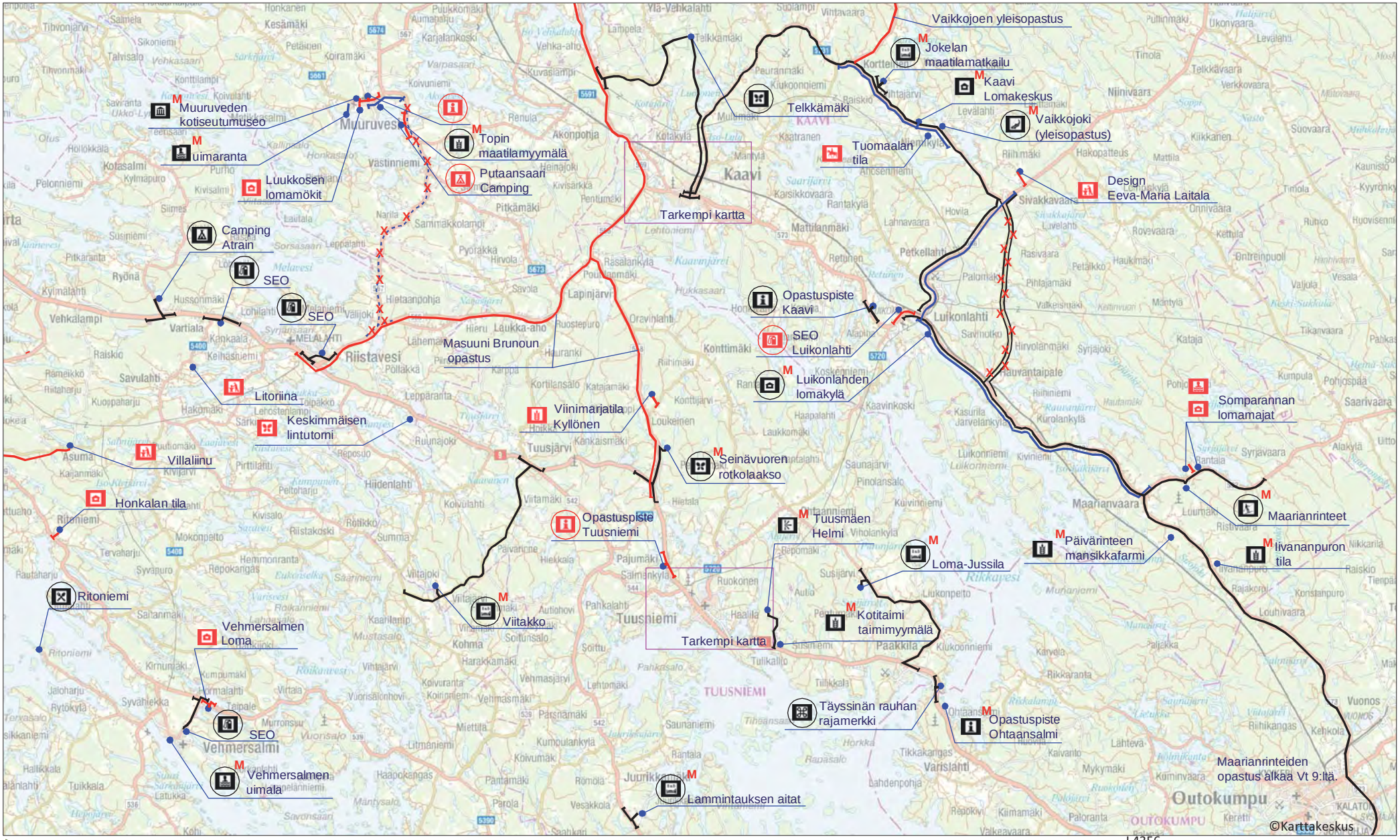

Elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskus

RAMBOLL

Keskisen Pohjois-Savon palvelukohteiden opastussuunnitelma 2011

Kartta 6

L4356

Palvelukohteiden opastus

- Opastustauluun opastettu kohde; opastus voidaan säilyttää.
- Osoiteviitalla opastettu kohde; osoiteviitta voidaan säilyttää.
- Opastustauluun opastettu kohde; opastus poistetaan toiminnan muuttumisen vuoksi.
- Uusi kohde; voidaan opastaa opastustauluun.
- Uusi kohde; voidaan opastaa osoiteviitalla.
- Osoiteviitalla opastettu kohde; voidaan opastaa opastauluun.

Vain maanteiltä alkava opastus.
Kartalla esitetty kohteen päätunnus.
Opastusmerkeissä voi olla myös muita tunnuksia.

- Nykyisen opastuksen laajuus
- Uuden/muutetun opastuksen laajuus
- M Nykyisiä opasteita muutettava/uusittava

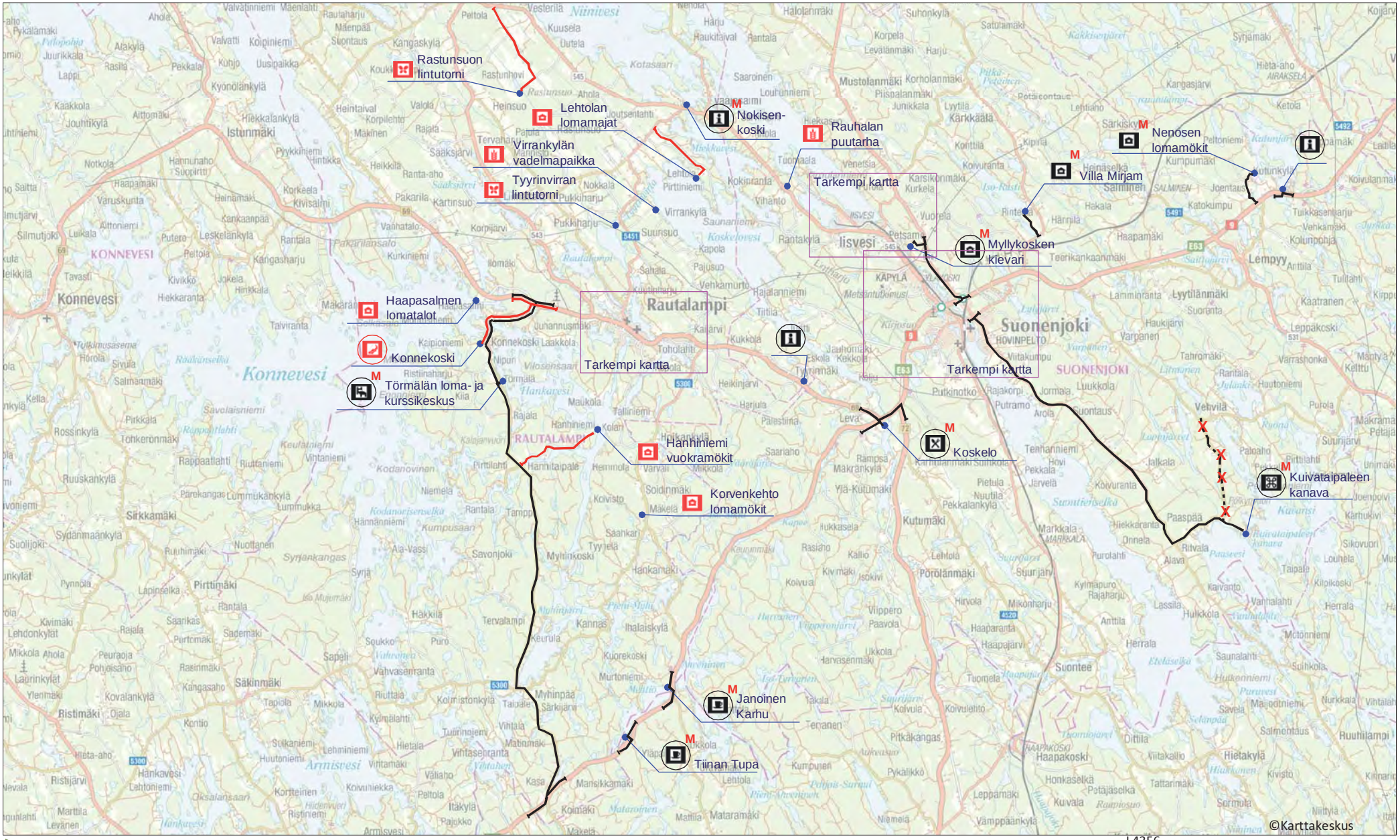

L4356

Elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskus

RAMBOLL

Keskisen Pohjois-Savon palvelukohteiden opastussuunnitelma 2011

Kartta 7

Palvelukohteiden opastus

Opastustauluin opastettu kohde; opastus voidaan säilyttää.

Osoiteviitalla opastettu kohde; osoiteviitta voidaan säilyttää.

Opastustauluin opastettu kohde; opastus poistetaan toiminnan muuttumisen vuoksi.

Uusi kohde; voidaan opastaa opastustauluin.

Uusi kohde; voidaan opastaa osoiteviitalla.

Osoiteviitalla opastettu kohde; voidaan opastaa opastauluin.

Vain maanteiltä alkava opastus.
Kartalla esitetty kohteen päätunnus.
Opastusmerkeissä voi olla myös muita tunnuksia.

Nykyisen opastuksen laajuus

Uuden/muutetun opastuksen laajuus

M Nykyisiä opasteita muutettava/uusittava

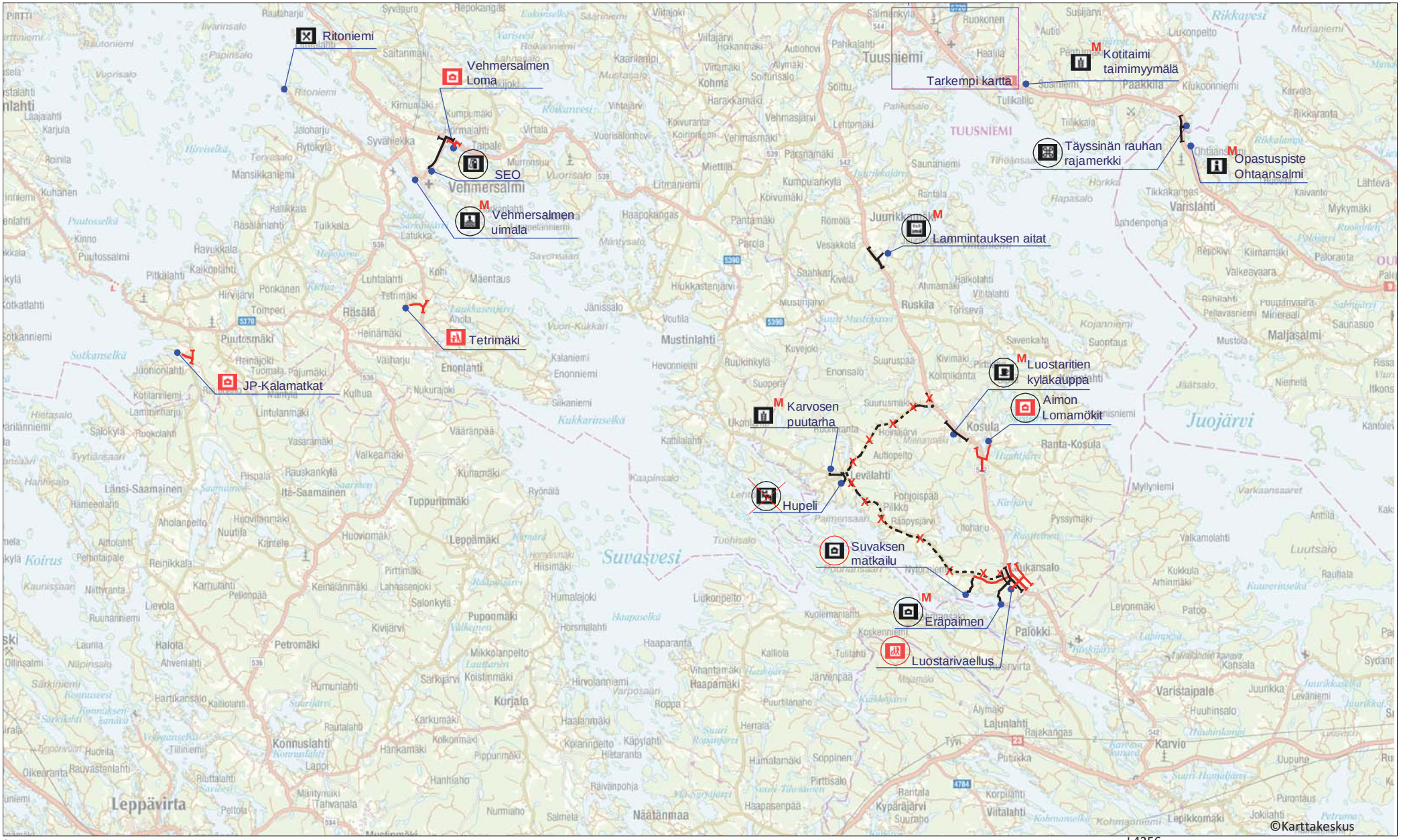

Elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskus

RAMBOLL

Keskisen Pohjois-Savon palvelukohteiden opastussuunnitelma 2011

Kartta 8

Palvelukohteiden opastus

L4356

Vain maanteiltä alkava opastus.
Kartalla esitetty kohteen päätunnus.
Opastusmerkeissä voi olla myös muita tunnuksia.

- Opastustauluun opastettu kohde; opastus voidaan säilyttää.
- Osoiteviitalla opastettu kohde; osoiteviitta voidaan säilyttää.
- Opastustauluun opastettu kohde; opastus poistetaan toiminnan muuttumisen vuoksi.
- Uusi kohde; voidaan opastaa opastustauluun.
- Uusi kohde; voidaan opastaa osoiteviitalla.
- Osoiteviitalla opastettu kohde; voidaan opastaa opastauluun.

- Nykyisen opastuksen laajuus
- Uuden/muutetun opastuksen laajuus
- M Nykyisiä opasteita muutettava/uusittava

Palvelukohteiden opastus, Juankosken taajama

- Opastustauluin opastettu kohde; opastus voidaan säilyttää.
- Osoiteviitalla opastettu kohde; osoiteviitta voidaan säilyttää.
- Opastustauluin opastettu kohde; opastus poistetaan toiminnan muuttumisen vuoksi.
- Nykyisen opastuksen laajuus
- M Nykyisiä opasteita muutettava/uusittava

- Uusi kohde; voidaan opastaa opastustauluin.
- Uusi kohde; voidaan opastaa osoiteviitalla.
- Osoiteviitalla opastettu kohde; voidaan opastaa opastauluin.
- Uuden/muutetun opastuksen laajuus

Vain maanteiltä alkava opastus.
Kartalla esitetty kohteen päätunnus.
Opastusmerkeissä voi olla myös muita tunnuksia.

Elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskus

RAMBOLL

Palvelukohteiden opastus
Kaavin taajama

Opastustauluin opastettu kohde;
opastus voidaan säilyttää.

Osoiteviitalla opastettu kohde;
osoiteviitta voidaan säilyttää.

Opastustauluin opastettu kohde;
opastus poistetaan toiminnan
muuttumisen vuoksi.

Uusi kohde;
voidaan opastaa opastustauluin.

Uusi kohde;
voidaan opastaa osoiteviitalla.

Osoiteviitalla opastettu kohde;
voidaan opastaa opastauluin.

Nykyisen opastuksen laajuus

Uuden/muutetun opastuksen laajuus

M Nykyisiä opasteita muutettava/uusittava

Vain maanteiltä alkava opastus.
Kartalla esitetty kohteen päätunnus.
Opastusmerkeissä voi olla myös muita tunnuksia.

Elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskus

RAMBOLL

Uusittava
ennakkomerkki

Värisampo

Uusittava
opastuspisteen
ennakkomerkki

M
Opastuspiste
Kaavi

©Karttakeskus L4356

Neste
Päiväranta
(automaattiasema)

Hotelli
Iso-Valkeinen

Shell
Päiväranta

M
Konttila

M
Puijo

Puijo

Rastaantien
Teboil

M
Ortodoksinen
kirkkomuseo

M
Kylpylähotelli
Rauhalahti

M
Matkailukeskus
Rauhalahti

Shell
Levänen

M
Viihdekartano

ABC
Pitkälahti

Kartta 11

Palvelukohteiden opastus
Kuopion kaupunkialue

Opastustauluin opastettu kohde;
opastus voidaan säilyttää.

Osoiteviitalla opastettu kohde;
osoiteviitta voidaan säilyttää.

Opastustauluin opastettu kohde;
opastus poistetaan toiminnan
muuttumisen vuoksi.

Uusi kohde;
voidaan opastaa opastustauluin.

Uusi kohde;
voidaan opastaa osoiteviitalla.

Osoiteviitalla opastettu kohde;
voidaan opastaa opastauluin.

Nykyisen opastuksen laajuus

Uuden/muutetun opastuksen laajuus

M Nykyisiä opasteita muutettava/uusittava

Vain maanteiltä alkava opastus.
Kartalla esitetty kohteen päätunnus.
Opastusmerkeissä voi olla myös muita tunnuksia.

Elinkeino- liikenne- ja
ympäristökeskus

RAMBOLL

©Karttakeskus L4356

Kartta 12
Palvelukohteiden opastus
Maaningan taajama
Opastustauluin opastettu kohde;
opastus voidaan säilyttää.
Osoiteviitalla opastettu kohde;
osoiteviitta voidaan säilyttää.
Opastustauluin opastettu kohde;
opastus poistetaan toiminnan
muuttumisen vuoksi.
Uusi kohde;
voidaan opastaa opastustauluin.
Uusi kohde;
voidaan opastaa osoiteviitalla.
Osoiteviitalla opastettu kohde;
voidaan opastaa opastauluin.
Nykyisen opastuksen laajuus
Uuden/muutetun opastuksen laajuus
M
Nykyisiä opasteita muutettava/uusittava
Vain maanteiltä alkava opastus.
Kartalla esitetty kohteen päätunnus.
Opastusmerkeissä voi olla myös muita tunnuksia.
Elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskus
RAMBOLL
Auto- ja konekorjaamo
J. Komulainen
ulkoilualue
Maaningan Helmi
M
uimaranta
Konehuolto
Niskanen &
Piippo
Maaninkajärvi
Kirkonselkä
Honkamäki
Pihtisalmi
Laakkola
Pönttöniemi
Kirkonranta
Jukola
Peltola
Halola
Hussolansaari
Taivinsalmi
©Karttakeskus L4356

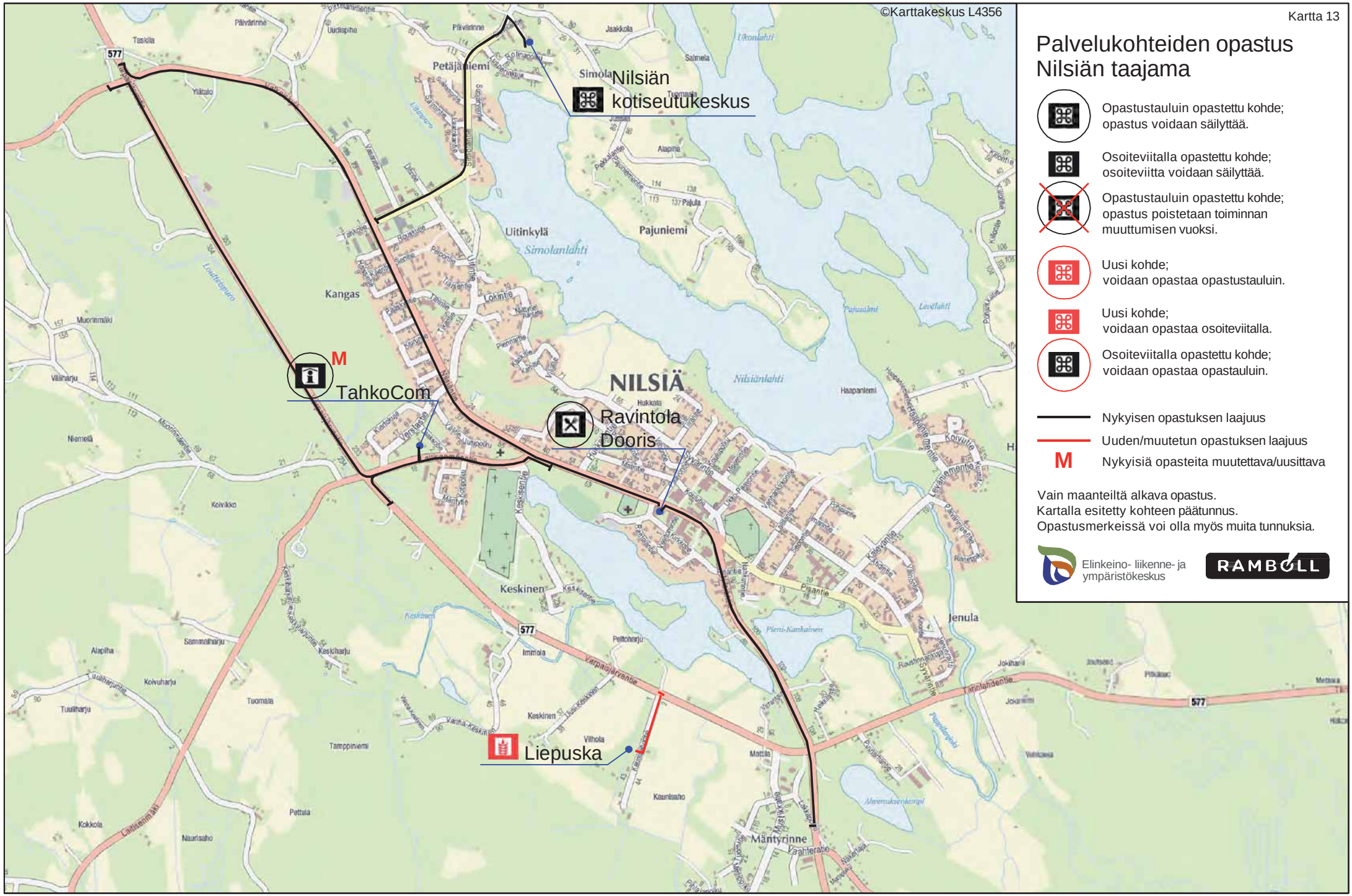

Kartta 13

Palvelukohteiden opastus Nilsiän taajama

Opastustauluin opastettu kohde; opastus voidaan säilyttää.

Osoiteviitalla opastettu kohde; osoiteviitta voidaan säilyttää.

Opastustauluin opastettu kohde; opastus poistetaan toiminnan muuttumisen vuoksi.

Uusi kohde; voidaan opastaa opastustauluin.

Uusi kohde; voidaan opastaa osoiteviitalla.

Osoiteviitalla opastettu kohde; voidaan opastaa opastauluin.

Nykyisen opastuksen laajuus

Uuden/muutetun opastuksen laajuus

M Nykyisiä opasteita muutettava/uusittava

Vain maanteiltä alkava opastus.
Kartalla esitetty kohteen päätunnus.
Opastusmerkeissä voi olla myös muita tunnuksia.

Elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskus

RAMBOLL

Palvelukohteiden opastus, Rautalammin taajama

- Opastustauluin opastettu kohde; opastus voidaan säilyttää.
- Osoiteviitalla opastettu kohde; osoiteviitta voidaan säilyttää.
- Opastustauluin opastettu kohde; opastus poistetaan toiminnan muuttumisen vuoksi.
- Nykyisen opastuksen laajuus
- M Nykyisiä opasteita muutettava/uusittava
- Uusi kohde; voidaan opastaa opastustauluin.
- Uusi kohde; voidaan opastaa osoiteviitalla.
- Osoiteviitalla opastettu kohde; voidaan opastaa opastauluin.
- Uuden/muutetun opastuksen laajuus

Vain maanteiltä alkava opastus.
Kartalla esitetty kohteen päätunnus.
Opastusmerkeissä voi olla myös muita tunnuksia.

Elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskus

RAMBOLL

M Korholan kartano

RAUTALAMPI

M Rautalammin museo

Rautalammin ratsastuskeskus

Rautalammin Autoapu

Artteli

Uimaranta

Ropola

©Karttakeskus L4356

Kartta 15

Palvelukohteiden opastus Rautavaaran taajama

Opastustauluin opastettu kohde; opastus voidaan säilyttää.

Osoiteviitalla opastettu kohde; osoiteviitta voidaan säilyttää.

Opastustauluin opastettu kohde; opastus poistetaan toiminnan muuttumisen vuoksi.

Uusi kohde; voidaan opastaa opastustauluin.

Uusi kohde; voidaan opastaa osoiteviitalla.

Osoiteviitalla opastettu kohde; voidaan opastaa opastauluin.

Nykyisen opastuksen laajuus

Uuden/muutetun opastuksen laajuus

M Nykyisiä opasteita muutettava/uusittava

Vain maanteiltä alkava opastus.
Kartalla esitetty kohteen päätunnus.
Opastusmerkeissä voi olla myös muita tunnuksia.

Elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskus

RAMBOLL

©Karttakeskus L4356

Kartta 16

Palvelukohteiden opastus Siilinjärven taajama

Opastustauluin opastettu kohde; opastus voidaan säilyttää.

Osoiteviitalla opastettu kohde; osoiteviitta voidaan säilyttää.

Opastustauluin opastettu kohde; opastus poistetaan toiminnan muuttumisen vuoksi.

Uusi kohde; voidaan opastaa opastustauluin.

Uusi kohde; voidaan opastaa osoiteviitalla.

Osoiteviitalla opastettu kohde; voidaan opastaa opastauluin.

Nykyisen opastuksen laajuus

Uuden/muutetun opastuksen laajuus

M Nykyisiä opasteita muutettava/uusittava

Vain maanteiltä alkava opastus.
Kartalla esitetty kohteen päätunnus.
Opastusmerkeissä voi olla myös muita tunnuksia.

Elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskus

RAMBOLL

Siilin ratsastuskeskus

Harjamäen puutarha

Harjamäen sairaalamuseo

Siilin TB-huolto Ahmo

ABC Siilinjärvi

Virkistyskylpylä Fontanella

Neste-huoltamo

Patakukkulan-Tarinaharjun luontopolku

M Tarina Golf

Shell Siilinjärvi

©Karttakeskus L4356

Kartta 17

Palvelukohteiden opastus Suonenjoen taajama

Opastustauluin opastettu kohde;
opastus voidaan säilyttää.

Osoiteviitalla opastettu kohde;
osoiteviitta voidaan säilyttää.

Opastustauluin opastettu kohde;
opastus poistetaan toiminnan
muuttumisen vuoksi.

Uusi kohde;
voidaan opastaa opastustauluin.

Uusi kohde;
voidaan opastaa osoiteviitalla.

Osoiteviitalla opastettu kohde;
voidaan opastaa opastauluin.

Nykyisen opastuksen laajuus

Uuden/muutetun opastuksen laajuus

M Nykyisiä opasteita muutettava/uusittava

Vain maanteiltä alkava opastus.
Kartalla esitetty kohteen päätunnus.
Opastusmerkeissä voi olla myös muita tunnuksia.

Elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskus

RAMBOLL

M Myllykosken kievari

M Hotelli Carneval

M Hotelli Suonenjoki

M Vanhamäen toimintakeskus

uimaranta

©Karttakeskus L4356

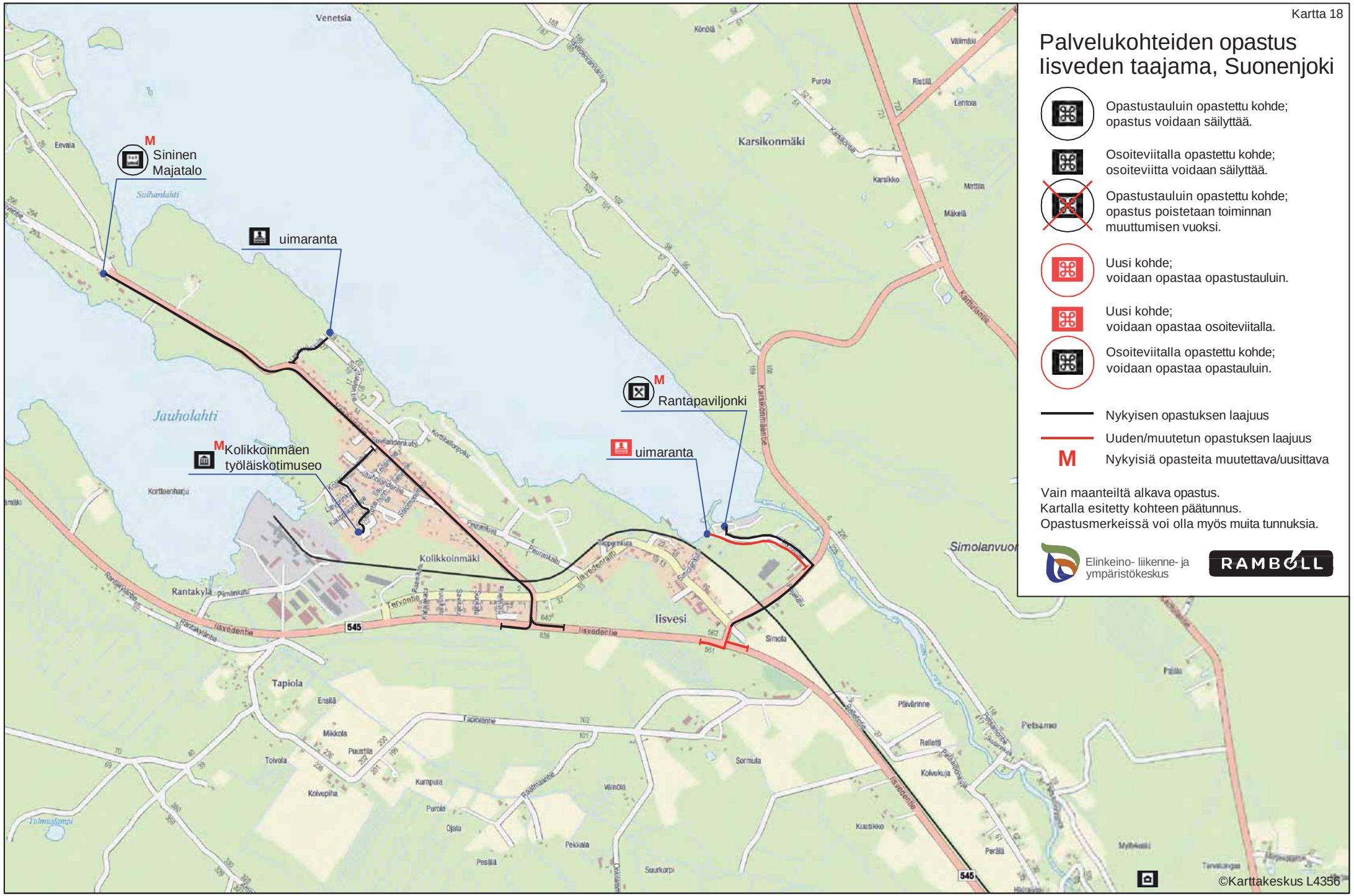
Kartta 18
Palvelukohteiden opastus
Iisveden taajama, Suonenjoki
Opastustauluin opastettu kohde;
opastus voidaan säilyttää.
Osoiteviitalla opastettu kohde;
osoiteviitta voidaan säilyttää.
Opastustauluin opastettu kohde;
opastus poistetaan toiminnan
muuttumisen vuoksi.
Uusi kohde;
voidaan opastaa opastustauluin.
Uusi kohde;
voidaan opastaa osoiteviitalla.
Osoiteviitalla opastettu kohde;
voidaan opastaa opastauluin.
Nykyisen opastuksen laajuus
Uuden/muutetun opastuksen laajuus
M
Nykyisiä opasteita muutettava/uusittava
Vain maanteiltä alkava opastus.
Kartalla esitetty kohteen päätunnus.
Opastusmerkeissä voi olla myös muita tunnuksia.
Elinkeino- liikenne- ja
ympäristökeskus
RAMBOLL
M
Sininen
Majatalo
uimaranta
M
Rantapaviljonki
uimaranta
M
Kolikkoinmäen
työläiskotimuseo
Venetsia
Karsikonmäki
Jauholahti
Kolikkoinmäki
Rantakylä
Iisvesi
Simola
Tapiola
Petsamo
545
©Karttakeskus L4356

Kartta 19

Palvelukohteiden opastus Tervon taajama

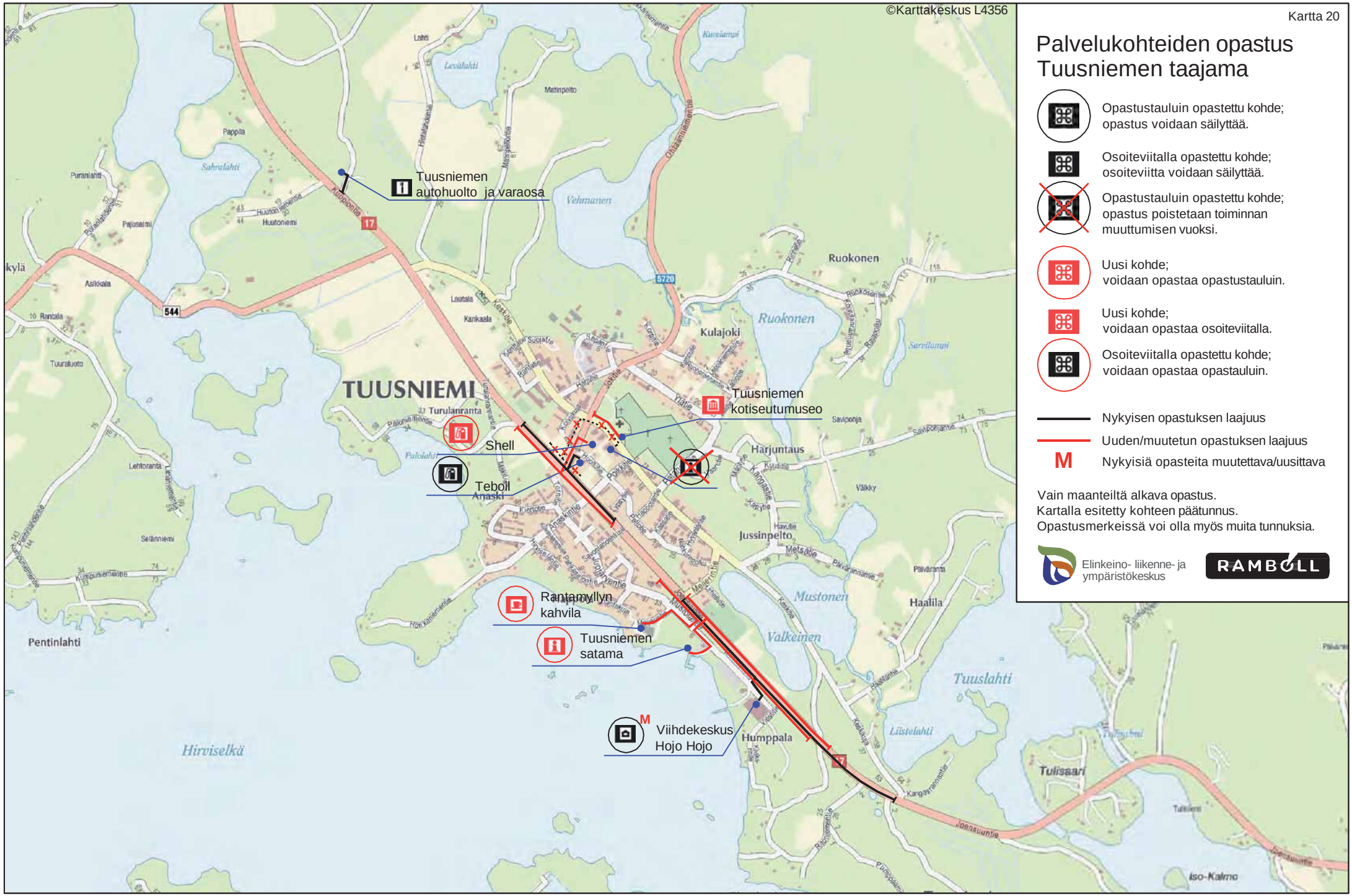
©Karttakeskus L4356
Kartta 20
Palvelukohteiden opastus
Tuusniemen taajama
Opastustauluin opastettu kohde;
opastus voidaan säilyttää.
Osoiteviitalla opastettu kohde;
osoiteviitta voidaan säilyttää.
Opastustauluin opastettu kohde;
opastus poistetaan toiminnan
muuttumisen vuoksi.
Uusi kohde;
voidaan opastaa opastustauluin.
Uusi kohde;
voidaan opastaa osoiteviitalla.
Osoiteviitalla opastettu kohde;
voidaan opastaa opastauluin.
Nykyisen opastuksen laajuus
Uuden/muutetun opastuksen laajuus
M
Nykyisiä opasteita muutettava/uusittava
Vain maanteiltä alkava opastus.
Kartalla esitetty kohteen päätunnus.
Opastusmerkeissä voi olla myös muita tunnuksia.
Elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskus
RAMBOLL
Tuusniemen autohuolto ja varaosa
Tuusniemen kotiseutumuseo
Shell
Teboil
Rantamyllyn kahvila
Tuusniemen satama
M
Viihdekeskus Hojo Hojo
TUUSNIEMI
Turulanranta
Ruokonen
Kulajoki
Harjuntaus
Jussinpelto
Haalila
Pentinlahti
Hirviselkä
Humppala
Tulisaari
Iso-Kalmo
Joensuuntie
544
17
5720

VESANTO
Teboil
Torppari
Museo
Apuranta
545
Ala-Asinjärvi
Asinkylä
Asinjoki
Kartta 21
Palvelukohteiden opastus
Vesannon taajama
Opastustauluin opastettu kohde;
opastus voidaan säilyttää.
Osoiteviitalla opastettu kohde;
osoiteviitta voidaan säilyttää.
Opastustauluin opastettu kohde;
opastus poistetaan toiminnan
muuttumisen vuoksi.
Uusi kohde;
voidaan opastaa opastustauluin.
Uusi kohde;
voidaan opastaa osoiteviitalla.
Osoiteviitalla opastettu kohde;
voidaan opastaa opastauluin.
Nykyisen opastuksen laajuus
Uuden/muutetun opastuksen laajuus
M
Nykyisiä opasteita muutettava/uusittava
Vain maanteiltä alkava opastus.
Kartalla esitetty kohteen päätunnus.
Opastusmerkeissä voi olla myös muita tunnuksia.
Elinkeino- liikenne- ja
ympäristökeskus
RAMBOLL
©Karttakeskus L4356

LIITE 2

ELY-keskusten opastelupakäsittelyn yhteystiedot

Tilanne 1.1.2012

ELY-keskusten valtakunnallinen asiakaspalveluyksikkö:

Pirkanmaan ELY-keskus, asiakaspalvelu
Luvat
PL 297
33101 Tampere

Asiakaspalvelunumero 0206 90300 (ma - pe klo 9 - 16)

Sähköposti: liikenteen.asiakaspalvelu@ely-keskus.fi

Internet-sivut: www.ely-keskus.fi -> Liikenne -> Liikenteen asiakaspalvelu

Pohjois-Savon ELY-keskus (Etelä-Savon, Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon maakunnat):

Palvelukohteiden opastus ja tilapäisluvat:

Hanna Turunen, puh. 040 530 3224 hanna.k.turunen@ely-keskus.fi

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

LIITE 3

Hakemuslomake palvelukohteen opastuslupaa varten
Hakemuslomake löytyy internetistä osoitteesta:
www.ely-keskus.fi -> Liikenne -> Liikenteen asiakaspalvelu -> Luvat -> Opasteet, ilmoitukset ja mainokset -> Palvelukohdeopasteet
Tai suoraosoitteella: http://www.ely-keskus.fi/Liikenne/Lupaasiat/Opasteetilmoituksetjamainokset/Sivut/Palvelukohdeopasteet.aspx

Palvelukohteen opasteluvan hakeminen

Hakijan yhteystiedot

Hakija	Y-tunnus	
Yhteyshenkilön nimi	Puhelin	Sähköpostiosoite
Hakijan lähiosoite	Postinumero	Postitoimipaikka
Laskutusosoite (ellei sama kuin hakijan)	Postinumero	Postitoimipaikka

Opastettava kohde

Opastettavan kohteen nimi	Tienumero	Kunta
Lähiosoite (jos eri kuin hakijan osoite)	Postinumero	Postitoimipaikka
Kohteen internet-osoite (jos kohteesta on olemassa internet-sivut) http://		

Esimerkit haettavista opasteista

Palvelukohteen opastustaulu	Palvelukohteen osoiteviitta	Palvelukohteen osoiteviitan ennakkomerkki

Opasteisiin haettavat tunnukset

Palvelukohteet voidaan opastaa opastustauluilla tai palvelukohteen osoiteviitalla ja mahdollisilla palvelukohteen osoiteviitan ennakkomerkeillä.
Valitse opasteisiin haettavat tunnukset **numeroimalla ne merkittävyyden mukaan**.

- Monipuolisia palveluja tarjoavan kohteen opastustaulussa voidaan esittää **enintään kolme tunnusta.**
- Palvelukohteen osoiteviitassa ja osoiteviitan ennakkomerkissä voidaan esittää **vain yksi ruskeapohjaiseen merkkiryhmään kuuluva tunnus.**
- Kaikille palvelukohteille ei ole olemassa omaa tunnusta. Tällöin voi hakea lupaa tunnuksettomalle, ruskeapohjaiselle osoiteviitalle ja osoiteviitan ennakkomerkeille.

711 Opastuspiste	712 Opastustoimisto	721 Autokorjaamo	722 Huoltoasema
723 Hotelli tai motelli	724 Ruokailupaikka	725 Kahvila tai pikaruokapaikka	731 Retkeilymaja
733 Leirintäalue	734 Matkailu-ajoneuvoalue	741 Levähdysalue	677 Pysäköintialue
742 Ulkoilualue	772 a Museo tai historiallinen rakennus	772 b Maailman-perintökohde	772 c Luontokohde
772 d Näköalapaikka	772 e Eläintarha tai -puisto	772 f Muu nähtävyys	773 a Uintipaikka
773 b Kalastuspaikka	773 c Hiihtohissi	773 d Golfkenttä	773 e Huvipuisto tai teemapuisto
774 a Mökkimajoitus	774 b Aamiaismajoitus	774 c Suoramyyntipaikka	774 d Käsityöpaja
774 e Kotieläinpiha	774 f Ratsastus-paikka	Palvelukohteen osoiteviitta ilman tunnusta	Palvelukohteen osoiteviitta ja ennakkomerkit ilman tunnusta

LIITE 3

Opasteisiin ehdotetut tekstit

Opasteissa käytetään pääsääntöisesti palvelukohteen tai yrityksen nimeä. Kaksikielisissä kunnissa palvelukohde voidaan opastaa kielilain mukaisesti molemmilla kotimaisilla kielillä.

Opasteisiin ehdotettu teksti	

Tarkempi kuvaus opastettavasta kohteesta

Tarjottavat palvelut ja palvelutaso (esimerkiksi aukioloajat, asiakaspaikat ja mahdollinen kohteen luokitus)

Allekirjoitus	
Paikka	Hakijan allekirjoitus
Aika	Nimen selvennys

Lupapäätös on maksullinen.

LIITÄ HAKEMUKSEEN KARTTALIITE, josta käy ilmi opastettavan kohteen sijainti sekä osoite-viitan ja mahdollisten ennakkomerkkien ehdotetut sijoituspaikat.

Karttaliitteen mittakaavan tulisi olla 1 : 80 000 tai tarkempi.

Karttaliitteen voi tulostaa Maanmittauslaitoksen ylläpitämästä Kansalaisen Karttapaikasta: http://kansalaisen.karttapaikka.fi

Kansalaisen karttapaikan käyttöehtojen mukaisesti käyttäjällä on lupa tulostaa yksittäistä käyttöä varten yksittäisiä karttoja. Kansalaisen karttapaikan käyttöehdot löytyvät osoitteesta: https://www.karttapaikka.fi/Karttapaikka/default.asp?id=784

Muut mahdolliset tarkennukset haettaviin opasteisiin ja niiden ehdotettuihin sijoituspaikkoihin tulee esittää erillisellä, vapaamuotoisella liitteellä.

Palvelukohteen opastelupahakemuksen täyttäminen

Hakijan tiedot

- Luvan hakijaksi merkitään yritys tai yksityishenkilö. Lupapäätös lähetetään hakijalle.
- Kohtaan 'Yhteyshenkilö' merkitään sen henkilön nimi ja puhelinnumero (yleensä sama kuin hakija), jolta lupakäsittelijä voi tarvittaessa pyytää asiasta lisätietoja.

Opastettavan kohteen sijainti

- Näiden tietojen avulla kerrotaan haluttujen opasteiden tai viitan/viittojen paikat mahdollisimman tarkasti. Kartan ja mahdollisen piirroksen liittäminen hakemuksen liitteeksi on tärkeää kohteen paikantamiseksi.
- Viitoitettavan kohteen nimi -kohdassa kerrotaan palvelukohteen nimi. Tämä ei ole aina sama kuin yrityksen nimi. Kohteen nimenä käytetään yleensä erisnimeä, tunnuksen nimeä ei toisteta tekstissä. Kohteen nimi tai sitä kuvaava teksti esitetään mahdollisimman lyhyessä ja ytimekkäässä muodossa.

Viitat/opasteet

- Tästä kohdasta valitaan haluttu opaste tai viitta ja siihen halutut tunnukset. Monipuolisia palveluja tarjoavan kohteen opastusmerkeissä voidaan esittää korkeintaan kolme kohteen tärkeimpiä palveluja kuvaavaa tunnusta.
- Hakemukseen liitetään vapaamuotoinen selvitys opastettavan kohteen tarjoamista palveluista ja aukioloajoista.
- Lisäksi tässä kohtaa esitetään opasteisiin halutut tekstit esim. maaseutuyrityksen yhteydessä "Mansikoita", "Mökkejä" jne.

Liitteet

Hakemukseen on liitettävä ote perus- tms. kartasta, johon on merkitty palvelukohteen sijainti sekä tarkempi kartta tai piirros, josta ilmenee opasteen/viitan suunniteltu sijaintipaikka. Jos haetaan muutosta ennestään olevaan lupaan, hakemukseen liitetään kopio luvasta ja jos mahdollista kuva nykyisestä opasteesta.

Lisäksi eräitä tunnuksia haettaessa mukaan liitetään ao. suosituksenantajan lausunto. Muun muassa Suoramyyntipaikka -tunnuksen käyttöoikeuteen tarvitaan kunnan suostumus. Lisätietoja julkaisussa "Palvelukohteen viitoitus", TIEH 2000021-07.

Hakemuksen lähettäminen

Hakemus lähetetään postitse:

Pirkanmaan ELY -keskus
Luvat
PL 297
33101 Tampere

tai sähköpostilla liikenteen.asiakaspalvelu@ely-keskus.fi

Luvan myöntäminen

Palvelukohteen taso ja sijainti määrittelevät, minkälainen opastuslupa ja mitkä tunnukset kohteelle myönnetään. Lupapäätöksessä ja lupaehdoissa määritellään opastusmerkkien koko ja sijainti. Luvansaaja hankkii, pystyttää ja kunnossapitää opastusmerkit kustannuksellaan.

Liikenneviraston hyväksymät liikennemerkkien valmistajat

Berg&Sauso Oy
Kairatie 2/Halli 2
65350 Vaasa
puh. 040-595 5422
www.berg-sauso.com

Elfving Opasteet Oy Ab
Vanha Valtatie 24
12100 Oitti
puh. (019) 786 60, fax: (019) 786 6100
www.elfving.fi

Helsingin vankila
Kilpityöt
PL 40 (Ristikkotie 8)
00581 Helsinki
puh. 010 368 2100, fax: 010 368 2336
sähköposti: helsinki_kilpi.vhl@om.fi

Joen Kilpituote Oy
Rahkeentie 6
80100 Joensuu
puh. (013) 225 777, fax: (013) 127 722
www.joenkilpituote.fi

Kaiverrus Kallio Ky
Pohjolankatu 4-6
96100 Rovaniemi
puh. 020 741 4999, fax: 020 741 4990
www.kaiverruskallio.com
sähköposti: info@kaiverruskallio.com

Kilpiset Oy
Tuomaankuja 11
55100 Imatra
puh. 040 3066 300, fax: 040 3066 301
www.kilpiset.fi
sähköposti: aineisto@kilpiset.fi

Laatukilpi Oy
PL 20 (Kangastie 10)
62375 Ylihärmä
puh. (06) 482 2200, fax: (06) 482 2210
www.laatukilpi.fi,
sähköposti: info@laatukilpi.fi

Leo Laine Oy
Metallitie 4
26100 Rauma
puh. (02) 838 73 100, fax: (02) 822 2522
www.lokari.com

Liikennetuotteet Oy
PL 28 (Liedontie 37)
04601 Mäntsälä
puh. (019) 687 3250, fax: (019) 687 1626
www.liikennetuotteet.fi
sähköposti: myynti@liikennetuotteet.fi

Logopee Oy
Tulliportinkatu 13
70100 Kuopio
puh. (017) 262 2855, fax: (017) 687 2857
www.logopee.fi
sähköposti: hannu.suoranta@logopee.fi

Mainospyörä Oy
PL 18 (Ruukinmestarintie 5)
02321 Espoo
puh. (09) 819 221, fax: (09) 802 4158
www.mainospyora.fi
sähköposti: myynti@mainospyora.fi

Mainostalo Teippari Oy
Asentajankatu 5
94600 Kemi
puh. 0207 288 599, fax: (016) 223 411
www.teippari.com
sähköposti: myynti@teippari.com

Masterkilpi Oy
PL 116 (Jaakolantie 2)
90421 Oulu
puh. (08) 552 1361, fax: (08) 552 1366 sähköposti:
palvelu@masterkilpi.fi

Mercari Oy Ab
Ormuspellontie 1
00700 Helsinki
puh. (09) 7002 8010, fax: (09) 7002 8019
sähköposti: mercari@kolumbus.fi

Merkkimiehet Oy
Yliahontie 5
42700 Keuruu
puh. (014) 720 354, fax: (014) 720 044
www.merkkimiehet.fi
sähköposti: info@merkkimiehet.fi

Normiopaste OY
Pihtisulunkatu 1 C
33330 Tampere
puh. 010 423 2240, fax: (030) 343 4184
www.normiopaste.fi
sähköposti: info@normiopaste.fi

Oulun Mainoskeskus Oy
Hiirihaukantie 1-3
90250 Oulu
puh. (08) 8153 600, fax: (08) 8153 622
www.oulunmainoskeskus.fi
sähköposti: aineisto@oulunmainoskeskus.fi

PL-Kilpi Lehtonen
Nikkarinkuja 4 (Visulahti)
50180 Mikkeli
puh. (015) 165 380, fax: (015) 211 252
www.visulahtishop.net
sähköposti: pl-kilpi@kolumbus.fi

P-Merkki Oy
Itätuulentie 5
06100 Porvoo
puh. (019) 666757, fax: (019) 666 759
sähköposti: tilaukset@p-merkki.fi

Satakunnan vankila
Köyliön osasto
PL 50 (Vankilantie 515)
32701 Huittinen
puh. 010 368 4300 fax: 010 368 4402
www.esanet.fi/satakunnanvankila/

Pohjois-Savon elinkeino-,
liikenne- ja ympäristökeskus
Kirkkokatu 1
70100 Kuopio
puh. 020 63 60080
www.ely-keskus.fi

ISBN 978-952-257-412-1 (painettu)
ISBN 978-952-257-413-8 (PDF)

ISSN-L 1798-8055
ISSN 1798-8055 (painettu)
ISSN 1798-8063 (verkkojulkaisu)